

**การวิเคราะห์หนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์
ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**

**An Analysis of School Textbooks in History at the
Elementary Level**

**วิทยานิพนธ์
ของ
นางสาวมนนกุล ทิมอ่ำ**

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

วัน เดือน ปี..... 25 ส.ค. 2549.....

เลขทะเบียน..... 00203243..... ★

เลขเรียกหนังสือ
910.7
811.6.1
2549

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ปีการศึกษา 2548**

ISBN : 974-373-514-3

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ฉวีวรรณ คุณาภินันท์ รองศาสตราจารย์ ดร.นันทา วิฑูรย์ศักดิ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ชี้แนะ ชี้นำ ชี้แนวทาง ได้ให้กำลังใจ ได้ตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และได้ให้คำแนะนำด้านวิชาการที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณของท่านอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาทุกท่าน ที่ได้ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาอยู่

ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณคณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ในความอนุเคราะห์ ความช่วยเหลือ ความร่วมมือและสนับสนุนทุกๆ อย่าง

ผู้วิจัยซาบซึ้งในพระคุณของท่านทั้งหลาย คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา - มารดา และครูอาจารย์

มนนกุล ทิมอ่ำ

วิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์หนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

An Analysis of School Textbooks in History at
the Elementary Level

โดย

นางสาวมนนกุล ทิมอ่ำ

สาขา

บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ฉวีวรรณ คูหาภินันท์

กรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.นันทา วิทวุฒิสักดิ์

กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชกาลย์ วงษ์ประเสริฐ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายงานบัณฑิตศึกษา

(ดร.สรายุทธ เศรษฐสุขจร)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.สายหยุด จำปาทอง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ฉวีวรรณ คูหาภินันท์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นันทา วิทวุฒิสักดิ์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชกาลย์ วงษ์ประเสริฐ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์นรรษา ศิวรักษ์)

กรรมการเลขานุการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนิตย์ เย็นสบาย)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

มนนกุล ทิมอ่ำ (2548) การวิเคราะห์หนังสือเรียน สารการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 . วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต . กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. คณะกรรมการควบคุม รศ. จีวีวรรณ คุณาภินันท์ รศ. ดร.นันทา วิฑูฒิสักดิ์ ผศ. ดร.ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือเรียน กลุ่มสารการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารประวัติศาสตร์ ในด้านคุณลักษณะและด้านคุณภาพ ศึกษาวิเคราะห์เฉพาะหนังสือเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ที่จัดพิมพ์โดยกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักพิมพ์เอกชน ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เป็นหนังสือเรียน ซึ่งเป็นการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือ โดยได้สังเคราะห์มาจากแนวคิดและ ทฤษฎีทางด้านคุณลักษณะ 2 หัวข้อ จำนวน 12 รายการกับ ด้านคุณภาพ 2 หัวข้อ จำนวน 13 รายการ การวิเคราะห์ข้อมูล จัดกระทำข้อมูลจากแบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเป็นรายเล่ม โดยหาค่าเฉลี่ยน้ำหนักเป็นรายข้อ และหาค่าเฉลี่ยร้อยละเป็นรายเล่ม รวมทั้งหมด 35 เล่ม กลุ่ม ตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์คุณภาพหนังสือ ประกอบด้วยผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาการ เรียนการสอน และการคัดเลือกหนังสือเรียน ที่เป็นครูชำนาญการสอนประวัติศาสตร์ในระดับ ประถมศึกษา จำนวน 11 คน ซึ่งเลือกมาโดยเจาะจง

จากการวิเคราะห์หนังสือเรียนจำนวน 35 เล่ม ผลของการวิจัย พบว่า ในด้าน คุณลักษณะ หนังสือเรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และระดับดี และเมื่อพิจารณาตาม รายการ จะมีลักษณะเด่นในด้าน ปก (สีและการออกแบบ) การจัดทำรูปเล่ม ขนาดอักษร สี ความชัดเจน ศิลปะการจัดหน้า ความชัดเจนและความสมจริงของภาพ จำนวนภาพ การสื่อ ความหมาย และคำอธิบายภาพประกอบ ส่วนในรายการที่ควรปรับปรุง คือ คุณภาพของกระดาษ ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า ขนาดและสีเส้นของภาพประกอบ

ในด้านคุณภาพ หนังสือเรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และระดับดี และเมื่อ พิจารณาตามรายการ จะมีลักษณะเด่นในด้าน ความสอดคล้องกับหลักสูตร เนื้อหาสาระ คุณค่า คุณลักษณะที่เกิดแก่ผู้เรียน การเรียงลำดับเนื้อหา ลำดับการนำเสนอ ความกลมกลืนของเนื้อหา แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความถูกต้อง ความชัดเจน ความเหมาะสมของภาษา เครื่องหมาย วรรคตอน ส่วนในรายการที่ควรปรับปรุง คือ ความถูกต้องและเที่ยงตรง กิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด แบบทดสอบ ประกอบบทเรียน และส่วนประกอบของหนังสือ ซึ่งได้แก่ เเงอรรด บรรณานุกรม และรายชื่อหนังสืออ่านประกอบ

MONNUKUN TIMAM (2005) : An Analysis of School Textbooks in History at the Elementary Level . Master's degree, Bangkok, Graduate School, Bansomdejchaopraya Rajabhat University. Supervisory Committee = Asst. Prof. Chaweewun Koochapinunt, Asst. Prof. Dr. Nunta Wiwuttisak, Asst. Prof. Dr. Shat-shawarl Wongprasert

The objectives of this research are to analyze the quality of school books concerning the learning of social education, religion, culture and history of their quality and attribute. This research is analyzed for school books, the first period for the primary education of class 1 - 2. The second period for primary education from class 4 - 5 which printed by the press of the Ministry of Education and by the private press that could be granted as the school books in accordance with the curriculum of the Fundamental Education B.E.2544(2001). The instruments this research are two topics acquired by book quality analysis of 12 items and by the synthesis of the concept and the quality theory of 13 items. The data analysis prepared from individual book quality by average weight valuation for each topic as well as percent average valuation per book including 35 books. The sample group the specialist of the book-quality analysis comprising the researcher and the specialist on learning and teaching development as well as the selection of school books who are the experts of the teaching of history at the level of primary education specifically selected for this subject of 11 teachers.

From the analysis of 35 school books found that the quality of such books are mainly at the degree of excellent, good level. Upon the perusal of the books, they would show their outstanding features of their covers (color and design), book-figure arrangement, alphabetical size, color, clarity, page-art arrangement, the clarity of the real-like pictures, numbers of pictures, meaning communication and the illustration. The items to be improved are paper quality, book size, page quantity, size and color of supplementary pictures.

As for the quality of such books are mainly on the excellent and fair degree and upon the perusal of the individual list the inner shows its conspicuousness harmonized with the curriculum, the essence, value, worth learning, gist order, presentation operation, the harmony of the substances, creation, precision, clarity, language appropriation and punctuation. The items to be improved are precision, presented activities, exercises, test form, supplementary instruments and books supplementary proportions as footnote, bibliography and the lists of supplementary reading books.

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ตอนที่ 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544	9
ตอนที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหนังสือเรียน	15
ตอนที่ 3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือเรียน	34
ตอนที่ 4 แนวคิดและทฤษฎีและหลักการวิเคราะห์เนื้อหา	49
ตอนที่ 5 ความสนใจและความต้องการของเด็กประถมศึกษา	55
ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	71
ประชากร	71
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	77
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	78
การวิเคราะห์ข้อมูล	78
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์	
ช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้แบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน	79

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้แบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน	93
ตอนที่ 3 ภาพผลการวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยใช้แบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน	107
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	109
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	109
ขอบเขตการวิจัย	109
วิธีดำเนินการวิจัย	109
สรุปผลการวิจัย	111
อภิปรายผล	112
ข้อค้นพบจากการวิจัย	114
ข้อเสนอแนะ	116
บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก	123
รายนามผู้เชี่ยวชาญ	124
แบบวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์	126
ประวัติย่อผู้วิจัย	152

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดทฤษฎีในการวิจัย

8

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	รายชื่อหนังสือเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2546	71
ตารางที่ 2	รายชื่อหนังสือเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2547	72
ตารางที่ 3	รายชื่อหนังสือเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2546	72
ตารางที่ 4	รายชื่อหนังสือเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2547	73
ตารางที่ 5	แสดงแบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน	74
ตารางที่ 6	แสดงค่าเฉลี่ยตามรายการที่วิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แยกเป็นรายด้านคุณลักษณะและด้านคุณภาพ	80
ตารางที่ 7	แสดงค่าเฉลี่ยตามรายการที่วิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แยกเป็นรายด้านคุณลักษณะและด้านคุณภาพ	87
ตารางที่ 8	แสดงค่าเฉลี่ยตามรายการที่วิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แยกเป็นรายด้านคุณลักษณะและด้านคุณภาพ	94
ตารางที่ 9	แสดงค่าเฉลี่ยตามรายการที่วิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แยกเป็นรายด้านคุณลักษณะและด้านคุณภาพ	101
ตารางที่ 10	ภาพรวมแสดงค่าเฉลี่ยตามรายการที่วิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ แยกเป็นรายด้านคุณลักษณะและด้านคุณภาพ	107

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้น กระบวนการจัดการเรียนรู้ให้เด็กเกิดศักยภาพดังกล่าว ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิด แก้ปัญหา ค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ให้เด็กได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ถือว่าผู้เรียนเป็นผู้มีความสำคัญที่สุด ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผนการเรียนรู้และประเมินผล การเรียนของตน แสดงออกอย่างอิสระเพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพ เรียนรู้จากสภาพจริง จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว และมีประสบการณ์ตรงที่สัมพันธ์กับสังคม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ทำงานเป็นหมู่คณะเพื่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุขและสร้างสรรค์ ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้และวิธีการสอนแบบเดิมที่ผู้สอนเป็น “ผู้นำเสนอ” เช่น เป็นผู้อธิบาย บรรยายเนื้อหาโดยส่วนใหญ่ จึงเปลี่ยนแปลงไป กระบวนการเรียนรู้และวิธีการสอนจะต้องกำหนดใหม่เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย สอดรับกับความต้องการ ความสามารถ ความสนใจ และการนำไปใช้ประโยชน์ได้ของผู้เรียน ผู้สอนกับผู้เรียนจะต้องร่วมกันเพื่อให้ก้าวไปสู่สัมฤทธิผลของการศึกษาและการพัฒนาคน บทบาทของผู้สอนต้องเป็นผู้จัดการที่คอยควบคุมและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร ในขณะที่ผู้เรียนต้องปรับบทบาทจากการเป็นผู้รับ เป็นผู้แสวงหา และเรียนรู้ด้วยการคิด ด้วยการปฏิบัติอย่างแท้จริง ไม่ใช่จดจำเพียงอย่างเดียว (ศูนย์พัฒนาหนังสือ , 2545 : 6)

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และการจัดการศึกษาตามแนวทางที่กำหนดไว้ในหลักสูตรพุทธศักราช 2544 นั้น สิ่งที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง คือ สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่า สื่อการเรียนรู้จะต้องมีบทบาทสำคัญที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามมาตรา 6 ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามมาตรา 7 พัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ตาม

มาตรา 22 บუნดารการความรู้คุณธรรมและกระบวนกรเรียนรู๋ ตามมาตรา 23 และสอดคล้องกับ ความสนใจ ความถนัด ความแตกต่างระหว่างบุคคล ตามมาตรา 24 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 5 – 14)

สื่อเป็นเครื่องมือของการเรียนรู๋ ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก เพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ สร้างสถานการณ์การเรียนรู๋ให้แก่ผู้เรียน กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางการคิด ตลอดจนสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมให้แก่ผู้เรียน สื่อการเรียนรู๋ในยุคปัจจุบัน มีอิทธิพลสูงต่อการกระตุ้นให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีมากมายหลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือเรียน มีบทบาทและให้คุณประโยชน์ต่อการเรียนรู๋มากมาย

ลักษณะของสื่อการเรียนรู๋ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู๋ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีมากมายหลายชนิด โดยเฉพาะหนังสือเรียน ในปัจจุบันที่หนังสือมีจำนวนมาก เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หมวด 9 มาตรา 64 ได้กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาหนังสือเรียน ทั้งนี้โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม และมาตรา 65 กล่าวว่า ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้ เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

แหล่งความรู้ที่สำคัญในโรงเรียน คือ ห้องสมุดที่มีหนังสือ เอกสารประกอบการศึกษาค้นคว้าที่มีคุณภาพ ในปัจจุบันหนังสือเรียนมีหลากหลายชนิด และหลายแหล่งพิมพ์ การที่ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ครูผู้สอนจัดการเรียนรู๋ จะจัดหาหนังสือเรียน เอกสารประกอบที่มีเนื้อหาสาระครอบคลุมขอบข่ายสาระการเรียนรู๋ที่กำหนดไว้ตรงตามมาตรฐานของหลักสูตร อีกทั้งให้แนวทางแก่ผู้เรียนในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาความคิดและการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เพียงเล่มใดเล่มหนึ่งเพียงเล่มเดียวนั้น ย่อมไม่พอ เพราะวิทยาการต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นในการจัดกระบวนกรเรียนรู๋ ครูผู้สอนต้องหาแหล่งข้อมูลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือสำหรับผู้เรียนศึกษาค้นคว้า ถ้าเป็นหนังสือที่ไม่มีคุณภาพ มีข้อมูลไม่ถูกต้อง จะเป็นผลเสียต่อการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ผู้บริหาร บรรณารักษ์ ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง ควรรู้แนวทางในการวิเคราะห์หนังสือ การคัดเลือกเพื่อให้ได้ใช้หนังสือที่มีคุณภาพ เพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู๋ของผู้เรียน

การเลือกหนังสือเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจำเป็นจะต้องพิจารณาถึงคุณภาพของผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานการเรียนรู๋ ให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของแต่ละกลุ่มสาระตามหลักสูตร ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจที่จะวิเคราะห์หนังสือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสาระการเรียนรู๋ประวัติศาสตร์ เนื่องจากประวัติศาสตร์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับความคิดและการกระทำ

ของมนุษย์ตามมิติของกาลเวลา ประวัติศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ที่ศึกษาประสบการณ์ของมนุษย์ได้ดีกว่า ศาสตร์แขนงอื่น ๆ ทั้งยังเป็นวิชาพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ โดยทำหน้าที่เชื่อมโยงศาสตร์ ทั้งสาม สาขา คือ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าพื้นฐาน ความรู้ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ เป็นรากฐานสำคัญของการเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ว่า เกิดขึ้นได้ อย่างไร เพราะเหตุใด และมีวิวัฒนาการอย่างไร อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างมีเหตุมีผล มาตรการในการแก้ปัญหาให้มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันการกระทำหรือ การตัดสินใจ ๆ ที่มีได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้ประวัติศาสตร์ มีความผิดพลาดได้ง่าย ความเข้าใจ แก่นแท้ของวัฒนธรรม หรือวิถีชีวิตของชาติเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เท่านั้น เพราะประวัติศาสตร์ทำให้เราได้ว่า ลักษณะเฉพาะของสังคมของเราได้พัฒนามาบนพื้นฐานของอะไร ข้อเท็จจริงที่ว่าเราแต่ละคนต่างเป็นผลผลิตของประสบการณ์ในอดีตของบรรพบุรุษ น่าจะเป็นเหตุผลที่ เพียงพอสำหรับคนในสังคมแต่ละสังคมที่จะเรียนรู้ความเป็นมาของตนเอง การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เท่ากับเป็นการทำความรู้จักสังคมของตนเอง นอกจากนี้ประวัติศาสตร์เท่านั้นที่จะช่วยปลูกฝังความรัก มาตุภูมิ ความมุ่งมั่นในปณิธานแห่งชาติ และความเข้าใจวัฒนธรรมประจำชาติ สาระการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ จึงเป็นศาสตร์ที่สำคัญยิ่งในการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (2547:5-6) ได้กำหนดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ อยู่ในหมวด 1 ความมุ่งหมาย และหลักการ ที่สำคัญดังนี้

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจใน ความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 23 (1) หมวด 4 แนวการจัดการศึกษาให้มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและ ความสัมพันธ์ของตนเอง (หน้า 13) กับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดจุดหมาย เพื่อมุ่งพัฒนา คนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพใน

การศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ไว้ 9 ข้อ ข้อที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544 : 4)

ข้อ 7 เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ข้อ 8 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ข้อ 9 รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

จากความสำคัญของสาระประวัติศาสตร์ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ครูต้องหาแหล่งข้อมูลให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับการจัดหาสื่อการเรียนการสอน แม้สื่อจะมีอยู่หลายประเภท แต่สื่อที่สำคัญที่สุดก็ยังคงได้แก่ หนังสือเรียนประวัติศาสตร์ และการเลือกใช้นักเรียน ถ้าเลือกหนังสือที่มีเนื้อหาสาระไม่ตรงตามหลักสูตร เลือกหนังสือที่ไม่มีคุณภาพ มีข้อมูลไม่ถูกต้อง จะเป็นผลเสียต่อการจัดการเรียนรู้ และการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหาร บรรณารักษ์ ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง ควรจะรู้แนวทางการวิเคราะห์หนังสือ การคัดเลือกหนังสือ รวมทั้งรู้จักหนังสือที่มีคุณภาพ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่กำหนดไว้

ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการทำวิจัย การวิเคราะห์หนังสือเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ เพื่อให้วงการศึกษามีแนวทางการวิเคราะห์หนังสือที่มีคุณภาพ มีความถูกต้องในเนื้อหา มีเนื้อหาสาระตรงตามหลักสูตร มีความเหมาะสมตามวัยและความสนใจของผู้เรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคม ดังนั้นผู้วิจัยมุ่งหวังว่าการวิเคราะห์หนังสือจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ทราบถึงคุณภาพของหนังสือเรียนในด้านคุณลักษณะ (ลักษณะทางด้านกายภาพ) และด้านคุณภาพ (ลักษณะทางด้านเนื้อหาสาระ)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์หนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ ในด้านคุณลักษณะและด้านคุณภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์เฉพาะหนังสือเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ที่จัดพิมพ์โดยกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักพิมพ์เอกชน จัดพิมพ์จำหน่ายในปีการศึกษา 2546 และปีการศึกษา 2547 ซึ่งเป็นการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจำนวน 35 เล่ม
2. วิเคราะห์หนังสือเรียน ในด้านคุณลักษณะและด้านคุณภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การวิเคราะห์หนังสือ หมายถึง การจำแนก แยกแยะองค์ประกอบของหนังสือ ในด้านคุณลักษณะและด้านคุณภาพ
2. หนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ หมายถึง หนังสือเรียนประวัติศาสตร์ ในช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 และเป็นหนังสือที่ได้รับการอนุญาตให้ใช้เป็นแบบเรียนได้ ในปีการศึกษา 2546 และปีการศึกษา 2547 ซึ่งเป็นการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จำนวน 35 เล่ม
3. สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ หมายถึง การเรียนรู้และการศึกษาเรื่องราวสำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับมนุษย์ ซึ่งได้เกิดขึ้นจริงในอดีต เหตุการณ์ที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ต่าง ๆ
4. ด้านคุณลักษณะ หมายถึง คุณลักษณะทางด้านกายภาพของหนังสือ มี 2 หัวข้อ
 - 4.1 ลักษณะรูปลักษณ์
 - 4.1.1 ปก หมายถึง สีและการออกแบบสิ่งที่อยู่ภายนอกหนังสือ
 - 4.1.2 การจัดทำรูปเล่ม หมายถึง รูปทรงของหนังสือและการเข้าเล่ม
 - 4.1.3 คุณภาพกระดาษ หมายถึง คุณภาพของกระดาษที่ใช้พิมพ์ปกและกระดาษพิมพ์หนังสือเรียน
 - 4.1.4 ขนาดอักษร สี ความชัดเจน หมายถึง ขนาดของตัวหนังสือ สี ที่ใช้พิมพ์หนังสือเรียน

4.1.5 ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า หมายถึง ความกว้าง ความยาว ความหนาของหนังสือเรียน และจำนวนหน้าของหนังสือเรียนทั้งหมด

4.1.6 ศิลปะการจัดหน้า หมายถึง การตกแต่งจัดวางระหว่างภาพและเนื้อหาในหนังสือเรียน

4.2 ภาพประกอบ

4.2.1 ความชัดเจนของภาพ หมายถึง ภาพที่ใช้ประกอบหนังสือเรียนเป็นภาพที่แสดงองค์ประกอบได้ถูกต้อง

4.2.2 ความสมจริงของภาพ หมายถึง ภาพที่ใช้ประกอบหนังสือเรียนเป็นภาพวาด ภาพเหมือนจริง หรือภาพการ์ตูน

4.2.3 ขนาด สีเส้นของภาพ หมายถึง ขนาดของภาพประกอบ และสีของภาพเป็นภาพสีหรือขาวดำ

4.2.4 จำนวนภาพ หมายถึง จำนวนภาพที่ใช้ประกอบหนังสือเรียนมีปริมาณที่เหมาะสม

4.2.5 การสื่อความหมาย หมายถึง ภาพประกอบที่นำมาใช้สามารถสื่อความหมายได้สอดคล้องกับเนื้อหา

4.2.6 คำอธิบายภาพประกอบ หมายถึง คำอธิบายประกอบภาพต้องสอดคล้องกับภาพประกอบ

5. ด้านคุณภาพ หมายถึง คุณลักษณะในด้านเนื้อหาสาระ มี 2 หัวข้อ

5.1 เนื้อหา

5.1.1 ความสอดคล้องกับหลักสูตร หมายถึง เนื้อหาสาระของหนังสือเรียนสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้

5.1.2 เนื้อหาสาระ หมายถึง เนื้อหาสาระของหนังสือเรียนมีครบตามมาตรฐานการเรียนรู้

5.1.3 คุณค่า คุณลักษณะที่เกิดแก่ผู้เรียน หมายถึง เนื้อหาสาระของหนังสือเรียนบ่งบอกให้เกิดคุณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้

5.1.4 ความถูกต้องและเที่ยงตรง หมายถึง เนื้อหาสาระของหนังสือเรียนถูกต้องและเที่ยงตรงตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์

5.1.5 การเรียงลำดับเนื้อหาความยากง่าย หมายถึง เนื้อหาสาระของหนังสือเรียนเรียงลำดับได้เหมาะสม ชัดเจน

5.1.6 ลำดับขั้นตอนการนำเสนอและความกลมกลืน หมายถึง เนื้อหาสาระของหนังสือเรียน มีมโนทัศน์แสดงให้เห็นลักษณะของเนื้อหา

5.1.7 แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง เนื้อหาสาระของหนังสือเรียนส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5.1.8 กิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบประกอบบทเรียน หมายถึง กิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบ สอดคล้องกับผลการเรียนรู้

5.1.9 ส่วนประกอบของหนังสือ หมายถึง มีคำนำ สารบัญ เชิงอรรถ บรรณานุกรม หนังสืออ่านประกอบ

5.2 การใช้ภาษา

5.2.1 ความถูกต้องตามหลักภาษา หมายถึง ภาษาที่ใช้ในหนังสือเรียนถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา

5.2.2 ความชัดเจนของข้อความ หมายถึง ข้อความที่ใช้ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา

5.2.3 ความเหมาะสมของภาษา หมายถึง ภาษาที่ใช้ในหนังสือเรียนเหมาะสมตามธรรมชาติของหลักการใช้ภาษา

5.2.4 เครื่องหมายวรรคตอน หมายถึง การเว้นวรรคตอนและการใช้เครื่องหมายต่าง ๆ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางแก่ผู้จัดทำ ผู้เขียน ในการพัฒนาจัดทำหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ อย่างมีคุณภาพ
2. เป็นแนวทางแก่ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และบรรณารักษ์ ในการพิจารณาจัดซื้อหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้อย่างมีคุณภาพ
3. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบรรณารักษ์ รู้จักเลือกหนังสือที่มีคุณภาพมาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4. เป็นแนวทางในการปรับปรุง การแต่ง การผลิตและการกำหนดหนังสือเรียนสาระประวัติศาสตร์ ของผู้แต่งหนังสือ สำนักพิมพ์ และกระทรวงศึกษาธิการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยการวิเคราะห์หนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเป็นหัวข้อ ดังนี้

- ตอนที่ 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
- ตอนที่ 2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหนังสือเรียน
- ตอนที่ 3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือเรียน
- ตอนที่ 4 แนวคิดทฤษฎีและหลักการวิเคราะห์เนื้อหา
- ตอนที่ 5 ความสนใจและความต้องการของเด็กระดับประถมศึกษา
- ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

การนำเสนอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ผู้วิจัยขอนำเสนอไว้เป็น 7 หัวข้อ ดังนี้

- 1. หลักการ
- 2. จุดหมายของหลักสูตร
- 3. โครงสร้างของหลักสูตร
- 4. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 5. มาตรฐานการเรียนรู้
- 6. เวลาเรียน
- 7. มาตรฐานการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์

1. หลักการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

2. จุดหมายของหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญหา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค

7. เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

3. โครงสร้างของหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ให้สถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

- ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3
- ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6
- ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3
- ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

2. สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

- 2.1 ภาษาไทย
- 2.2 คณิตศาสตร์
- 2.3 วิทยาศาสตร์
- 2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา
- 2.6 ศิลปะ
- 2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- 2.8 ภาษาต่างประเทศ

4. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพเพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปฏิบัติและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต คุณลักษณะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ
2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

5. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

6. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 - 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 - 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800 - 1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 - 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5 - 6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

7. มาตรฐานการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์

1. มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

สาระที่ 4 : ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 : เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผลมาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 : เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 : เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

2. มาตรฐานช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2

มาตรฐาน ส 4.1 : เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (ป. 1 - 3)	มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4 - 6)
1. เข้าใจเรื่อง วัน เดือน ปี และการนับช่วงเวลาตามปฏิทิน ทั้งแบบไทยและแบบสากลที่สัมพันธ์กับอดีต ปัจจุบัน และอนาคต 2. เข้าใจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว และชุมชน 3. เข้าใจประวัติความเป็นมาของตนเอง ครอบครัว และชุมชนบนพื้นฐานของการใช้ข้อมูลอย่างเป็นระบบ	1. เข้าใจเรื่องทศวรรษ ศตวรรษ สหัสวรรษ และยุคสมัยที่สัมพันธ์กับอดีต ปัจจุบันและอนาคต 2. เข้าใจลักษณะของข้อมูลและการจัดระบบข้อมูลระดับจังหวัด ภาค และประเทศ 3. เข้าใจวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาประวัติความเป็นมาของจังหวัด ภาค ประเทศ โดยเปรียบเทียบให้เห็นการเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตของคนในจังหวัด ภาค และประเทศ

มาตรฐาน ส 4.2 : เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่ความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (ป. 1 - 3)	มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4 - 6)
1. เข้าใจปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อพัฒนาการการตั้งถิ่นฐาน และการดำรงชีวิตของครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น 2. เข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน 3. รู้จักผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนไทย	1. เข้าใจปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อพัฒนาการ การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์และการดำเนินชีวิตของคนในจังหวัด ภาค ประเทศ 2. เข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น 3. รู้จักและวิเคราะห์ผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์ วัฒนธรรมในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

มาตรฐาน ส 4.3 : เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความ
ภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (ป. 1 - 3)	มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4 - 6)
1. รู้จักและเข้าใจความเป็นมาของท้องถิ่น ของตนที่สัมพันธ์กับความเป็นมาของ ชาติไทย 2. รู้จักและเข้าใจผลงานที่เกิดจากภูมิปัญญา ในท้องถิ่นของตน และสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต 3. รู้จักและเข้าใจบุคคลสำคัญในท้องถิ่นของตน และนำไปเป็นแบบอย่างในการประพฤติ ปฏิบัติ	1. รู้และเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการการตั้งถิ่นฐาน ของชาวไทยในดินแดนประเทศไทยตั้งแต่อดีต ถึงปัจจุบัน 2. เข้าใจปัจจัยพื้นฐานและผลกระทบจาก ภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน 3. รู้และเข้าใจประวัติและผลงานของบุคคล สำคัญในประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบันจนเกิดความภาคภูมิใจนำไปเป็น แบบอย่างในการดำเนินชีวิต

(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2544:1-12)

ตอนที่ 2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับหนังสือเรียน

การนำเสนอเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับหนังสือเรียน ผู้วิจัยขอนำเสนอ แนวคิด
ทฤษฎี ไว้เป็น 7 หัวข้อ ดังนี้

1. ความหมายของหนังสือเรียน
2. บทบาทและความสำคัญของหนังสือเรียน
3. การใช้หนังสือเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
4. รูปแบบของหนังสือเรียน
5. การออกแบบหนังสือเรียน
6. ลักษณะของหนังสือเรียนที่ดี
7. เกณฑ์ในการเลือกหนังสือเรียน

1. ความหมายของหนังสือเรียนหรือแบบเรียน (School Textbooks)

ในการเรียนการสอนวิชาใดก็ตาม ส่วนประกอบที่สำคัญ ที่ทำให้การเรียนการสอน ประสบผลสำเร็จ นอกจากครูผู้สอน ตัวผู้เรียน วิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการ นำวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้ประกอบการเรียนการสอนแล้วหนังสือเรียนก็ถือเป็นส่วนประกอบ สำคัญส่วนหนึ่งคำว่า "หนังสือเรียน" แม้มีผู้ใช้คำอื่น เช่น "แบบเรียน" หรือ "ตำราเรียน" ตามแบบใหม่หรือเก่าก็ตาม ก็มีความหมายของคำว่า "หนังสือเรียน" ดังนี้

หนังสือคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องกำหนดหนังสือเรียนและสื่อการเรียนการสอน สำหรับเลือกใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ได้กำหนดไว้ว่า "หนังสือเรียน คือ หนังสือที่ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้สำหรับการเรียน มีสาระตรงตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรอย่างถูกต้อง อาจมีลักษณะเป็นเล่ม เป็นแผ่น หรือเป็นชุด อาจมีชื่อเรียกต่างกัน คือ หนังสือแบบเรียน หนังสือเรียน แบบสอนอ่าน หนังสืออ่าน หนังสือประกอบการเรียน เป็นต้น เป็นหนังสือที่ บังคับใช้ที่โรงเรียนอาจกำหนดให้นักเรียนทุกคนจัดหามาใช้ประจำตัวได้" (แนบท้ายคำสั่ง กระทรวงศึกษาธิการที่สพฐ. 362/2547 :2)

จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์ (2523:71) ได้ให้ความหมายของหนังสือแบบเรียนไว้ว่า หนังสือแบบเรียน คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการบังคับให้ใช้ตามประกาศ หรือคำสั่งของ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดออกมาทุกปีการศึกษา เมื่อพิจารณาในความหมายแล้ว หนังสือ แบบเรียน ก็คือหนังสือที่มีเนื้อหาวิชาตรงตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการบังคับประกาศให้ใช้ใน โรงเรียน

บันลือ พฤกษ์วัน (2524:47) กล่าวว่า "แบบเรียน" หมายถึง หนังสือที่ กระทรวงกำหนดประกาศบังคับใช้ โดยกำหนดว่าผู้เรียนในระดับชั้นต่าง ๆ จะต้องมีเพื่อจะได้ฝึก อ่านเป็นพื้นฐานของชั้นนั้น ๆ ตามที่เนื้อหาของหลักสูตรได้กำหนดไว้ให้ ทั้งนี้ให้นับรวมทั้งหนังสือ เรียน คือ แบบสอนอ่านประกอบวิชาต่าง ๆ เช่น สังคมศึกษา ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ อื่น ๆ ด้วย ส่วนตำรานั้น มีความหมายในทำนองเดียวกับแบบเรียนด้วยส่วนหนึ่ง และควรจะเป็น หนังสือ นอกเหนือจากที่กระทรวงประกาศบังคับใช้แต่มีลักษณะเนื้อเรื่อง เนื้อหาที่ปรากฏในหลักสูตร เฉพาะเรื่องที่เด็กสามารถใช้ค้นคว้า และครูอาจใช้เป็นแนวทางอ้างอิงในการสอนได้เช่นกัน"

นทัย ดันหยง (2528:31) ได้กล่าวถึงความหมายของหนังสือเรียนว่า "หนังสือเรียน ควรจะเป็นหนังสือที่ให้แนวคิด สาระความรู้ที่แนวทางดำเนินกิจกรรม และประสบการณ์การเรียนรู้ อย่างกว้างขวาง และควรเป็นโลกกว้างที่ต้อนรับความต้องการในการเสาะแสวงหาความรู้อย่าง อิสระเสรี ที่ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนรู้ตามอัธยาศัยโดยไม่เป็น "แบบ" กำหนดตายตัวอย่างแต่ก่อน"

ความหมายของแบบเรียนตามที่ปรากฏในพจนานุกรมชื่อ Webster 's Third New International Dictionary of the English Language (1993:2366) แบบเรียน คือ หนังสือที่ให้อ่านเป็นหลักในวิชาที่เรียนเป็นหนังสือใดที่ใช้เป็นพื้นฐานโดยมีเนื้อหาและคำศัพท์ของวิชาที่เรียน

จากความหมายตามที่ได้กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า "หนังสือเรียน" คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้สำหรับการเรียนการสอน โดยมีเนื้อหาตรงตามหลักสูตร และได้จัดเรียงลำดับเนื้อหาไว้อย่างเป็นระเบียบ สำหรับใช้เป็นหลักในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ หนังสือเรียนอาจมีลักษณะเป็นเล่มเป็นชุด หรือเป็นแผ่นก็ได้ สำหรับในประเทศไทยหนังสือที่จะใช้ในโรงเรียนต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการก่อน โดยกระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียนได้ และจะต้องระบุว่าตรงตามหลักสูตรระดับใด

2. บทบาทและความสำคัญของหนังสือเรียน

หนังสือเรียนเป็นเครื่องมือที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับการศึกษา และการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ หนังสือเรียนเป็นแหล่งความรู้ตามที่หลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียน แต่ละระดับด้วยความเหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียนที่จะเรียนรู้ได้ หากไม่มีหนังสือเรียนเป็นสื่อช่วยในการเรียนการสอนก็อาจจะทำให้การสอนของครูบรรลุผลได้ยาก ดังนั้นหนังสือเรียนจึงมีความสำคัญต่อผู้เรียนและครู

หนังสือเรียนมีบทบาทสำคัญในด้านเป็นเครื่องช่วยให้ครูเข้าใจถึงขอบข่ายของเนื้อหาวิชา ช่วยจัดระเบียบของเนื้อหาวิชาและแนะแนวทางการสอนของครู แม้ว่าจะได้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านวิธีการสอน หรือมีการผลิตอุปกรณ์การสอนใหม่ ๆ เพิ่มเติมขึ้นก็ตาม แต่หนังสือก็ยังคงมีความสำคัญช่วยให้ครูบรรลุวัตถุประสงค์ของการสอน และเป็นวัสดุการสอนที่ใช้กันอย่างกว้างขวางซึ่งขาดเสียมิได้

หนังสือเรียนมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544:5)

1. หนังสือเรียนเป็นแหล่งรวมความรู้ และข้อมูลต่าง ๆ ที่ครูและนักเรียนจะใช้ศึกษาค้นคว้าได้
2. หนังสือเรียนเป็นอุปกรณ์ที่มีเนื้อหาตรงตามหลักสูตร เหมาะกับระดับความรู้ของนักเรียน
3. เป็นอุปกรณ์การเรียนการสอนราคาถูก ใช้แล้วใช้ได้อีกตามต้องการ

4. เป็นคู่มือการสอนของครู และคู่มือการเรียนรู้ของนักเรียน
5. ช่วยสื่อความหมายให้ครูและนักเรียนเข้าใจเนื้อหาเรื่องเดียวกันได้ตรงกัน

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้การสอนบรรลุผลสำเร็จ

6. เป็นสื่อกลางให้นักเรียนที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถเรียนเรื่องเดียวกันและเข้าใจตรงกันได้
7. ช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนรักการศึกษด้วยตนเอง และฝึกทักษะในการอ่าน
8. ช่วยให้นักเรียนรู้จักคิดหาเหตุผล วิเคราะห์เปรียบเทียบ และสรุปความจริงที่ค้นคว้าได้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3. การใช้หนังสือเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากบทบาทของหนังสือเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังกล่าวข้างต้นแล้วหนังสือเรียนยังสามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในลักษณะต่างๆ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544 : 7-13)

1. ใช้ในการอ่านเชิงสำรวจ หนังสือเรียนสามารถใช้ในการสร้างพื้นฐานทางการศึกษาขั้นต้นเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนใหม่ให้แก่นักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนทราบว่า "เรื่องราวทั้งหมดนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร" การใช้หนังสือเรียนในลักษณะนี้เป็นการช่วยแนะนำนักเรียนให้ทราบถึงแนวความคิดสำคัญของเรื่องที่เรียนนั้นๆ ช่วยให้เกิดความคุ้นเคยกับคำศัพท์ ช่วยนักเรียนให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับหัวข้อนั้น ๆ มากพอที่จะเข้าใจและดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอ่านในลักษณะต่าง ๆ ต่อไปได้
2. ใช้เพื่อความมั่นใจในข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา เมื่อนักเรียนกำลังศึกษาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ครูจะต้องให้นักเรียนได้รับข้อมูลที่สัมพันธ์กับหัวข้อที่กำลังศึกษาอยู่ ซึ่งหนังสือเรียนสามารถสนองจุดประสงค์นี้ได้ โดยเป็นแหล่งที่ดีเยี่ยมในการให้ข้อมูล
3. ใช้เพื่อศึกษารูปภาพ แผนที่ แผนภูมิ กราฟ หนังสือเรียนสมัยใหม่ได้จัดเตรียมทัศนวัสดุไว้เป็นจำนวนมากซึ่งครูสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ตรงตามสถานการณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ ยกตัวอย่างเช่น ในการศึกษาแผนที่ นักเรียนแต่ละคนจะมีแผนที่ที่นักเรียนใช้ประกอบบทเรียน เกี่ยวกับการอ่านแผนที่ หรือการแปลแผนที่ การศึกษาแผนภูมิ นักเรียนสามารถติดตามการอธิบายของครูเกี่ยวกับวิธีการสร้างและความหมายของแผนภูมิ โดยดูจากในหนังสือของตนได้
4. ใช้เพื่อสรุปการเรียนรู้ หนังสือเรียนสามารถใช้ในการสรุปการเรียนรู้เป็นหัวข้อย่อย ๆ ในการศึกษาและใช้ในการสรุปการเรียนรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในประเด็นนี้

นักเรียนใช้หนังสือเรียนโดยที่นักเรียนอยู่ในสภาพที่พร้อมแล้ว คือ มีข้อมูลพื้นฐานในหัวข้อนั้น ๆ มีความคุ้นเคยกับคำศัพท์ ความคิดรวบยอดและพร้อมที่จะรับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการเสนอข้อเท็จจริงของหนังสือ

5. การใช้หนังสือเล่มเดียวประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการจัดเสนอเนื้อหา หลักและโครงการเรียนกิจกรรมที่จะใช้ในหนึ่งภาคเรียนหรือหนึ่งปี โดยใช้หนังสือเรียนที่เขียนขึ้นเพื่อให้นักเรียนในระดับกลาง ๆ ทั่วไปอ่านและทำความเข้าใจได้ง่าย

โดยสรุปแล้วการใช้หนังสือเรียนให้มีประสิทธิภาพ ได้คุณค่าในการเรียนรู้สูงสุด ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ นับตั้งแต่การวิเคราะห์ การเลือก และการกำหนดการใช้ในแต่ละบทเรียนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้หนังสือเรียนเป็นแหล่งหาความรู้ด้วยวิธีการสืบสวนสอบสวนต่อไป

4. รูปแบบของหนังสือเรียน

4.1 ลักษณะรูปเล่มของหนังสือเรียน

ลักษณะรูปเล่มของหนังสือเรียนสำคัญมาก เพราะจะเป็นส่วนที่ดึงดูดความสนใจผู้อ่าน หทัย ตันหยง (2528 : 96 -97) ได้แนะแนวทางในการจัดรูปเล่มของหนังสือเรียนว่าควรมีลักษณะรูปเล่ม ดังนี้

1. ลักษณะรูปเล่ม ควรเป็นสี่เหลี่ยมแนวตั้ง (Upright Size)
2. ขนาดของเล่มพอเหมาะสมกับเด็ก คือ พอเหมาะมือของเด็กที่จะหยิบยกเปิดอ่านหรือนำไปไหนมาไหนได้โดยสะดวก ที่นิยมกันมาก คือ ขนาด 8 หน้ายก ($7 \frac{1}{2} \times 10 \frac{1}{4}$ นิ้ว) หรือขนาดเล็ก 16 หน้ายก ($5 \times 7 \frac{1}{4}$ นิ้ว)
3. การเย็บเล่มแข็งแรง ประณีต หนังสือที่เย็บเล่มด้วยเชือกแล้วอัดสันกาวอีกครึ่งจะทนทานกว่าหนังสือที่เย็บเล่มแบบเย็บอก เพราะลวดจะชำรุดเร็ว
4. ปกจะต้องแข็งแรงทนทานต่อการหยิบจับ ควรทำให้สวยงาม เพื่อดึงดูดความสนใจให้อยากอ่าน หน้าปกควรมีชื่อเรื่อง โดยใช้อักษรพิมพ์ขนาดใหญ่ ขนาด 40 ปอยที่ขึ้นไป อ่านง่าย สะดุดตา ไม่ควรใช้ตัวอักษรประดิษฐ์เพราะอ่านยาก ชื่อหนังสือควรอยู่กลางหน้ากระดาษก่อนไปทางด้านบน เพราะเป็นบริเวณจุดรวมความสนใจสายตา

ภาพบนปกหนังสือเรียน ควรเป็นภาพที่มีความหมายแสดงมโนทัศน์ (Concept) รวมของเรื่อง ภาพควรมีสีสันงดงาม ไม่ควรมีรายละเอียดลึบสน ไม่เลดูทึบหรือแออัด

และมีข้อมูลต่าง ๆ พิมพ์ไว้ คือ ชื่อหนังสือเรียน ผู้แต่ง ผู้เขียนภาพ สำนักพิมพ์หรือผู้จัดทำออกได้ ด้วย ระดับชั้นเรียน

5. จำนวนหน้า สำหรับเด็กเล็กควรมีประมาณ 50 ถึง 100 หน้า เด็กโตควรอยู่ระหว่าง 50 ถึง 150 หน้า

6. การจัดวางหน้า ตัวหนังสือและภาพไม่ควรวางซ้อนทับกัน ไม่ควรตีกรอบของหน้ากระดาษ ควรเน้นขานริมหน้ากระดาษ (Margin) ควรจัดให้ส่าย โปร่งตา ควรเว้นว่างเพื่อให้เด็กพักสายตา

7. กระดาษที่ใช้ ควรมีคุณภาพดี ทั้งกระดาษปกและเนื้อหาภายใน ซึ่งควรใช้กระดาษปอนด์ (Bond Paper) ซึ่งมีความหนา เหนียวทนทาน และน่าอ่าน

8. ตัวอักษร ขนาดพอเหมาะสำหรับเด็กประถมศึกษา ประมาณ 24 ปอยท์ (3 มม.)

4.2 ขนาดของภาพในหนังสือเรียน

หทัย ตันหยง (2529:124) กล่าวว่าตามหลักสากล หนังสือสำหรับเด็กควรจะบรรจุภาพไว้ ดังนี้

1. เด็กเล็ก ควรใช้ภาพขนาดสามในสี่ของหน้า
2. เด็กโต ควรใช้ภาพขนาดครึ่งหนึ่งของหน้า
3. เด็กวัยรุ่น ควรใช้ภาพขนาดหนึ่งในสี่ของหน้า

เด็กยังเล็กต้องการภาพเป็นภาษาความหมาย ต่อเมื่อมีวัยเจริญขึ้นสามารถเรียนรู้ภาษาสัญลักษณ์ได้ เนื้อหาภาษามากขึ้นก็สามารถใช้ภาพขนาดเล็กลง หรือจำนวนภาพน้อยลงได้

4.3 การใช้ภาษาของหนังสือเรียน

การใช้ภาษาของหนังสือเรียนในแต่ละระดับจะต้องสนองธรรมชาติของผู้เรียน และธรรมชาติของการเรียนในแต่ละวัยของผู้ใช้หนังสือ

บันลือ พฤกษะวัน (2524:85) ได้กล่าวถึงการใช้ภาษาในหนังสือเด็กซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่จะให้น่าอ่าน น่าสนใจ กระตือรือร้น แสดงความเข้าใจได้เด่นชัดเข้าใจง่าย คือ

1. ระดับภาษาต้องเหมาะสมกับวัย เข้าใจง่าย
2. เป็นภาษาที่นิยมใช้ในสังคม คนนิยมใช้ทั่วไป
3. สอดแทรกอารมณ์ขัน
4. ตรงตามสมัย

รณจวน อินทรกำแหง (2527:87) ได้ให้ข้อคิดเห็นเรื่องสำนวนภาษาว่า การใช้ภาษาที่ง่าย ชัดเจน เป็นคำธรรมดาที่เด็กสามารถเข้าใจได้ทันที โดยไม่ต้องคิดหาคำแปล เด็กพอใจที่จะติดตามเรื่องด้วยภาพมากกว่าตัวหนังสือ ฉะนั้นแต่ละหน้าของหนังสือ ควรใช้คำบรรยายเพียงพอที่เป็นจริง

หทัย ตันหยง (2528:114-116) กล่าวถึงการใช้สำนวนภาษาในหนังสือสำหรับเด็กควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ลักษณะทางภาษา ใช้ภาษาที่ไม่ต้องแปลความอีก ควรใช้ภาษากลาง เพราะภาษากลางเป็นภาษาที่ใช้ในการเรียนการสอน
2. ลักษณะประโยค ควรเป็นประโยคที่ประธานเป็นผู้ทำกริยา มีกาลเดียว คือถ้าเป็นเรื่องเล่าในอดีต ก็ย่นำเรื่องปัจจุบันและอนาคตเข้ามาปน ใช้ประโยคที่สั้น ๆ กระชับรัดกุมเพื่อความจับสบบูรณ์
3. ลักษณะถ้อยคำ ควรใช้หลากคำ ไม่ซ้ำซ้อน เป็นคำสุภาพ ทันสมัย
4. ใช้คำสามัญเหมาะสมกับข้อความ ไม่ยากเกินระดับผู้อ่าน

โดยสรุปรูปแบบของหนังสือเรียนที่พึงประสงค์ ควรยึดหลักการดังนี้

1. รูปแบบโดยส่วนรวมต้องสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน ในลักษณะของหน่วยการเรียนรู้หรือลักษณะวิชาตามระดับการศึกษา
2. รูปแบบของหนังสือเรียนจะต้องสร้างขึ้นเพื่อสนองธรรมชาติของการเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างแท้จริง ทั้งรูปเล่ม ขนาด เนื้อหา สี สัน ถ้อยคำภาษา และการจัดระบบการนำเสนอเนื้อหาจะต้องดำเนินไปอย่างมีขั้นตอนเหมาะสมกับวัยผู้เรียน
3. การออกแบบหนังสือเรียนจะต้องได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่ควรยึดรูปแบบอย่างใดอย่างตายตัว การแสวงหารูปแบบใหม่ ๆ ดังกล่าวนี้ย่อมเป็นไปตามสภาพของพัฒนาการทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบัน
4. ควรแสวงหานวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนารูปแบบของหนังสือเรียน เพื่อช่วยให้สภาพการเรียนรู้ของผู้ใช้หนังสือเรียนเกิดประสิทธิภาพอย่างรวดเร็ว คัดค้านสามารถบรรลุจุดประสงค์การศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. การออกแบบหนังสือเรียน ควรจะมีการทดลองวิเคราะห์วิจัย เพื่อให้ได้รูปแบบที่ดีที่สุด เหมาะสมที่สุด

5. การออกแบบหนังสือเรียน

หทัย ดันหยง (2528 : 111) ได้กล่าวถึงรูปเล่มของหนังสือเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 6 ส่วน ไว้ดังนี้

1 วัยของผู้เรียน	2 ช่วงความสนใจ โดยประมาณ	3 ปริมาณของ ถ้อยคำใน หนังสือเล่มหนึ่ง	4 ขนาด ภาพประกอบ	5 ขนาดอักษร พิมพ์	6 ขนาดหน้ายก
- เด็กเล็ก 5 - 7 ขวบ	15 - 20 นาที	ประมาณไม่เกิน 500 คำ	3 ใน 4 ของ หน้า	32 ปอยท์	หนังสือสำหรับ อ่านทั่ว ๆ ไป
- เด็กโตช่วงแรก 8 - 10 ขวบ	20 - 25 นาที	ประมาณไม่เกิน 1,000 - 1,500 คำ	1 ใน 2 ของ หน้า	24 ปอยท์	มีขนาดที่เหมาะสม กับการ เคลื่อนสายตา
- เด็กโต ช่วงหลัง 10 - 12 ขวบ	30 นาที	ประมาณไม่เกิน 3,000 คำ	1 ใน 2 ของ หน้า	24 ปอยท์	(Fixation) คือ มีขนาดเล็ก 32 หน้ายกกลาง
- วัยรุ่น ช่วงแรก 12 - 15 ขวบ	40 นาที	ประมาณไม่เกิน 5,000 คำ	1 ใน 3 ของ หน้า	19 1/2 ปอยท์	16 หน้ายกใหญ่ 8 หน้ายก

การออกแบบหนังสือเรียนนับว่าสำคัญมาก เพราะหนังสือเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา เป็นหนังสือเรียนที่ผู้อ่านเป็นเด็ก หทัย ดันหยง (2528 : 96 - 105) ได้กล่าวว่า การออกแบบที่งดงามยิ่งจะมีความสำคัญมากขึ้น เพราะหนังสือเรียนก็คล้ายกับอาหารหลัก หรืออาหารใจขั้นพื้นฐานของเด็กที่เด็กจะต้องกินทุกวัน อาหารนั้นจึงควรปรุงแต่งให้น่าลิ้มรส จัดวางไว้อย่างมีระเบียบเช่นเดียวกัน หนังสือควรเป็นสิ่งที่น่าอ่าน และหนังสือเรียนทุกเล่มมีสิทธิ์ที่จะสวยสดงดงาม ซึ่งจะเร้าใจผู้อ่าน และเนื่องจากหนังสือเรียนเป็นปัจจัยที่ใช้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในวัยเรียน จึงควรมีสิทธิ์ที่จะเป็นหนังสือเรียนที่ออกแบบอย่างประณีตสวยงามยิ่งกว่าหนังสือประเภทอื่น ๆ ซึ่งควรมีการออกแบบหนังสือเรียน ดังนี้

1. รูปเล่ม มีลักษณะสี่เหลี่ยม แนวตั้ง (Upright Size)
2. ขนาดของหนังสือ ขนาด 8 หน้ายก (7 ½ X 10 ½ นิ้ว) หรือขนาด 16 หน้ายกเล็ก (5 X 7 ¼ นิ้ว)

3. ขนาดความยาวของหนังสือ ซึ่งบรรจุด้วยคำและภาพประกอบขึ้นอยู่กับขนาดตัวอักษรพิมพ์

เด็กประถมศึกษาใช้นั้นหน้าหนังสือจะบรรจุภาพ ซึ่งถือว่าเป็นเนื้อหา ส่วนตัวอักษรนั้นจะใช้อักษรพิมพ์ขนาดใหญ่ตามหลักการออกแบบ ดังนี้

1. ประเภทหนังสือเรียน

หนังสือเรียนพื้นฐาน พิมพ์ขนาด 8 หน้ายก

เด็กเล็กมีความยาว 50 – 100 หน้า

เด็กโตมีความยาว 100 – 150 หน้า

เด็กวัยรุ่นมีความยาว 200 – 250 หน้า

2. การแบ่งหน่วยการอ่าน (Reading Unit) ตามช่วงความสนใจ หนังสือเรียนพื้นฐานจะแบ่งเนื้อหาออกเป็นช่วง ๆ แต่ละช่วงอาจจะมีเนื้อหาเฉพาะเรื่องในหน่วยการเรียนรู้หนึ่ง ๆ

3. ปก การออกแบบปก นับว่ามีอิทธิพลในการดึงดูดความสนใจของผู้ใช้หนังสือเรียน การออกแบบมีหลายรูปแบบ คือ

3.1 แบบราชการ เป็นหนังสือที่ผลิตจากหน่วยงานที่รับผิดชอบการเรียนการสอน ใช้พื้นเรียบ ๆ มีตราประทับและมีชื่อหนังสือระบุชั้นและหลักสูตรการศึกษา

3.2 แบบลายเส้น เด็กเข้าใจยาก

3.3 แบบกึ่งลายเส้น ใช้ภาพลายเส้นซึ่งเป็นภาพเขียน โดยใช้เทคนิค

กราฟฟิกประกอบ

3.4 แบบภาพเขียน อาจเป็นภาพเหมือนหรือภาพวิจิตร

3.5 แบบภาพถ่าย

ส่วนประกอบสำคัญของปก

(1) ชื่อหนังสือตรงกับหลักสูตรอักษรขนาดใหญ่ 40 ปอยท์ ขึ้นไปไม่ใช่ตัวอักษรประดิษฐ์ การออกแบบวางชื่อหนังสือเรียนไว้บริเวณกลางหน้ากระดาษค่อนข้างค่อนไปทางด้านบน

(2) ภาพบนปกหนังสือเรียน เป็นภาพที่มีความหมายแสดงมโนทัศน์รวมของเรื่อง เป็นภาพที่มี สีสันทั้งดงาม บนหน้าปกมีข้อมูล

- ชื่อหนังสือ
- เครื่องหมายสัญลักษณ์แสดงแหล่งที่พิมพ์
- รหัสวิชา และระดับชั้นเรียน
- ชื่อผู้เขียน

4. การวางหน้า

4.1 การบรรจุเนื้อหาลงบนหน้าหนังสือ แบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบคอลัมน์คู่ และคอลัมน์เดี่ยว ที่นิยมกันมาก คือ คอลัมน์คู่

4.2 การนำเสนอเนื้อหาภายในหน้า มีการลำดับหัวข้อใหญ่และย่อย

4.3 การนำเสนอเนื้อหาจะต้องมีภาพประกอบ โดยใช้ภาพนำเนื้อหาหรือเขียนเนื้อหาแล้วใช้ภาพมาประกอบ

4.4 การจัดเลขหน้า พิมพ์ไว้ด้านซ้ายของหน้าซ้ายและด้านขวาของหน้าขวา หรือด้านริมล่าง

4.5 การขึ้นบท ขึ้นตอนใหม่ต้องขึ้นทางหน้าขวามือ

4.6 การพิมพ์เนื้อหา เมื่อสุดบรรทัดทางกรอบขวามือ ไม่ควรพิมพ์แยกคำ

4.7 การจัดเนื้อหา ควรใช้ตัวพิมพ์ที่มีขนาดต่าง ๆ กัน เช่น หัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย ควรให้ขนาดตัวพิมพ์ลดหลั่นกัน

4.8 การวางตัวอักษร หรือ เนื้อหาด้อยคำเป็นหัวใจของการจัดวางหน้า โดยหลักสากล ซึ่งมี 2 แบบ คือ

(1) แบบแนวตั้งหรือคอลัมน์

(2) แบบแนวนอน

5. การจัดภาพประกอบหนังสือเรียน

5.1 ขนาดของภาพ

(1) เด็กปฐมวัย อาจใช้ภาพเต็มหน้า และใช้ภาพหลาย ๆ ภาพ

(2) เด็กระดับประถมช่วงต้น ควรใช้ขนาด 3 ใน 4 ของหนังสือ

(3) เด็กระดับประถมช่วงกลาง ควรใช้ขนาดครึ่งหน้าหนังสือ และภาพมีจำนวนน้อยลง

(4) เด็กระดับประถมช่วงปลาย ถึงระดับมัธยมศึกษาใช้ภาพเล็ก ๆ ขนาด 1 ใน 4 ของหน้าหนังสือและภาพมีจำนวนน้อยลง

5.2 ตำแหน่งของภาพ ควรวางไว้กลางหน้าหนังสือและสัมพันธ์ต่อเนื่องกับเนื้อหา ไม่ควรวางคลาดกับเนื้อหา เพราะจะทำให้ผู้อ่านสับสนและเกิดความเบื่อหน่าย

5.3 กรอบของภาพ ไม่ควรตีเส้นกรอบล้อมรอบ ควรปล่อยเป็นลักษณะกรอบเปิด หรือให้ภาพกลืนกรอบ และคำบรรยายภาพ ควรอยู่ใต้ภาพในตำแหน่งกลางสมดุลกับสายตาเป็นข้อความสั้น ๆ กระชับ กระชับคำและภาพ ให้ความหมายมโนทัศน์ อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว ตรงจุดประสงค์ของภาพ ตัวอักษรง่าย ชัดเจน

6. ดี ควรใช้ดีตามความจริงในธรรมชาติ มีดีอย่างน้อย 4 ดี

จากที่ได้กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การออกแบบหนังสือเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ควรออกแบบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตรและสนองธรรมชาติของการเรียนรู้ และนอกจากนี้ยังต้องมีความสวยงาม น่าอ่าน ซึ่งควรมีการออกแบบในส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. รูปเล่ม ควรมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมแนวนอนตั้ง
2. ขนาดของตัวหนังสือ ควรมีขนาด 8 หน้ายก หรือ 16 หน้ายก และมีจำนวนหน้า 50 – 100 หน้า
3. ปก ควรออกแบบปกให้น่าอ่าน ชื่อหนังสือมีขนาดใหญ่ 40 ปอยที่ขึ้นไป ไม่ใช้ตัวอักษรประดิษฐ์ และวางชื่อหนังสือไว้บริเวณกลางหน้ากระดาษก่อนไปทางด้านบน
4. ภาพบนปกหนังสือเรียน เป็นภาพที่สอดคล้องกับชื่อหนังสือ สีสันงดงาม
5. การวางหน้า การนำเสนอเนื้อหาจะต้องมีภาพประกอบ โดยใช้ภาพนำเนื้อหาหรือเขียนเนื้อหาแล้วใช้ภาพมาประกอบ
6. การจัดภาพประกอบหนังสือเรียน การจัดภาพประกอบหนังสือในระดับประถมศึกษา ควรใช้ภาพขนาด 3 ใน 4 ของหน้าหนังสือ โดยวางตำแหน่งของภาพกลางหน้าหนังสือและสัมพันธ์ต่อเนื่องกับเนื้อหา และไม่ควรติดกรอบของภาพ ปลอยไว้ในลักษณะกรอบเปิด
7. สี สีที่ใช้ควรใช้ดีตามความจริงในธรรมชาติ 4 สีขึ้นไป

6. ลักษณะของหนังสือเรียนที่ดี

หนังสือเรียนแต่ละวิชาที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ในระดับชั้นถือว่ามีเนื้อหาตรงตามหลักสูตร จำเป็นที่ครูควรทราบถึงลักษณะหนังสือเรียนที่ดี ซึ่งนักวิชาการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศได้กล่าวไว้หลายท่าน

เวสเลย์ (Wesley, 1950 : 237 อ้างถึงในวิชัย ราษฎร์ศิริ, 2522 : 135) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสือเรียนที่ดีไว้ดังนี้ คือ

1. ควรมีเนื้อเรื่อง คำอธิบาย กิจกรรม รูปภาพ แบบฝึกหัด สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิชานั้นๆ
2. ควรมีเนื้อเรื่องตรงตามหลักสูตร ข้อความกะทัดรัด คำอธิบายชัดเจนและเข้าใจง่าย
3. จำนวนภาษาที่ใช้สละสลวยเหมาะสมกับภาวะของผู้เรียน มีการจัดระเบียบ

วางลำดับบทเรียนก่อนหลังตามหลักวิชาเพื่อความสะดวกต่อการเรียนการสอน แบ่งบทเรียนออกเป็นหน่วย มีเนื้อหาวิชาเหมาะสมที่จะใช้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจในแต่ละหน่วยได้ในเวลาอันสมควร มีเวลาทบทวนและหาความรู้เพิ่มเติมได้

วิชัย ราษฎร์ศิริ (2522 : 137-138) กล่าวถึงลักษณะที่ดีของหนังสือเรียนว่า ดังนี้

1. สาระด้านความรู้ (Knowledge Component) ดังนี้

1.1 มีเนื้อหาสอดคล้องตามหลักสูตร

1.2 การจัดเนื้อหาเหมาะสม เช่น เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก เรียง

ลำดับตามเวลา หรือเรียงลำดับตามโครงสร้างของความรู้แต่ละวิชา

1.3 เนื้อหามีความง่าย ยาก เหมาะสมกับระดับชั้น

1.4 เนื้อหาทันสมัย ถูกต้องตามหลักและลักษณะวิชา

1.5 ใช้คำศัพท์และสำนวนที่นักเรียนเข้าใจได้ง่าย

1.6 มีคำอธิบาย คำจำกัดความและตัวอย่างชัดเจน

1.7 ผู้เขียนมีแบบการเขียนที่น่าสนใจให้แนวความคิดและค่านิยมที่ถูกต้อง

1.8 เนื้อหาแต่ละหัวข้อและบทมีปริมาณพอเหมาะสม

2. สาระด้านปัญญา (Intellectual Component)

2.1 เนื้อหาสอดคล้องกับหลักการเรียนการสอน

2.2 เนื้อหามีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียน

2.3 เนื้อหาส่งเสริมค่านิยมและทัศนคติที่ดี

2.4 ส่งเสริมให้เกิดความคิดและค้นคว้าเพิ่มเติม

2.5 ให้ความรู้ในสิ่งที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2.6 การจูงใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

3. อุปกรณ์การเรียนการสอน (Learning and Teaching Aids) เช่น

3.1 มีกิจกรรมเสนอแนะ เช่น การอ่านหนังสืออ่านประกอบ อภิปราย

ทนายปัญหา ฯลฯ

3.2 มีบทสรุปท้ายบทที่ให้ความชัดเจนและให้แง่คิดเพิ่มเติม

3.3 มีคำถามและแบบฝึกหัดท้ายบทซึ่งกระตุ้นให้คิด

3.4 มีแผนภูมิแสดงขั้นตอน พัฒนาการหรือระบบประกอบเนื้อหา

3.5 มีภาพประกอบเหมาะสม เช่น ขนาดพอเหมาะ มีสีเส้นเป็นธรรมชาติ

เป็นภาพที่ชัดเจนสื่อความหมายสอดคล้องกับเนื้อหา มีคำอธิบายประกอบชัดเจน

3.6 มีหนังสือคู่มือหนังสือเรียนสำหรับครู เพื่อแนะนำวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

4. การจัดทำรูปเล่มและการพิมพ์ (Format and Printing)

- 4.1 ขนาดรูปเล่มเหมาะสม ทั้งความกว้าง ยาว และหนา
- 4.2 ปกหนา ทน และสวยงาม
- 4.3 กระดาษที่ใช้พิมพ์มีคุณภาพดีและคงทน
- 4.4 คุณภาพในการพิมพ์ดี เช่น การเรียงพิมพ์ การขึ้นบท การแบ่งตอน ช่องว่าง ย่อหน้า วรรคตอน และช่องไฟมีระเบียบสวยงาม
- 4.5 ตัวอักษรชัดเจน ตัวอักษรชัดเจน ขนาดพอเหมาะ การให้พยัญชนะ สระ สะกด การันต์ วรรณยุกต์และเครื่องหมายต่างๆ ถูกต้อง
- 4.6 มีสาระต่างๆ ประกอบครบถ้วน เช่น หน้าปกใน คำนำ สารบัญ บรรณานุกรม อภิธานศัพท์ และภาคผนวกครบถ้วน
- 4.7 คุณภาพของผู้เขียน เช่น คุณวุฒิ ความรู้และประสบการณ์ในการทำงานและเขียนหนังสือ

จวีวรรณ คูหาภินันท์ (2527:48 – 50) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของหนังสือเด็ก โดยทั่ว ๆ ไป ไว้ว่าหนังสือที่ดีสำหรับเด็กนั้น หมายถึง หนังสือที่เด็กอ่านได้ด้วยความสะดวก สนุกสนาน โดยไม่มีการบังคับให้อ่าน มีเนื้อหาตรงกับความสนใจ มีรูปเล่มสวยสะดุดตา เชิญชวนให้อยากหยิบอ่านไม่ว่าจะเป็นหนังสือที่ให้ความบันเทิงหรือให้ความรู้กับเด็กก็ตาม หนังสือที่เหมาะสมสำหรับเด็กควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เนื้อหาตรงกับความสนใจของเด็กแต่ละวัย จะมีลักษณะเป็นคำประพันธ์ที่ไม่สลับซับซ้อน มีความคล้องจองกัน เป็นบทกลอนง่าย ๆ เนื้อหาไม่จริงมากนัก ให้ความสนุกเพลิดเพลิน และเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวของเด็ก สนองความต้องการอยากรู้อยากเห็นของเด็กแต่ละวัย
2. เนื้อหาสาระต้องให้ข่าวสารกับเด็กมีการอธิบายให้ความรู้แบบง่าย ๆ ช่วยพัฒนาความคิดและค่านิยม ส่งเสริมความเข้าใจตนเองและผู้อื่น กระตุ้นจินตนาการให้เกิดความคิดสร้างสรรค์
3. ขนาดรูปเล่ม ต้องกะทัดรัด เหมาะสมกับการจับถือ ซึ่งขนาดรูปเล่มนี้ไม่แน่นอน แต่ไม่ควรเล็กหรือใหญ่เกินไป
4. ตัวอักษร ตัวโต ชัดเจนเหมาะสมกับสายตาของเด็ก

5. ภาพประกอบมีความสดใส ชัดเจน ดึงดูดความสนใจ

6. การวางรูปหน้า การจัดข้อความ การเว้นช่องว่างของด้านข้างทั้ง 2 ข้าง ด้านบนและด้านล่างของหนังสือต้องเหมาะสม

7. ปกสีสวย ตรงต่อความเป็นจริง ดึงดูดความสนใจ

8. ตัวละครอยู่ในวัยเดียวกับเด็ก หรือวัยใกล้เคียงกับเด็ก

อเนก รัตนปิยะภาภรณ์ (2531 : 54) กล่าวถึง ลักษณะหนังสือเรียนที่ดีว่า ลักษณะหนังสือเรียนที่มีคุณภาพดีด้านเนื้อหาวิชาควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีเนื้อหาถูกต้องครบถ้วนตรงตามหลักสูตรและคำอธิบายรายวิชา
2. เนื้อหาสาระและตัวอย่างที่แสดงไว้ในหนังสือเรียนสามารถช่วยให้นักเรียน

เข้าใจได้ง่าย

3. เนื้อหาที่เกี่ยวกับตัวเลขสถิติต่างๆ จะต้องถูกต้องเป็นปัจจุบันและทันสมัย
4. เนื้อหามีความยากง่ายพอเหมาะกับระดับชั้น ของผู้เรียน
5. ปริมาณเนื้อหาจะต้องพอเหมาะกับคาบเวลาที่จัดให้เรียน
6. การเรียบเรียงเนื้อหาควรเป็นไปตามลำดับขั้นตอน โดยเริ่มจากง่ายไปหายาก
7. การเรียบเรียงเนื้อหาวิชาต้องมีความถูกต้องตรงตามหลักวิชาการ
8. ลำนวนภาษาที่ใช้ควรเรียบง่าย เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน
9. ลำนวนภาษาที่ใช้จะต้องถูกต้องตรงตามหลักการใช้ภาษาที่ดี
10. ศัพท์เฉพาะทางวิชาการมีการอธิบายให้เข้าใจได้ชัดเจน

ธีรยุทธ เสนียวงศ์ ณ อยุธยา (2533 : 74) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของ หนังสือเรียนที่ดี ดังนี้

1. มีเนื้อหาสาระถูกต้อง และตรงตามหลักสูตร
2. ลำดับเนื้อหาสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาการเรียนรู้
3. มีวิธีเขียนที่ชวนอ่าน เข้าใจง่าย ใช้ภาษาและคำศัพท์เหมาะสมกับอายุ

และระดับชั้นของเด็ก

4. ให้แนวความคิดและค่านิยมที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน
5. มีส่วนประกอบของหนังสือ ที่ช่วยให้เข้าใจสาระของเรื่องได้เร็ว ค้นคว้าเรื่อง

ที่ต้องการจากหนังสือเล่มนี้ได้รวดเร็ว ได้แก่ คำนำ สารบัญ วรรณคดี บรรณานุกรม อภิธาน ศัพท์ เป็นต้น

6. มีรูปภาพ แผนที่ แผนภูมิ สถิติ กิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด อย่างเพียงพอและสอดคล้องกับจุดประสงค์ของวิชา

7. ผู้แต่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในวิชานั้น และระดับชั้นนั้น ๆ เป็นอย่างดี

8. มีคู่มือเพื่อนำการใช้นหนังสือเรียนแก่ครู

9. รูปเล่มกะทัดรัด สวยงามและคงทน การพิมพ์ชัดเจนทั้งตัวอักษร และภาพประกอบ

10. เป็นหนังสือเรียนที่พิมพ์ครั้งล่าสุด เพราะจะมีเนื้อหาสาระที่ทันสมัยที่สุด

ยงยุทธ ประทุมรัตน์ (2535:185) ได้สรุปลักษณะหนังสือเรียนที่ดี ดังนี้

1. ถูกต้องเที่ยงตรงในเรื่องข้อเท็จจริง จำนวน ภาษา ตัวสะกด การเว้นวรรคตอน ย่อหน้าถูกต้อง

2. ความยากง่ายของภาษาที่ใช้ในการเขียนหนังสือเรียนเหมาะสมกับความสามารถของเด็ก

3. มีเนื้อหาครบตามหลักสูตร

4. มีเนื้อเรื่อง คำอธิบาย รูปภาพ กิจกรรม แบบฝึกหัด สอดคล้องกับจุดประสงค์ในวิชานั้น ๆ

5. มีความมั่นคงแข็งแรง คุณภาพของปก กระดาษ และการเข้าเล่มที่แข็งแรง

6. มีความรู้ที่ทันสมัย

7. ราคาไม่แพง

8. มีเครื่องช่วยประกอบต่าง ๆ เช่น สารบัญ เชิงอรรถ อภิธานศัพท์

จากแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ลักษณะหนังสือเรียนที่ดี ควรประกอบไปด้วย

1. ด้านเนื้อหาสาระ

1.1 มีเนื้อหาสาระครบตามหลักสูตร

1.2 จัดเรียงลำดับอย่างมีระบบระเบียบ

1.3 จำนวนภาษาสละสลวย

1.4 เนื้อหาทันสมัย และถูกต้องตามหลักวิชา

2. ด้านความรู้ทางสติปัญญา
 - 2.1 การเสนอเนื้อหาเหมาะสมกับวัย และระดับชั้นของนักเรียน
 - 2.2 มีการอภิปราย หรือแสดงความคิดเห็นให้เกิดความคิดรวบยอดได้
 - 2.3 วิธีเสนอเรื่องราวชวนให้อ่าน เข้าใจง่าย
 - 2.4 มีสาระเป็นแก่นสาร ให้แก่งคิดเพิ่มเติม
3. ด้านส่งเสริมการเรียนรู้การสอน
 - 3.1 มีกิจกรรมเสนอแนะให้ผู้เรียน
 - 3.2 มีบทสรุป และคำถามท้ายบทให้
 - 3.3 มีภาพประกอบสวยงาม และตรงประเด็น
 - 3.4 มีคำถามและแบบฝึกหัดให้ทำ
4. ด้านการจัดรูปเล่ม และการพิมพ์
 - 4.1 ขนาดรูปเล่มเหมาะสม
 - 4.2 คุณภาพการพิมพ์ที่ดี
 - 4.3 มีสาระต่าง ๆ ประกอบครบถ้วน เช่น สารบัญ ตาราง ฯลฯ
 - 4.4 คุณวุฒิ และความสามารถของผู้เขียน ตลอดจนประสบการณ์ในการทำงานเหมาะสมที่จะเขียน

7. เกณฑ์ในการเลือกหนังสือเรียน

ปัจจุบันแต่ละสาระการเรียนรู้ จะมีหนังสือที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เป็นหนังสือเรียนได้หลายเล่ม ซึ่งแต่ละเล่มจะมีเนื้อหาตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ อย่างไรก็ตามเมื่อมีหนังสือเรียนอยู่หลายเล่ม จึงจำเป็นที่จะต้องทราบเกณฑ์ในการเลือกหนังสือเรียนที่ดีที่สุด ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์เกณฑ์ของนักวิชาการท่านต่าง ๆ ออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะ และด้านคุณภาพ

เกณฑ์ในการเลือกหนังสือเรียน	
ด้านคุณลักษณะ	ด้านคุณภาพ
เกณฑ์ในการเลือกหนังสือเรียน ในด้านคุณลักษณะ ควรมีหลักดังนี้ ลักษณะรูปเล่ม 1. รายละเอียดพื้นฐานทั่วไป พิจารณาในด้านพื้นความรู้และประสบการณ์ของผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ รูปเล่ม ราคา และจำนวนหน้า (Brodbelt, 1972 : 487) 2. สำนักพิมพ์ เป็นแหล่งพิมพ์ที่มีชื่อเสียง น่าเชื่อถือเพียงใด (Douglass, 1956 : 904) 3. เวลาที่พิมพ์ พิมพ์ตั้งแต่เมื่อใด (Douglass, 1956 : 904) 4. ผู้แต่งมีความรู้ความสามารถ น่าเชื่อถือเพียงใด (Douglass, 1956 : 904) 5. คุณวุฒิและประสบการณ์ของผู้เขียน เป็นที่เชื่อถือได้ เพราะมีความรู้จริง และประสบการณ์ในเรื่องนี้จริง (รัญจวน อินทรกำแหง, 2523 : 47) 6. รูปแบบ เนื้อกระดาษ การเย็บเล่ม การพิมพ์เหมาะสมเพียงใด (Douglass, 1956 : 904) 7. ขนาดตัวอักษรพอเหมาะ มีตัวอักษรหลายแบบให้สังเกตได้ง่าย ช่องไฟดี อ่านได้สะดวก ตัวพิมพ์ชัดเจน ไม่เลอะเลือน กระดาษมีคุณภาพดี (Brodbelt, 1972 : 487) 8. ลักษณะรูปเล่มและคุณภาพของการพิมพ์ หมายถึง ความถูกต้องชัดเจนในการพิมพ์ทั้งตัวหนังสือและภาพประกอบ (รัญจวน อินทรกำแหง, 2523 : 47)	เกณฑ์ในการเลือกหนังสือเรียน ในด้านคุณภาพ ควรมีหลักดังนี้ เนื้อหา 1. เนื้อหาของหนังสือ ควรให้ข้อมูลที่เป็นจริง เช่น ในหมวดสังคมศาสตร์ ก็ให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง มีการแทรกประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (Brodbelt, 1972 : 487) 2. พัฒนาการทางความคิดโดยมีวิจารณ์ญาณวิเคราะห์ปัญหาหรือประเด็นต่าง ๆ โดยวิธีวิทยาศาสตร์ ให้ข้อมูลแก่ผู้อ่านอย่างเพียงพอ และหลาย ๆ ด้าน ทั้งในทางสนับสนุนและคัดค้านเพื่อช่วยในการตัดสินใจแบบเรียนควรมีคำถามที่กระตุ้นให้คิด เสนอแนะกิจกรรม และการค้นคว้าเพิ่มเติม (Brodbelt, 1972 : 487) 3. ความน่าอ่านของหนังสือ ให้ข้อคิดที่สมเหตุสมผล การเสนอข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปอย่างน่าสนใจ (Brodbelt, 1972 : 487) 4. ลักษณะพิเศษของหนังสือมีอะไรพิเศษที่จะส่งเสริมความแตกต่างของนักเรียนหรือไม่ ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภาษา (Douglass, 1956 : 904) 5. วิธีเสนอเนื้อหาชวนให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย (รัญจวน อินทรกำแหง, 2523 : 47) 6. เนื้อหาเหมาะสมกับวิชาที่เรียนหรือไม่ (Douglass, 1956 : 904)

เกณฑ์ในการเลือกหนังสือเรียน (ต่อ)	
ด้านคุณลักษณะ	ด้านคุณภาพ
9. รูปร่างภายนอกน่าสนใจ สีสันสะดุดตา (จำรัส มีกุล, 2543 :108-109) 10. ปก การเย็บเล่มคงทนถาวร (จำรัส มีกุล, 2543 :108-109) 11. ขนาดช่องไฟสวยงาม (จำรัส มีกุล, 2543 :108-109) ภาพประกอบ 1. ภาพประกอบช่วยให้นักเรียนเข้าใจและสนใจเรื่องได้ดีขึ้นอีกเพียงใด (Douglass, 1956 : 904) 2. ภาพประกอบ ถูกต้องตามเนื้อหา และชัดเจน (จำรัส มีกุล, 2543 :108-109)	7. เนื้อหาวิชาและสาระของหนังสือ มีสาระเป็นแก่นสารที่แน่นอน มีความสมบูรณ์และสมดุล เหมาะสมสำหรับผู้อ่านระดับใด เช่น สำหรับบุคคลทั่วไป นักศึกษา ครูอาจารย์ หรือผู้เชี่ยวชาญ (รัญจวน อินทรกำแหง, 2523 :47) 8. ความถูกต้องแม่นยำของเนื้อหาสาระเป็นสิ่งสำคัญที่สุด (รัญจวน อินทรกำแหง, 2523 :47) 9. มีเนื้อหาที่ส่งเสริมความเข้าใจ เจตคติที่ดี ทักษะทางสังคม มีเหตุมีผล กระตุ้นให้มีการค้นคว้าเพิ่มเติม สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (จำรัส มีกุล, 2543 :108-109) 10. การจัดหนังสือ เรียงลำดับเนื้อหา ก่อนหลัง หรือไม่ (Douglass, 1956 : 904) 11. การวางเค้าโครงลำดับเรื่องไม่ซับซ้อนจนจับใจความไม่ได้ เรียงลำดับความยากง่ายที่ชวนให้เกิดความเข้าใจ และความคิดต่อเรื่องเป็นอันดี (รัญจวน อินทรกำแหง, 2523 :47) 12. เนื้อหาสัมพันธ์กับหลักสูตร ทันสมัยต่อเหตุการณ์ (จำรัส มีกุล, 2543 :108-109) 13. บทเรียนมีแบบฝึกหัด หัวข้ออภิปราย กิจกรรม คำถามที่ยั่วเย้าให้ศึกษากว้างขวางหรือไม่ (Douglass, 1956 : 904) 14. มีกิจกรรมเสนอแนะที่ส่งเสริมแนวคิด และความสามารถในการแก้ปัญหา (จำรัส มีกุล, 2543 :108-109)

เกณฑ์ในการเลือกหนังสือเรียน (ต่อ)	
ด้านคุณลักษณะ	ด้านคุณภาพ
	ส่วนประกอบของหนังสือ 1. เครื่องช่วยประกอบ เช่น แผนที่ แผนภูมิ แผนผัง ภาพประกอบ บทนำ สารบัญ ตีรวรรณ ภาคผนวก อภิธานศัพท์ เชิงอรรถ บทสรุป และบรรณานุกรม (Brodbelt, 1972 : 487) 2. ส่วนประกอบต่าง ๆ ของหนังสือ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน ให้สามารถเข้าใจสาระของเรื่องได้เร็ว ค้นคว้าเรื่องที่ต้องการจากหนังสือเล่มนี้ได้รวดเร็วขึ้น และกว้างขวางขึ้น ส่วนประกอบดังกล่าว ได้แก่ สารบัญ ตีรวรรณ บรรณานุกรม อภิธานศัพท์ (รัญจวน อินทรกำแหง, 2523 : 47) การใช้ภาษา 1. คำศัพท์เหมาะสมเพียงไร ไม่ยากง่ายเกินไป (Douglass, 1956 : 904) 2. สำนวนภาษาสละสลวย ความยากง่ายเหมาะสมกับผู้อ่านในระดับที่ผู้เขียนตั้งใจเขียนให้อ่าน (รัญจวน อินทรกำแหง, 2523 : 47) 3. ความยากง่ายของภาษาเหมาะสมกับผู้ใช้นักเรียน (จำรัส มีกุล, 2543 : 108-109)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า กระบวนการเลือกหนังสือเพื่อการตัดสินใจว่าเราจะควรเลือกหนังสือเล่มใดให้เหมาะสมกับนักเรียน ดังต่อไปนี้

1. ให้ความคิดรวบยอดของเนื้อหาสาระถูกต้อง ตรงตามหลักสูตรและเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น

2. เนื้อหาทันสมัย สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและสภาพสังคม เป็นหนังสือใหม่ ซึ่งดูจากปีที่พิมพ์ ยกเว้นหนังสือเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ หรือข้อเท็จจริงที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้
3. เนื้อหาให้แนวคิดกว้างไกล ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี
4. วางเค้าโครงเนื้อเรื่องลำดับจากง่ายไปหายาก อ่านแล้วมีความต่อเนื่องทั้งในด้านเนื้อหา และในด้านเวลา
5. จำนวนภาษาสละสลวย อ่านเข้าใจง่าย ขนาดของตัวพิมพ์และคำศัพท์เหมาะสมกับผู้เรียน
6. มีส่วนประกอบของหนังสือครบ เช่น สารบัญ ดรรชนี บรรณานุกรม เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้อ่านเข้าใจสาระของเรื่องได้ดี และง่ายต่อการสืบค้น
7. ลักษณะรูปเล่ม และคุณภาพการพิมพ์ เช่น รูปเล่มกะทัดรัด คงทนแข็งแรง กระดาษดี การพิมพ์ชัดเจน เป็นต้น
8. คุณวุฒิของผู้เขียนเป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้

ตอนที่ 3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือเรียน

การนำเสนอแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือเรียน ผู้วิจัยขอนำเสนอไว้เป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

1. ความหมายของการวิเคราะห์หนังสือเรียน
2. แนวทางในการวิเคราะห์หนังสือเรียน
3. แนวทางในการวิเคราะห์หนังสือเรียนของผู้วิจัย

1. ความหมายของการวิเคราะห์หนังสือ

การวิเคราะห์หนังสือ เป็นงานที่จะต้องอาศัยการอ่านอย่าง "วิเคราะห์" คำว่า "วิเคราะห์" (Analysis) นี้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1071) ให้ความหมายของคำว่า "วิเคราะห์" ว่าหมายถึง ไคร่ครวญ เช่น วิเคราะห์เหตุการณ์ ; แยกออกเป็นส่วน ๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้ เช่นวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ วิเคราะห์ข่าว

กระทรวงศึกษาธิการ (2526:69) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์ไว้ว่า "การวิเคราะห์" คือ การพิจารณาสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้เข้าใจ โดยใช้วิธีการแยกแยะสิ่งนั้นออกเป็นส่วน ๆ ไป ทั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจแต่ละส่วนให้แจ่มแจ้งเท่าที่จะทำได้ เมื่อเข้าใจแต่ละส่วนแล้วก็อาจพยายามทำความเข้าใจต่อไปว่า ส่วนแต่ละส่วนนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไรอีก

นอกจากนี้ในพจนานุกรมของ Webster's Third New International Dictionary of the English Language (1993:77) ได้อธิบายความหมายของคำว่า "การวิเคราะห์" (Analysis) ไว้หลายความหมายดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ หมายถึง การตรวจพิจารณารายละเอียดของสิ่งที่สลับซับซ้อน เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของสิ่งนั้น หรือเพื่อหาแก่นสาร ลักษณะที่สำคัญของสิ่งนั้น
- 2) การวิเคราะห์ หมายถึง การแยกแยะหรือการทำให้สิ่งที่เป็นส่วนรวมกระจายออกเป็นส่วนประกอบย่อย ๆ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การวิเคราะห์ คือ กระบวนการในการแยกแยะรายละเอียดของส่วนต่าง ๆ ให้เห็นอย่างชัดเจน

สำหรับความหมายของการวิเคราะห์หนังสือนั้น จำรัส มีกุล (2543:109) ได้ให้ความหมายของ "การวิเคราะห์หนังสือเรียน" ไว้ว่า การจำแนก แยกแยะ ส่วนประกอบของหนังสือเรียนโดยพิจารณาแต่ละส่วนว่ามีอะไรบ้าง แล้วใช้เกณฑ์กำหนดที่เชื่อถือได้เข้าเทียบส่วนประกอบของหนังสือเรียนนั้น เพื่อดูว่าหนังสือเรียนนั้นมีส่วนใดที่แตกต่าง คล้าย เหมือน เข้าชาย หรือดีกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วพิจารณาโดยภาพรวมว่าหนังสือเล่มนั้นมีคุณค่าในด้านคุณลักษณะต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด

ลาวัลย์ วิทยาอุทมิกุล และปราณี โพธิสุข (2526:58) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์หนังสือไว้สอดคล้องกันว่า การวิเคราะห์หนังสือ คือ การจำแนกแยกแยะองค์ประกอบทุกส่วนของหนังสือเพื่อพิจารณาว่าแต่ละส่วนมีอะไรบ้าง แล้วนำองค์ประกอบนั้นมาเทียบเคียงกับเกณฑ์กำหนด เพื่อดูว่าหนังสือเรียนในแต่ละองค์ประกอบนั้นมีลักษณะอย่างไร

จากความหมายดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การวิเคราะห์หนังสือ คือ การจำแนก แยกแยะองค์ประกอบของหนังสือออกเป็นส่วน ๆ และนำแต่ละส่วนมาพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อตัดสินคุณภาพของหนังสือเล่มนั้น ๆ

2. แนวทางในการวิเคราะห์หนังสือเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544:13) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์และประเมินหนังสือเรียนไว้ ดังนี้

การวิเคราะห์หนังสือ คือ การจำแนกแยกแยะองค์ประกอบทุกส่วนของหนังสือ เพื่อพิจารณาว่าแต่ละส่วนมีอะไรบ้างแล้วนำองค์ประกอบเหล่านั้นมาเทียบเคียงกับเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อดูว่าหนังสือเรียนในแต่ละองค์ประกอบนั้นมีลักษณะเป็นอย่างไร

การวัดผลและการประเมินผล คำว่า การประเมินผลเป็นคำที่กว้างขวางครอบคลุมมากกว่าคำว่า การวัดผล การวัดผลไม่ได้จบในตัวของมันเอง แต่จะเป็นเพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการประเมินผล ในการประเมินผลจะรวมถึงการตัดสินคุณค่าเข้าไว้ด้วย ดังนั้น องค์ประกอบสำคัญของการประเมินหนังสือเรียน คือ จะต้องมีการวัดผล โดยคัดเลือกเครื่องมือต่างๆ มาใช้ในการวัดและมีเกณฑ์ในการตัดสิน

2.1 จุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์และการประเมิน

2.1.1 การควบคุมคุณภาพ การวิเคราะห์และการประเมินหนังสือเรียนช่วยให้ทราบถึงจุดเด่นจุดด้อยของหนังสือเรียน และใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผน แก้ไข ปรับปรุงคุณภาพของหนังสือให้ดีขึ้น

2.1.2 การเลือกหนังสือ ในปัจจุบันมีหนังสือเรียนมากมายหลายสำนักพิมพ์ ทำให้การคัดเลือกหนังสือที่เหมาะสมเป็นเรื่องที่ยากแต่ก็เป็นงานที่จำเป็น การวิเคราะห์และการประเมินจะช่วยให้ครูสามารถคัดเลือกหนังสือได้เหมาะสมกับความต้องการได้อย่างมั่นใจยิ่งขึ้น

2.1.3 การปรับปรุงหนังสือ การวิเคราะห์และการประเมิน จะช่วยให้ทราบว่า ส่วนใด ตอนใดในหนังสือที่ควรมีการปรับปรุงแก้ไข

2.1.4 การวิจัย การวิเคราะห์และการประเมินหนังสือเรียน และคู่มือครูสามารถนำมาใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตรและวิธีการสอน

การวิเคราะห์และการประเมินหนังสือเรียน ไม่ใช่กระบวนการเดียวกับการเลือกหนังสือเรียน แต่เป็นกระบวนการตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพของหนังสือตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ส่วนกระบวนการเลือกเป็นการตัดสินที่จะใช้หนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งให้เหมาะสมกับนักเรียนในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ การเลือกหนังสือจะคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากความเที่ยงตรงของหนังสือ เช่น ราคา ความทนทาน ขนาดตัวพิมพ์ โดยทั่วไปมักจะไม่ได้แยกความแตกต่างระหว่าง “ การประเมิน ” กับ “ การเลือก ” ไว้ชัดเจนนัก จึงมีอยู่เสมอที่การเลือกและการ

ประเมินถูกพิจารณาว่าเป็นสิ่งเดียวกัน แท้จริงแล้วการวิเคราะห์และการประเมินหนังสือเรียนก็เพื่อสามารถตัดสินใจเลือกหนังสือเรียนให้ได้คุณภาพอย่างเหมาะสม

2.2 ลักษณะที่ดีของการวิเคราะห์และการประเมิน

2.2.1 ต้องรู้จุดมุ่งหมายการวิเคราะห์และการประเมิน การประเมินหนังสือเรียนควรเริ่มจากความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งเกี่ยวกับลักษณะของหนังสือเรียนที่ดีและต้องเข้าใจอย่างแท้จริงว่าเรากำลังจะประเมินอะไรบ้าง

2.2.2 มีเครื่องมือและการประเมินหลายวิธี เนื่องจากความสมบูรณ์ของหนังสือเรียนเป็นเรื่องซับซ้อนมีหลายมิติ ดังนั้นการประเมินหนังสือเรียนจะต้องกว้างขวาง ครอบคลุมได้ทั้งหมด ซึ่งหมายถึงจะต้องใช้เครื่องมือหลาย ๆ ชนิดในการประเมินลักษณะต่าง ๆ ของหนังสือเรียน นอกจากนี้ การประเมินลักษณะใดลักษณะหนึ่งของหนังสือเรียน อาจต้องใช้วิธีการประเมินหลายวิธีก็ได้เพื่อเป็นการเพิ่มความเชื่อถือผลของการประเมินยิ่งขึ้น

2.2.3 ผู้ประเมินหลากหลาย การประเมินหนังสือเรียนควรเป็นการร่วมมือกันหลายฝ่าย เช่น ผู้แต่ง ผู้พิมพ์ ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชา อาจารย์ในสถาบันการฝึกหัดครู อาจารย์ผู้สอนที่ใช้หนังสือเรียนและนักเรียนที่ใช้หนังสือเรียน โดยบุคคลเหล่านี้อาจจะประเมินหนังสือเรียนกันคนละลักษณะ คนละหัวข้อ หรืออาจจะประเมินหัวข้อเดียวกันก็ได้ ซึ่งจะทำให้เราได้ความคิดเห็นต่าง ๆ กันจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ทำให้เป็นที่เชื่อถือได้มากกว่าการประเมินของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว

2.2.4 ประเมินต่อเนื่อง การประเมินหนังสือเรียนควรเป็นกระบวนการต่อเนื่องและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เนื่องจากหนังสือเรียนไม่อาจจะผลิตครั้งเดียวแล้วใช้ได้ตลอดไป การประเมินควรจะต้องต่อเนื่อง เชื่อมั่นได้และเป็นปรนัย เพื่อช่วยให้มั่นใจได้ว่าประเมินในสิ่งที่ต้องการประเมิน

2.3 การวิเคราะห์และการประเมินหนังสือ

เกณฑ์ที่นำมาใช้วิเคราะห์และประเมินหนังสือเรียน จำเป็นที่จะต้องนำมาจากหลักปรัชญาและเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้สำหรับการสอนวิชานั้น ซึ่งครูหรือนักการศึกษาใช้เป็นแนวทางกำหนดบทบาทและประสิทธิภาพของหนังสือเรียนที่จะนำมาใช้เพื่อให้สอดคล้องหรือสนองปรัชญาและเป้าหมายของการสอนดังกล่าว เช่น ถ้าได้มีการจัดลำดับความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาเจตคติที่เหมาะสมตามที่กำหนดไว้ในการสอน หนังสือเรียนที่จะนำมาใช้ย่อมต้องประกอบด้วยเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปรัชญาและเป้าหมายเรื่องนั้น ๆ หรือถ้าจัดลำดับความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการสืบสวนสอบสวนไว้สูง หนังสือเรียนที่จะนำมาใช้ย่อมจะต้องประกอบด้วยเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นแบบสืบสวนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะ

ดังกล่าว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์และประเมินเพื่อเลือกหนังสือมาทำให้สอดคล้องกับปรัชญาและเป้าหมายของการสอนแต่ละวิชา ต้องอาศัยเกณฑ์ในการวิเคราะห์และประเมินดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ,2544:13)

2.3.1 ลักษณะทางด้านวิชาการ

พิจารณาเกณฑ์ในการวิเคราะห์ด้านสาระความรู้และกิจกรรม การเรียนการสอน ดังนี้

2.3.1.1 สาระด้านความรู้ในหนังสือเรียน มีเกณฑ์ในการวิเคราะห์และประเมิน ดังนี้

- 1) เนื้อหาต้องสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
สัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของการสอนในวิชานั้น ๆ ตลอดจนเป้าหมายของประเทศชาติ
- 2) เนื้อหาควรให้ความคิดหลายสาขาวิชา เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถในการตัดสินใจอย่างใช้วิจารณญาณ เพื่อให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาและสนับสนุนความเข้าใจเกี่ยวกับความเข้าใจปัญหาต่าง ๆ
- 3) เนื้อหาส่งเสริมทักษะทางวิชานั้นๆ
- 4) เนื้อหาถูกต้องตามความเป็นจริง สัมพันธ์กับ
ความรู้เดิมของนักเรียน
- 5) เนื้อหามีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับ
สติปัญญาปานกลางของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น
- 6) เนื้อหาให้รายละเอียดที่ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์
ปัจจุบัน ทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม
- 7) เนื้อหาใช้ภาษาที่เหมาะสม มีความถูกต้องในด้าน
การใช้สำนวนและตัวสะกด ใช้รูปประโยคสั้นๆ และเข้าใจง่าย ใช้ศัพท์เฉพาะซึ่งเป็นที่ยอมรับ
ตลอดจนมีการอธิบายศัพท์เฉพาะเหล่านั้นในหนังสือเรียนด้วย
- 8) เนื้อหาควรส่งเสริมให้เกิดความคิดและค้นคว้าต่อไป
- 9) การเสนอเนื้อหาควรเป็นไปตามลำดับ มี
หลักเกณฑ์และต่อเนื่องกันอย่างมีเหตุผล
- 10) การวางเค้าโครงเรื่องไม่ซับซ้อน เรียงลำดับจากง่าย
ไปหายาก
- 11) การตั้งชื่อเรื่องแต่ละบทแต่ละตอน ควรมีความ
ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด

12) เนื้อหาไม่ควรใช้พรรณนาโวหารมากเกินไป

2.3.1.2 กิจกรรมการเรียนรู้การสอนและแบบฝึกหัด มีเกณฑ์ในการวิเคราะห์และประเมิน ดังนี้

- 1) หนังสือเรียนควรแนะนำกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของนักเรียนแต่ละระดับชั้น โดยส่งเสริมนิสัย เจตคติ และความประพฤติที่พึงปรารถนาของผู้เรียน
- 2) กิจกรรมในหนังสือเรียนควรสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของแต่ละวิชาและเนื้อหาของแต่ละบท
- 3) กิจกรรมควรสามารถนำมาใช้ในการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนและช่วยให้ครูสามารถวางแผนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) ควรมีแบบฝึกหัดหลาย ๆ แบบกระจายกันอย่างเหมาะสม แบบฝึกหัดควรมีจำนวนเพียงพอที่จะสรุปสาระสำคัญของเรื่องที่เรียนได้
- 5) การใช้คำถาม ควรกระตุ้นให้ใช้ความคิด มิใช่ข้อเท็จจริงที่อาศัยเพียงความจำ
- 6) คำถามที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการตั้งปัญหาและค้นคว้าเพิ่มเติม โดยเน้นความคิดสำคัญๆ อย่างชัดเจนเพื่อช่วยพัฒนาความคิดเชิงวิจารณ์ โดยเฉพาะให้นักเรียนรู้จักคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์

2.3.2 ลักษณะทางด้านกายภาพ

มีเกณฑ์ในการวิเคราะห์และประเมิน ดังนี้

- 2.3.2.1 ลักษณะรูปเล่มมั่นคง แข็งแรง เย็บเล่มแน่นหนา
- 2.3.2.2 ปกของหนังสือเรียนควรมีสีสันดึงดูดความสนใจและแสดงสาระสำคัญของหนังสือเรียนเล่มนั้น
- 2.3.2.3 ตัวหนังสือมีขนาดเหมาะสมกับวัยของนักเรียน
- 2.3.2.4 ตัวอักษรแต่ละบรรทัดควรมีความยาวพอเหมาะ มีช่องว่างระหว่างบรรทัดที่นักเรียนสามารถกวาดสายตาได้สะดวกขณะอ่าน
- 2.3.2.5 ตัวพิมพ์ที่ใช้ควรมีขนาดต่าง ๆ กัน เพื่อเน้นความสำคัญ เมื่อจะขึ้นหัวข้อตอนหรือบทใหม่หรือเมื่อกล่าวถึงชื่อเรื่อง หรือศัพท์เฉพาะ
- 2.3.2.6 ภาพประกอบสอดคล้องกับวัย ความสนใจและเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของผู้เรียน

- 2.3.2.7 ภาพประกอบควรมีขนาดพอเหมาะกับหน้ากระดาษ น่าสนใจ วางไว้ถูกที่สัมพันธ์กับเนื้อหา มีความชัดเจนและสวยงาม
- 2.3.2.8 ภาพประกอบควรตรงกับจุดมุ่งหมายของเนื้อเรื่อง มีความสำคัญเพียงเรื่องเดียวและภาพประกอบควรทันสมัย
- 2.3.2.9 มีจุดสนใจภายในภาพที่ใหญ่ สะดุดตา มีความหมายง่าย ไม่มีรายละเอียดที่ยุ่งยาก ซับซ้อน
- 2.3.2.10 ภาพประกอบควรมีสีสัน เพราะให้ความเป็นจริงได้ดีกว่า ภาพขาวดำ จึงดึงดูดความสนใจได้มากกว่า ทำให้เรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น
- 2.3.2.11 คำบรรยายใต้ภาพควรเขียนให้สมบูรณ์
- 2.3.2.12 ภาพประกอบควรมีจำนวนมากเพียงพอในการทำความเข้าใจความคิดรวบยอดที่สำคัญ

2.4 ขั้นตอนการวิเคราะห์และประเมินหนังสือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ,2544:15)

มีขั้นตอนในการวิเคราะห์และประเมินหนังสือ ดังนี้

ขั้นที่หนึ่ง ตั้งเป้าหมายหรือจุดประสงค์ ว่าอะไรคือสิ่งที่เรากำลังต้องการจะวัด การตั้งเป้าหมายหรือจุดประสงค์จะช่วยให้มีความเที่ยงตรงในการประเมิน สามารถประเมินได้ตรงจุดตรงประเด็นที่ต้องการ

ขั้นที่สอง พิจารณาเครื่องมือที่จะใช้ประเมินลักษณะที่แตกต่างกันของหนังสือ เครื่องมืออาจจะเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประเมินค่า แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ฯลฯ ในการประเมินเราอาจจะต้องใช้เครื่องมือมากกว่าหนึ่ง อย่างก็ได้ เพื่อเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นของการประเมิน

ขั้นที่สาม ตั้งกรรมการการวิเคราะห์และการประเมินโดยบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชานั้น ครูและนักเรียน โดยบุคคลเหล่านี้อาจจะมองในลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือหลายลักษณะจากความคิดเห็นต่าง ๆ กัน การวิเคราะห์และการประเมินหนังสือจากบุคคลหลายฝ่าย จะทำให้มีความเชื่อมั่นมากกว่าการวิเคราะห์และประเมินโดยบุคคลเพียงคนเดียว

ขั้นที่สี่ การแปลความ เมื่อข้อมูลต่างๆ ถูกรวบรวมมาแล้วจะต้องนำมาแปลความ การวิเคราะห์และการประเมินอาจพิจารณาตัดสินคุณค่าของหนังสือนั้นที่ละส่วน แต่

เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณค่าของหนังสือนั้น องค์ประกอบในด้านต่าง ๆ อาจนำมาพิจารณารวมกันได้

ขั้นที่ห้า การใช้ผลประเมินย้อนกลับ ไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องจุดมุ่งหมายของการประเมินหนังสือเรียน มิใช่เพียงแต่การคัดเลือกมาใช้ในโรงเรียน หรือการยอมรับหรือไม่ยอมรับหนังสือเหล่านั้นเท่านั้นแต่ยังหมายรวมไปถึงการปรับปรุงด้วยหรือเตรียมสื่อ ตลอดจนการวางแผนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ข้อมูลครบถ้วน และเพื่อให้บรรลุตามที่ตั้งไว้ ในประเด็นนี้การบันทึก หลักฐานการประเมินจึงควรกระทำเพื่อจะได้ข้อมูลในการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น

2.5 คุณสมบัติของคณะกรรมการในการวิเคราะห์หนังสือเรียน

ผู้ดำเนินงานประเมิน ควรเตรียมจัดตั้งคณะกรรมการการวิเคราะห์หนังสือ โดยพิจารณา ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ,2544 : 23)

2.5.1 จำนวนกรรมการ คณะกรรมการที่จะวิเคราะห์หนังสือ ควรมีไม่น้อยกว่า 3 คน เพราะถ้าจำนวนคณะกรรมการพิจารณาน้อยเกินไป จะไม่มีความหลากหลายของประสบการณ์ แนวความคิด และการวิเคราะห์วิจารณ์ ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับความพร้อม ความเหมาะสม และคุณสมบัติของคณะกรรมการ

2.5.2 คุณสมบัติของกรรมการ คณะกรรมการวิเคราะห์หนังสือ คณะหนึ่งควรประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

2.5.2.1 ผู้มีประสบการณ์การสอนในวิชา เรื่องที่นำมาวิเคราะห์

2.5.2.2 ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ หรือผู้เชี่ยวชาญ หรือจบการศึกษาจากสาขานั้นโดยตรง

2.5.2.3 ผู้ทำหน้าที่ฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา หรือผู้เกี่ยวข้อง ที่เห็นสมควร

2.5.3 คุณธรรมสำหรับกรรมการ คุณธรรมสำหรับผู้ที่จะมาเป็นกรรมการในการวิเคราะห์หนังสือจะต้องเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญในการตัดสินใจ โดยยึดหลักความถูกต้อง เป็นผู้ที่มีความเที่ยงตรง ซื่อสัตย์ ซื่อตรง มีจริยธรรม มีความเป็นประชาธิปไตยในตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ในสถานการณ์ที่มีการแสดงความคิดเห็น ต้องรับฟังความเป็นผู้ที่วุฒิภาวะทางอารมณ์สูง เป็นบุคคลอันเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น และเมื่อสรุปความคิดเห็นร่วมกันแล้ว ก็เคารพและยึดมั่นในผลสรุปนั้นโดยสม่ำเสมอ

2.6 เครื่องมือการวิเคราะห์หนังสือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2544:18-21)

2.6.1 คุณลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อความพร้อมของการจัดเตรียมเครื่องมือเพื่อการวิเคราะห์ ควรได้ศึกษารายละเอียดต่างๆ ดังนี้

ในการวิเคราะห์และประเมินหนังสือ เครื่องมือหลายๆ ชนิดจะถูกนำมาใช้เพื่อการวัดผลสะกดขึ้นและเป็นการบันทึกลักษณะต่างๆ ของหนังสือ เครื่องมือแต่ละอย่าง ที่เลือกหรือสร้างขึ้นนั้น ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

2.6.1.1 ความเที่ยงตรง (Validity) เพื่อเป็นการยืนยันให้แน่ชัดว่าเครื่องมือที่วัดในสิ่งที่เราต้องการจะวัดในแง่ความเที่ยงตรง เครื่องมือจะต้องมีรากฐานอยู่บนความคิดรวบยอดที่ชัดเจนเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของหนังสือเรียน ซึ่งเครื่องมือที่ถูกออกแบบมาเพื่อใช้ในการวัด

2.6.1.2 ความเชื่อมั่น (Reliability) เครื่องมือนั้นควรจะสามารถประเมินหนังสือเรียนได้อย่างมีความเชื่อมั่น เครื่องมือควรประเมินออกมาได้ผลเหมือนเดิมไม่ว่าจะใช้ประเมินสิ่งนั้นก็ครั้งก็ตาม ไม่มีการผิดพลาดโดยบังเอิญเกิดขึ้น

2.6.1.3 ความเป็นปรนัย (Objectivity) ตามความจริงแล้วความเป็นปรนัยนั้นเป็นลักษณะหนึ่งของความเชื่อมั่น แต่การที่นำมาแยกนั้น เนื่องจากความเป็นปรนัยเป็นสิ่งสำคัญมากในการตัดสินของบุคคลนั้น จึงมีความเห็นส่วนบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินด้วย ซึ่งจะต้องมีการควบคุมในขณะที่สร้างเครื่องมือ

2.6.1.4 ความสามารถในการนำไปในเชิงปฏิบัติ (Practicability) ในขณะที่เราควรระมัดระวังในเรื่องความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่นและความเป็นปรนัย เราไม่ควรลืมในเรื่องความสามารถในการนำไปใช้ได้เชิงปฏิบัติของเครื่องมือ ซึ่งรวมไปถึงการพิจารณาในแง่เศรษฐกิจความสะดวกในการบริหาร ความสะดวกในการตีความและอื่น ๆ

สิ่งสำคัญที่ควรพิจารณาอีกประการหนึ่งก็คือ การที่เราจะทำการวิเคราะห์และประเมินหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง แสดงว่าเรากำลังตั้งสมมติฐานว่า ข้อดีของหนังสือนั้นเป็นสิ่งที่มียูอยู่และประกอบกันอย่างสลับซับซ้อน มีหลายมิติ ดังนั้น ในการวิเคราะห์และประเมินหนังสือให้ครอบคลุมจุดประสงค์หลาย ๆ ด้าน จึงต้องการเครื่องมือเป็นชุดหรือใช้เครื่องมือหลาย ๆ อย่าง เพื่อให้ครอบคลุมได้หมด แต่ก็ยังมีเครื่องมือบางอย่างซึ่งใช้ในการรวบรวมข้อมูลโดยพยายามหลีกเลี่ยงการตัดสินของบุคคลเพื่อให้เป็นปรนัยมากที่สุด เครื่องมื่อดังกล่าวต่อไปนี้ อาจจะมีประโยชน์ในการนำมาใช้ประเมินผลหนังสือเรียนและคู่มือครูได้ ทั้งในขั้นการปรับปรุงและการตัดสินใจเลือกให้หนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งในโรงเรียน

2.6.2 ชนิดของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์หนังสือมีหลายชนิด ขึ้นอยู่กับ

วัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์หนังสือว่าจะวิเคราะห์เพื่ออะไร ขอแนะนำเครื่องมือที่ใช้ ดังนี้

2.6.2.1 แบบสอบถามเป็นแบบสอบถามเพื่อให้ครูผู้สอน

ตรวจสอบ วิเคราะห์หนังสือที่ใช้อยู่ว่าหนังสือที่ใช้แต่ละเล่มเป็นอย่างไร การใช้แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์หนังสือนี้จะมีข้อบกพร่อง คือ ต้องใช้เวลานาน เพราะครูคนหนึ่งจะไม่มีเวลาตอบคำถามในรายละเอียดของหนังสือหลายๆ เล่ม และในการวิเคราะห์จะได้ความเห็นของผู้วิเคราะห์ไม่หลากหลาย

2.6.2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้ต้องการวิเคราะห์

ข้อมูล เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ที่ละรายการ ถึงเรื่องการใช้หนังสือเหล่านั้นว่าเป็นอย่างไร เช่น เนื้อหาสาระสอดคล้องกับจุดประสงค์หรือไม่ มีการเรียบเรียงเนื้อหาเป็นอย่างไร

ข้อบกพร่องหรือข้อจำกัดที่จะใช้แบบสัมภาษณ์ในการ

วิเคราะห์หนังสือ คือ ต้องใช้เวลาสัมภาษณ์ครูแต่ละคนค่อนข้างมากและผลการสัมภาษณ์จะได้อความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ใช้หนังสือฝ่ายเดียว ส่วนผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญอื่นๆ จะสัมภาษณ์ได้ต้องใช้เวลาในการอ่านหนังสือแต่ละเล่มจึงจะสัมภาษณ์ได้

2.6.2.3 แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบบมาตรา

ส่วนประเมินค่าเป็นการวิเคราะห์รายการต่าง ๆ โดยในแต่ละรายการจะระบุถึงระดับด้วยว่าจะระดับใด เช่น ดีมาก ดี พอใช้ได้ ปรับปรุง ประโยชน์จากการระบุความมากน้อยถือว่าเป็นเครื่องมือที่ตัดสินคุณภาพของสิ่งที่สังเกต เครื่องมือนี้ไม่ควรใช้ตรวจสอบ เกี่ยวกับสารบัญญากาศานวนหน้าของหนังสือ ถ้าเป็นด้านวิชาการจะวิเคราะห์ด้านความรู้ เช่น ความเหมาะสมกับรายวิชาและหลักสูตร ความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของเนื้อหา ความทันสมัยของเนื้อหา เป็นต้น ถ้าจะวิเคราะห์ด้านกายภาพก็จะถามในลักษณะคุณภาพ เช่น ลักษณะรูปเล่มดึงดูดความสนใจอย่างไร การเย็บเล่มมั่นคงแข็งแรงหรือไม่ การพิมพ์เหมาะสมอย่างไร เป็นต้น

2.6.2.4 แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบตรวจสอบ

รายการ เป็นแบบวิเคราะห์หนังสือในหัวข้อหรือรายการที่ต้องการวิเคราะห์ว่ามีหรือไม่มี ประโยชน์ของแบบตรวจสอบรายการ มีประโยชน์ในการรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับลักษณะของหนังสือได้อย่างแน่นอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ

ข้อที่พบหรือข้อบกพร่องของเครื่องมือชนิดนี้ คือ หัวข้อเรื่องไม่ชัดเจน รายการต่างๆ ที่วิเคราะห์มีมากเกินไป

ข้อควรระวังในการใช้ ต้องอ่านและตรวจสอบให้ชัดเจน เพราะบางหัวข้ออาจแทรกอยู่ในเนื้อหาบางส่วน และถ้าอ่านพบข้อดี ข้อบกพร่องหรือควรปรับปรุง ควรบันทึกไว้ท้ายแบบ เพราะข้อมูลในเครื่องมือนี้จะนำไปใช้ในเครื่องมือวิเคราะห์รายการ

2.3.4.6 แบบวิเคราะห์รายการ (Analysis Sheet) เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญในการประเมินหนังสือ และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวมหลักฐานเพื่อใช้ในการเลือกและปรับปรุงหนังสือ ข้อมูลต่าง ๆ จากการบันทึกในแบบของเครื่องมือชนิดนี้สามารถนำไปใช้ได้ง่ายในการตัดสินใจ นอกจากนั้นข้อมูลที่ได้ยังเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ได้หลายๆ วัตถุประสงค์ และยังเป็นเครื่องมือในการประเมินหนังสือที่เที่ยงตรงและเชื่อมั่นได้มากชนิดหนึ่ง การจะใช้เครื่องมือชนิดนี้ ผู้ทำการประเมินจะต้องรู้รายละเอียดต่าง ๆ ของหัวข้อที่ต้องประเมิน ดังนั้น ก่อนใช้เครื่องมือชนิดนี้ก็ควรศึกษาหนังสือให้เข้าใจก่อน

2.3.4.7 แบบกำหนดค่าคะแนน (Score Card) เครื่องมือนี้เป็นเครื่องมือที่จำเป็นอย่างยิ่งในการประเมินหนังสือ ข้อดีของเครื่องมือคือเป็นเครื่องมือที่อำนวยความสะดวกในการตรวจสอบเรื่องต่าง ๆ เป็นเครื่องมือที่พยายามดึงความเห็นส่วนบุคคลออกจาก การตัดสินใจ ข้อจำกัด คือยังไม่มีเกณฑ์ที่สมควรในการกำหนดค่าคะแนนและเกณฑ์ที่เลือกขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของบุคคลแต่ละคนไม่มากนัก ยิ่งไปกว่านั้น การให้น้ำหนักก็ไม่ค่อยมีความเที่ยงตรงเชิงวิทยาศาสตร์ ในกรณีนี้ตามความเป็นจริงเกณฑ์และน้ำหนักตั้งอยู่บนรากฐานของความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน

สรุป การใช้เครื่องมือวิเคราะห์หนังสือแบบต่างๆ มีมากมายหลายประเภทดังกล่าวข้างต้น และยังมีอีก เช่น เครื่องมือแบบใช้แบบสอบถาม (Questionnaire Openionaire) เครื่องมือแบบการวิเคราะห์ทัศนคติในหนังสือ (ECO Analysis) ฯลฯ หลักเกณฑ์ และเครื่องมือแต่ละอย่างต่างก็มีข้อดีและข้อจำกัดในการประเมินแตกต่างกันออกไป ไม่มีหลักเกณฑ์ และเครื่องมือใดที่สามารถวิเคราะห์และประเมินหนังสือต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุดโดยไม่มี ข้อบกพร่อง ดังนั้นการใช้เครื่องมือใด หลักเกณฑ์โดยอ้อมขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของผู้ทำการ วิเคราะห์ว่าต้องการวิเคราะห์หนังสือในวัตถุประสงค์ใดเป็นสำคัญและใช้เครื่องมือใดให้เหมาะสมกับ ความต้องการนั้น ๆ

3. แนวทางในการวิเคราะห์หนังสือเรียนของผู้วิจัย

ในการวิเคราะห์หนังสือเรียนนั้น มีผู้ตั้งเกณฑ์ในการวิเคราะห์หรือการพิจารณาหนังสือเรียนไว้หลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์เกณฑ์ของนักวิชาการท่านต่าง ๆ ออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะ และด้านคุณภาพ ดังนี้

เกณฑ์ในการวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน	
ด้านคุณลักษณะ	ด้านคุณภาพ
เกณฑ์ในการเลือกหนังสือเรียน ในด้านคุณลักษณะ ควรมีหลักดังนี้ ลักษณะรูปเล่ม 1. เรื่องทั่วไปของหนังสือ ควรมีส่วนประกอบ ดังนี้ ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง คุณวุฒิ สำนักพิมพ์ ปีที่จัดลิขสิทธิ์ พิมพ์ครั้งที่ ราคา (วารี ธีระจิตร, 2531 : 56) 2. ปก การตกแต่ง ชื่อเรื่อง เหมาะสมและให้ดึงดูดความสนใจ (วารี ธีระจิตร, 2531 : 56) 3. จำนวนหน้าเหมาะกับเวลาในการสอน (วารี ธีระจิตร, 2531 : 56) 4. คุณภาพของกระดาษได้มาตรฐาน (วารี ธีระจิตร, 2531 : 56) 5. พิจารณาจาก ขนาดของรูปเล่ม กระดาษปก การออกแบบปก กระดาษที่ใช้พิมพ์ การเย็บเล่มหนังสือ (สิริวรรณ ทัพพะรังสี, 2528 : 45) 6. การพิมพ์ขนาดตัวพิมพ์เหมาะกับวัยของเด็ก 7. ขนาดรูปเล่มควรมีขนาดพอเหมาะ สำหรับให้เด็กหยิบอ่านได้สะดวก (นารีรัตน์ อยู่กิจชัย, 2520 : 37-39) 8. พิจารณาขนาด และแบบของตัวพิมพ์ ตัวอักษรลักษณะพิเศษ การเรียงพิมพ์ (สิริวรรณ ทัพพะรังสี, 2528 : 45)	เกณฑ์ในการเลือกหนังสือเรียน ในด้านคุณภาพ ควรมีหลักดังนี้ เนื้อหา 1. เนื้อหา ควรช่วยส่งเสริมความรู้ตามหลักสูตร ให้กว้างขวาง และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ การสอนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น (นารีรัตน์ อยู่กิจชัย, 2520 : 37-39) 2. เนื้อหามีคุณค่าให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน มีความทันสมัย (นารีรัตน์ อยู่กิจชัย, 2520 : 37-39) 3. ความเหมาะสมโดยทั่วไปของเนื้อหา (วารี ธีระจิตร, 2531 : 56) 4. ความยากง่ายในเรื่อง ความเข้าใจ ค่ายาก แนวคิด ลำนวน และวิธีเขียน (วารี ธีระจิตร, 2531 : 56) 5. เนื้อหาต้องเหมาะสมกับระดับชั้น (วารี ธีระจิตร, 2531 : 56) 6. การรวบรวมเนื้อหาถูกต้องตามความจริง (วารี ธีระจิตร, 2531 : 56) 7. เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา ความครบถ้วนของเนื้อหาวิชา ความเหมาะสมกับการเรียนรู้ (สิริวรรณ ทัพพะรังสี, 2528 : 45)

เกณฑ์ในการวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน (ต่อ)	
ด้านคุณลักษณะ	ด้านคุณภาพ
9. ขนาดตัวพิมพ์พอเหมาะกับสายตา มีตัวพิมพ์ลักษณะพิเศษ เพื่อเน้นข้อความสำคัญบางตอน (นาริรัตน์ อยู่กิจชัย, 2520 :37-39)	8. พิจารณาจากการอธิบาย เนื้อหาวิธีการเขียน การเรียงลำดับเนื้อหา การยกตัวอย่าง ประกอบ สัดส่วนของเนื้อหา (สิริวรรณ ทัพพะรังสี, 2528 :45)
10. กระดาษที่ใช้พิมพ์ควรมีความหนาพอสมควรและน่าอ่าน ควรเป็นกระดาษฟอกขาวหรือกระดาษปอนด์ คุณภาพในการพิมพ์ดี มีความชัดเจน ถูกต้อง (นาริรัตน์ อยู่กิจชัย, 2520 :37-39)	9. ผู้แต่งมีความสามารถในเนื้อหาวิชาหรือสาขาวิชาที่เขียนหนังสือเรียนหรือไม่ (จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2523 : 92-95)
11. ปกมีชื่อเรื่องดึงดูดใจสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง (นาริรัตน์ อยู่กิจชัย, 2520 :37-39)	10. ตำรานั้นสามารถทำให้เกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรของวิชานั้น ๆ หรือไม่ (จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2523 : 92-95)
12. ตัวอักษรที่พิมพ์ มีช่องว่างระหว่างบรรทัด ได้มาตรฐานเพียงพอ (จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2523 : 92-95)	11. ในหนังสือเล่มนั้นมีข้อความที่ ทำให้เกิดการถกเถียงหรือขัดกันเองหรือไม่ (จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2523 : 92-95)
13. การเข้าเล่มดี สามารถเปิดอ่านได้สะดวก มีการเย็บเล่มที่ทนทาน กระดาษไม่หลุดและฉีกขาดง่าย (นาริรัตน์ อยู่กิจชัย, 2520 :37-39)	12. เนื้อหาวิชาที่ปรากฏมุ่งส่งเสริม ศีลธรรม (จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2523 : 92-95)
14. ชนิดของกระดาษดี การเข้าปกแข็งแรงหรือไม่ (จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2523 : 92-95)	13. เป็นการเขียนที่ ปรับปรุงให้เหมาะสมแก่วัยของนักเรียนหรือไม่ (จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2523 : 92-95)
15. พิจารณาจาก ปก (สี-การออกแบบ) รูปเล่มในภาพรวมคุณภาพวัสดุขนาดตัวอักษรและความชัดเจน ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า ศิลปะการจัดหน้า (หทัย ดันหยง, 2528 : 181)	14. เรื่องราวต่าง ๆ ของหนังสือปรับให้เหมาะสมกับความแตกต่างของบุคคลหรือไม่ (จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2523 : 92-95)
	15. วิธีเสนอเรื่องสอดคล้องกับหลักสูตร (หทัย ดันหยง, 2528 : 181)
	16. มีการเรียงลำดับความยากง่าย (หทัย ดันหยง, 2528 : 181)

เกณฑ์ในการวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน (ต่อ)	
ด้านคุณลักษณะ	ด้านคุณภาพ
ภาพประกอบ 1. ภาพประกอบมีความสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้นและมีขนาดพอเหมาะ แสดงให้เห็นสิ่งที่ต้องการแสดงชัดเจน (นาริรัตน์ อยู่กิจชัย, 2520 : 37-39) 2. ภาพมีสีดึงดูดใจ การจัดวางภาพสวยงาม (นาริรัตน์ อยู่กิจชัย, 2520 : 37-39) 3. ภาพอยู่หน้าเดียวกับเนื้อเรื่อง (นาริรัตน์ อยู่กิจชัย, 2520 : 37-39) 4. ภาพเป็นสี ขนาดเหมาะสม มีความแจ่มแจ้ง (วาริ ธีระจิตร, 2531 : 56) 5. รูปภาพ แผนที่ กราฟต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบในหนังสือเล่มนั้นมีหรือไม่ เหมาะสมกับเนื้อเรื่องหรือไม่ (จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์, 2523 : 92-95) 6. พิจารณาจากความชัดเจน (สี-ขาวดำ) ลักษณะความสมจริง (เขียน-ถ่าย) ขนาดจำนวนภาพ ความเหมาะสม (สภาพการเรียนการสอน) คำอธิบายประกอบภาพ (หทัย ตันหยง, 2528 : 181)	17. เอกภาพและความกลมกลืนของเนื้อเรื่อง (หทัย ตันหยง, 2528 : 181) 18. การเน้นสาระสำคัญความถูกต้องกับเหตุการณ์ (หทัย ตันหยง, 2528 : 181) ส่วนประกอบของหนังสือ 1. การฝึกหัดช่วยให้เกิดความเข้าใจ (วาริ ธีระจิตร, 2531 : 56) 2. แบบทดสอบ คำถามได้มาตรฐาน (วาริ ธีระจิตร, 2531 : 56) 3. วิธีการ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล อุปกรณ์ช่วยในการใช้หนังสือ เช่น คู่มือครู มีสารบัญ รูปภาพ (วาริ ธีระจิตร, 2531 : 56) 4. มีกิจกรรมท้ายบท (สิริวรรณ ทัพพะรังสี, 2528 : 45) 5. พิจารณาคำนำ สารบัญ เชิงอรรถ บรรณานุกรม ภาพประกอบ การระบุชื่อหนังสืออ่านประกอบ (สิริวรรณ ทัพพะรังสี, 2528 : 45) 6. มีดัชนีและสารบัญของเนื้อหาสมบูรณ์ง่ายแก่การใช้หรือไม่ (จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์, 2523 : 92-95) 7. มีหน้าคำอธิบายคำศัพท์ยากหรือไม่ (จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์, 2523 : 92-95) 8. มีเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับหนังสือเล่มนี้ ผู้แต่งกล่าวถึงหรือไม่ หรือนำมาเพิ่มเติมให้ต่างหาก (จวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์, 2523 : 92-95)

เกณฑ์ในการวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน (ต่อ)	
ด้านคุณลักษณะ	ด้านคุณภาพ
	9. มีข้อความย่อ ๆ ของเรื่องแต่ละบทอยู่ท้ายบท เพื่อเป็นการ ทบทวนหรือไม่ ผู้เขียนย่อเรื่อง ได้ดีเพียงไร (ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2523 : 92-95) 10. มีบรรณานุกรมท้ายเล่มที่ช่วยในการค้นคว้า ละเอียดเพียงไร (ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2523 : 92-95) 11. มีกิจกรรมเสนอแนะ และภาคผนวกท้ายบท (หทัย ดันหยง, 2528 : 181) การใช้ภาษา 1. ภาษาที่ใช้ เข้าใจง่าย วิธีการเสนอ เนื้อหา ชวนอ่าน (นารีรัตน์ อยู่กิจชัย, 2520 :37-39) 2. ให้พิจารณาจากการใช้สำนวนภาษา (สิริวรรณ ทัพพะรังสี, 2528 :45) 3. การเว้นวรรคตอน การขึ้นย่อหน้า การสะกด การ์ตน์ (สิริวรรณ ทัพพะรังสี, 2528 :45) 4. คำศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้เหมาะกับระดับของ ผู้ศึกษาหรือไม่ (ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน, 2523 : 92-95) 5. ความถูกต้องตามหลักภาษา (หทัย ดันหยง, 2528 : 181) 6. ความชัดเจนของภาษา (หทัย ดันหยง, 2528 : 181) 7. ความเหมาะสมของการใช้คำศัพท์ (หทัย ดันหยง, 2528 : 181) 8. เครื่องหมายวรรคตอน (หทัย ดันหยง, 2528 : 181)

จากแนวคิดและเกณฑ์การประเมินคุณภาพของหนังสือเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปเป็นเกณฑ์การวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือเรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะ (ลักษณะทางด้านกายภาพ) ประกอบด้วยลักษณะรูปเล่ม การจัดทำภาพประกอบ

1.1 ลักษณะรูปเล่ม ได้แก่ ปก (สี และการออกแบบปก), การจัดทำรูปเล่ม, คุณภาพกระดาษ, ขนาดตัวอักษร สี ความชัดเจน ,ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า และศิลปะการจัดหน้า

1.2 ลักษณะภาพประกอบ ได้แก่ ความชัดเจนของภาพ , ความสมจริงของภาพ ขนาดและสีเส้นของภาพ, จำนวนภาพ ,การสื่อความหมายและคำอธิบายภาพประกอบ

2. ด้านคุณภาพของหนังสือ (ลักษณะทางด้านเนื้อหาสาระ) ประกอบด้วย เนื้อหาวิชาการ ใช้ภาษา

2.1 เนื้อหาวิชา ได้แก่ ความสอดคล้องกับหลักสูตร , เนื้อหาสาระ , คุณค่า คุณลักษณะที่เกิดแก่ผู้เรียน , ความถูกต้องและเที่ยงตรงของเนื้อหา , การเรียงลำดับความยากง่าย ลำดับการนำเสนอและความกลมกลืน, แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ , กิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด แบบทดสอบ ประกอบบทเรียน และส่วนประกอบของหนังสือ

2.2 การใช้ภาษา ได้แก่ ความถูกต้องทางหลักภาษา ความชัดเจนของข้อความ ความเหมาะสมของภาษา และเครื่องหมายวรรคตอน

ตอนที่ 4 แนวคิดทฤษฎีและหลักการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การนำเสนอแนวคิดทฤษฎีและหลักการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยขอนำเสนอไว้เป็น 4 หัวข้อ ดังนี้

1. ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา
2. วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เนื้อหา
3. ประเภทของการวิเคราะห์เนื้อหา
4. ประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหา

1. ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา

การที่จะเข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็นสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งกิจกรรมหรือการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างน้อยที่สุดต้องการการวิเคราะห์ (Analysis) ส่วนประกอบต่าง ๆ ของสิ่งนั้น (ชลธิชา สุทธินิรันดร์กุล, 2521:32) เช่น การวิเคราะห์ เนื้อหาความรู้ เป็นต้น อันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อแท่งในสาขาวิชานั้น การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นเทคนิค วิจัยทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความพยายามพัฒนาเทคนิคและปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับปัญหาการวิจัยใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นตามกาลเวลา สำหรับความหมายของการวิเคราะห์ มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ประภาวดี สืบสนธิ์ (2524:126) อธิบายความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา คือ เทคนิคที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ บันทึก เอกสาร ข่าวสาร อย่างมีระบบ และมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงปริมาณการเน้น หรือความถี่ในการสื่อความหมาย โดยผู้วิจัยจะแยกเนื้อหาออกเป็นกลุ่ม และประเมินเนื้อหาตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น

วัลลภ กันทรัพย์ (2536:11) กล่าวถึงความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาว่า คือ การทำความเข้าใจกับเนื้อหาอย่างมีจุดประสงค์เฉพาะ และอย่างมีระบบ หรือมีขั้นตอน โดยการเลือกใช้เกณฑ์ต่าง ๆ เข้ามาจัดจำแนกหรือจัดประเภทเนื้อหา ในที่สุดสามารถนำผลการจัดจำแนก หรือจัดประเภทด้วยเกณฑ์ต่าง ๆ นั้น มาสรุปเป็นคำพรรณนา เนื้อหาที่ต้องการทำความเข้าใจกันได้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

เบอเรลสัน (Berelson, 1971:18) ให้ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาว่า คือ เทคนิควิธีวิจัยชนิดหนึ่งที่มีความเป็นปรนัย เป็นระบบสำหรับพรรณนาเนื้อหาที่ปรากฏในการสื่อสารได้ด้วยวิธีเชิงปริมาณ

โฮลสติ (Holsti, 1969:3) ให้ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาว่า คือ วิธีการอย่างหนึ่งในการประมวลสารนิเทศ ซึ่งใช้สำหรับการถ่ายทอดเนื้อหาสาระของการสื่อสาร โดยใช้กฎเกณฑ์ในการจำแนกอย่างเป็นระบบ และเป็นปรนัย ทำให้สามารถสรุปและเปรียบเทียบข้อมูลได้

เคอร์ลิงเกอร์ (Kerlinger, 1973:525) อธิบายความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาว่า เป็นวิธีการศึกษาและวิเคราะห์สื่อสารมวลชนอย่างเป็นระบบ เป็นปรนัย และสามารถวัดตัวแปรได้ในเชิงปริมาณ ไม่เพียงพอแต่ใช้สำหรับวัดตัวแปรเท่านั้น แต่เราใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับตัดสินใจเกี่ยวกับการเน้นหรือความถี่ของสื่อต่าง ๆ เช่น การโฆษณา แนวโน้ม รูปแบบ การเปลี่ยนแปลงของเนื้อหา ความน่าอ่านของสื่อที่ปรากฏอยู่ในสื่อสารมวลชนชนิดต่าง ๆ

จากความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การวิเคราะห์เนื้อหา หมายถึง เทคนิควิธีวิจัยวิธีหนึ่งสำหรับพิจารณาจำแนกเนื้อหาที่ปรากฏออกเป็นส่วน ๆ โดยการเลือกใช้เกณฑ์ที่เหมาะสมและอย่างเป็นระบบ เป็นปรนัยและสามารถแสดงปริมาณเป็นตัวเลขได้

การวิเคราะห์เนื้อหา นอกจากจะเป็นเทคนิควิธีสำหรับงานวิจัยทางด้านสื่อสารมวลชนแล้ว ก็ยังสามารถนำมาใช้กับงานวิจัยทางการศึกษาได้ด้วย เช่น การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือเรียน อุปกรณ์ และเอกสารอื่น ๆ เป็นต้น อีกทั้งเทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเทคนิควิธีที่มีความหมายเป็นปรนัย เป็นระบบ และสามารถแสดงปริมาณออกมาเป็นตัวเลขได้ ในการวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในสื่อ ซึ่ง โฮลสติ (Holsti, 1969: 4) ได้อธิบายความหมายของความ เป็นปรนัย ความเป็นระบบ เป็นปริมาณและความชัดเจนที่ปรากฏ สรุปได้ดังนี้

1. ความเป็นปรนัย หมายถึง ความกระชับรัดกุม และมีขอบเขตที่แน่นอนของเกณฑ์ในการวิเคราะห์ ทำให้ผู้วิจัยแต่ละคนสามารถวิเคราะห์เนื้อหาประเภทเดียวกันได้โดยใช้คำจำกัดความของเกณฑ์การวิเคราะห์นั้น ๆ ซึ่งทำให้ผลที่ได้รับจะออกมาเหมือนกัน
2. ความเป็นระบบ หมายถึง การคัดเลือกเนื้อหาที่จะทำการวิเคราะห์ จำเป็นต้องไม่มีอคติ และไม่สามารถเลือกที่จะตรวจสอบเฉพาะบางประการ ในเนื้อหาที่เหมาะสมหรือสอดคล้องกับสมมติฐาน โดยไม่สนใจประเด็นอื่น ๆ
3. เป็นปริมาณ หมายถึง การเสนอผลของการวิเคราะห์ในรูปของตัวเลข เช่น การกระจาย ความถี่ และจำนวนร้อยละในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งการเสนอด้วยวิธีนี้ช่วยให้เห็นได้ชัดว่าส่วนใดถูกต้องหรือผิดพลาด โดยอาศัยภาษาทางคณิตศาสตร์
4. ความชัดเจน หมายถึง การลงรหัสในตารางวิเคราะห์ เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีเนื้อหานั้น ๆ ปรากฏอยู่อย่างชัดเจนตรงกับเกณฑ์การวิเคราะห์ที่กำหนดไว้

2. วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์เนื้อหา

โฮลสติ (Holsti, 1969:5-6) ได้อธิบายจุดประสงค์ของการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ดังนี้

คือ

1. เพื่อระบุแรงจูงใจของผู้สื่อสาร
2. เพื่อตรวจสอบการโฆษณาชวนเชื่อ
3. เพื่อรับข่าวสารด้านการเมือง
4. เพื่อระบุความสนใจทัศนคติ
5. เพื่อทำลายความสำคัญ ระบบ หรือทัศนคติ

6. เพื่ออธิบายความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้สื่อสาร
7. เพื่ออธิบายแนวโน้มของการสื่อสาร
8. เพื่อหาร่องรอยของพัฒนาการด้านความคิด หรือทฤษฎี หรือข้อเท็จจริงที่

ได้รับจากประสบการณ์

9. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของระบบการสื่อสารและผู้กระทำ
10. เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่างในระบบสื่อสารระหว่างชาติ
11. เพื่อสร้างและประยุกต์ใช้มาตรฐานการสื่อสาร
12. เพื่อค้นหาแนวโน้มและลักษณะเด่นที่มีอิทธิพล
13. เพื่อแสดงถึงวิธีการโฆษณาชวนเชื่อ
14. เพื่อวัดความน่าอ่านของวัสดุการสื่อสาร
15. เพื่อช่วยในการวิจัย

3. ประเภทของการวิเคราะห์เนื้อหา

ประภาวดี สืบสนธิ์ (2524:133-137) ได้สรุปขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหาไว้

ดังนี้

1. ศึกษางานที่ต้องการวิเคราะห์เพื่อกำหนดกลุ่มของเนื้อหาและดรรรชนีที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ในแต่ละกลุ่ม
2. การกำหนดกลุ่มที่จะใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์วิจัยจะต้องสร้างกลุ่มที่เหมาะสมกับปัญหาที่ศึกษา เช่น ต้องการศึกษาระยะของเรื่อง สามารถกำหนดกลุ่มของเนื้อหาไว้ดังนี้ หัวข้อวิชา ทิศทางของเนื้อหา มาตรฐานของเนื้อหา
3. กำหนดดรรรชนีสำหรับแต่ละกลุ่ม จากกลุ่มกว้างที่จะวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะหาดรรรชนีที่เหมาะสมสำหรับแต่ละกลุ่ม เป็นเครื่องมือที่จะวิเคราะห์อะไรโดยผู้วิจัย ต้องให้คำจำกัดความดรรรชนีที่กำหนดขึ้น
4. กำหนดหน่วยที่จะใช้ในการวิเคราะห์ หน่วยของการวิเคราะห์ ได้แก่ คำ ประโยคตัวละคร รายการ การวัดเนื้อที่-เวลา
5. วิเคราะห์ เนื้อหาโดยการเปรียบเทียบหน่วยของการวิเคราะห์ให้ตรงกับดัชนีและกลุ่มเนื้อหาที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจะทำการแจกแจงความถี่โดยการชั่งตวงวัดคะแนน และนำผลมาวิเคราะห์ในเชิงปริมาณ โดยการหาค่าร้อยละ

วัลลภ กันทรัพย์ (2536:14-17) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหา พอสรุปได้ดังนี้

1. กำหนดสื่อที่จะทำการวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่าคือ อะไร และมีขอบเขตแค่ไหน
2. กำหนดจุดประสงค์ของการวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่า ทำการวิเคราะห์เพื่ออะไร
3. เลือกเกณฑ์ที่จะนำมาใช้ จำแนกหรือจัดประเภทสิ่งที่เราทำการวิเคราะห์ โดยการเลือกใช้เกณฑ์จะต้องให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ในการวิเคราะห์
4. ทำการวิเคราะห์ (จำแนกหรือจัดประเภท) สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ทีละเกณฑ์จนครบเกณฑ์ที่เลือกไว้
5. สรุปผลจากการใช้เกณฑ์ทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยการนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ได้จากเกณฑ์ต่าง ๆ ในรูปแบบที่สามารถเห็นได้ชัดเจนและเข้าใจง่าย

3.1 หน่วยของการวิเคราะห์เนื้อหาจะช่วยให้การวิเคราะห์เนื้อหาสามารถอธิบายได้ในเชิงปริมาณ หน่วยในการวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น

3.1.1 คำ หรือ สัญลักษณ์ เป็นหน่วยที่เล็กที่สุดที่ใช้ในวิธีวิจัย โดยการวิเคราะห์เนื้อหานิยมใช้ คำ ในการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษา ความน่าอ่าน (Readability) ของสื่อ

3.1.2 สาระสำคัญ (Theme) เป็นข้อความเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นประโยคเดียว ๆ หรือหลาย ๆ ประโยครวมกัน เป็นหน่วยที่นิยมใช้กันมาก ในการวิเคราะห์เนื้อหา ในการทำวิจัยเกี่ยวกับโฆษณา ค่านิยม ทศนคติ และความเชื่อ

3.1.3 คุณลักษณะ (Character) เป็นหน่วยของการวิเคราะห์ที่นำมาใช้กับตัวละครในนวนิยาย ละคร ชีวประวัติ โดยเฉพาะกรณีที่เนื้อหานั้นเกี่ยวข้องกับบุคคล

3.1.4 รายการ (Item) เป็นหน่วยในการวิเคราะห์สื่อต่าง ๆ ให้อยู่ในลักษณะกว้าง ๆ หรือเน้นการวิเคราะห์เรื่องทั้งหมด เช่น เรื่องหนึ่งในบทความ เรื่องหนึ่งในภาพยนตร์ในหนังสือเล่มหนึ่ง หรือใช้ได้ดีในการลงความเห็นหรือให้คุณค่า ลักษณะหลักของหนังสือ บทความ และอื่น ๆ

3.2 หน่วยในการระบุจำนวน (Unit of Enumeration) การวิเคราะห์เนื้อหาที่มีหน่วยในการระบุจำนวนแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

3.2.1 พื้นที่ เวลา (Space/Time) เป็นการวิเคราะห์ โดยแบ่งตามลักษณะทางกายภาพ เช่น การวัดเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ด้วยจำนวน คอลัมน์นี้ว หน้า บรรทัด หรือย่อหน้า และการวัดเป็นนาที สำหรับรายการภาพยนตร์หรือรายการวิทยุ

3.2.2 การปรากฏ (Appearance) เป็นการวิเคราะห์โดยพิจารณาคุณสมบัติของเนื้อหาที่ต้องการว่าปรากฏหรือไม่ปรากฏ ในหน่วยบริบท ซึ่งจะช่วยให้สามารถวิเคราะห์ เนื้อหาดังกล่าว ในเชิงคุณภาพได้

3.2.3 ความถี่ (Frequency) เป็นวิธีการที่ใช้มากที่สุดในการวิเคราะห์คุณลักษณะของเนื้อหา โดยนับคุณสมบัติของเนื้อหาที่ต้องการทุกครั้งที่พบ

3.2.4 ความเข้ม (Intensity) ใช้สำหรับการวิจัยที่เกี่ยวกับค่านิยม และทัศนคติ โดยกำหนดความเข้มให้กับค่านิยม หรือทัศนคติที่ปรากฏในเนื้อหาโดยเรียง ลำดับข้อความ จากข้อความที่แสดงทัศนคติในระดับต่ำไปจนถึงข้อความที่แสดงทัศนคติในระดับสูง ซึ่งมีการทำสเกล (Scale)

4. ประโยชน์ของการวิเคราะห์เนื้อหา

ด้วยเหตุที่เนื้อหาสาระ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสื่อสารซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบที่ว่าใครพูดอะไรกับใคร ได้ผลอย่างไร การวิเคราะห์เนื้อหาจึงอาจมีรูปแบบได้ต่าง ๆ กันตามองค์ประกอบของการสื่อสาร ตามที่เบอร์เรลสัน (Berelson, 1971:69-71) กล่าวไว้สรุปได้ดังนี้

1. ประโยชน์ที่ได้จากการวิเคราะห์ลักษณะของเนื้อหา เช่น การศึกษาแนวโน้มของเนื้อหา การศึกษาพัฒนาการขยายความรู้ การตรวจสอบเนื้อหาของการสื่อสารกับวัตถุประสงค์ การวัดความน่าอ่านของสื่อ การศึกษารูปแบบการเสนอสาระ

2. ประโยชน์ที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาในแง่มุมมองของผู้ส่งสาร เช่น การศึกษาเจตนาและลักษณะอื่น ๆ ของผู้ส่งสาร

3. ประโยชน์ที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาในแง่มุมมองของผู้รับสาร เช่น การศึกษาเพื่อสะท้อนทัศนคติ ความสนใจ และค่านิยมของกลุ่มสังคม

4. ประโยชน์ที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาในแง่ขยายผลที่เกิด เช่น การศึกษาความสนใจของผู้รับสาร

ตอนที่ 5 ความสนใจและความต้องการของเด็กประถมศึกษา

การนำความสนใจและความต้องการของเด็กประถมศึกษา ผู้วิจัยขอนำเสนอไว้เป็น 8 หัวข้อ ดังนี้

1. ความสนใจและความต้องการของเด็กวัย 6-8 ขวบ (ป.1 ระยะปลาย - ป. 2)
2. ความสนใจและความต้องการของเด็กวัย 8-11 ขวบ (ป.3-ป.4)
3. ความสนใจและความต้องการของเด็กวัย 12-14 ขวบ (ชั้นประถมปลาย)

1. ความสนใจและความต้องการของเด็กวัย 6-8 ขวบ (ป.1 ระยะปลาย - ป. 2)

เด็กวัย 6-8 ขวบ สนใจเรื่องต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น รู้ศัพท์ต่าง ๆ มากขึ้น รู้จักสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มากขึ้น ชอบเรื่องต้นไม้ ดอกไม้ การปลูก การเพาะชำง่าย ๆ นิทานต่าง ๆ เทวดา นางฟ้า เรื่องสัตว์ การ์ตูน ชอบของเล่น ชอบเรื่องเป็นจริงมากขึ้น ความสนใจในการอ่านยาวขึ้นประมาณ 15-20 นาที การอ่านหนังสือแตกฉานขึ้น เริ่มอ่านเรื่องตลกซ้ำซ้ำได้บ้าง สำหรับเด็กอ่านหนังสือเก่งจะอ่านเรื่องตลกซ้ำซ้ำเข้าใจได้มากขึ้น

หนังสือเด็กวัยนี้เน้นรูปภาพมาก เช่นเดียวกับเด็กวัย 3-5 ขวบ แต่เนื้อเรื่องคงเพิ่มสาระมากขึ้น ยาวมากขึ้น ภาพคงเป็นภาพสี เนื้อเรื่อง ลีลา และการใช้ถ้อยคำ สำนวนเพิ่มมากขึ้นได้ (จวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542:42)

2. ความสนใจและความต้องการของเด็กวัย 8-11 ขวบ (ป.3-ป.4)

เด็กวัย 8-11 ขวบ สนใจเรื่องเป็นจริงเพิ่มมากขึ้น สนใจเกี่ยวกับการผจญภัย การต่อสู้ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การทดลองง่าย ๆ (สำหรับเด็กผู้ชาย) เด็กผู้หญิงจะสนใจแตกต่างกันออกไป เช่น วรรณคดี นิยายสำหรับเด็กง่าย ๆ เทพบุตร ซาดิก สุภาษิต คำพังเพยต่าง ๆ เรื่องตลก ของ ป.อินทปาลิต การ์ตูนซ้ำซ้ำ เข้าใจปัญหาสังคมบ้าง นิยายวิทยาศาสตร์ง่าย ๆ คณิตคิดง่าย เรื่องศาสนาง่าย ๆ เช่น กฎแห่งกรรม การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ งานยามว่าง การประดิษฐ์ง่าย ๆ เรื่องชีวประวัติบุคคลสำคัญง่าย ๆ คอมพิวเตอร์และเกมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

หนังสือสำหรับเด็กวัยนี้ยังเน้นเรื่องรูปและเนื้อเรื่องเท่า ๆ กัน หรือรูปอาจจะลดน้อยลงได้ ลดรูปสีลงได้ เนื้อเรื่องยาวขึ้น อ่านเรื่องสารคดีง่าย ๆ รู้เรื่องเรื่องตลกง่าย ๆ เข้าใจได้ดี หนังสือเด็กวัยนี้ไม่ค่อยมี เด็กมักจะชอบอ่านเรื่องผู้ใหญ่อ่าน เช่น "กำลังภายใน" ซึ่งขึ้นอยู่กับคนในบ้านชอบอ่านและอิทธิพลของโทรทัศน์ แต่เด็กบางคนก็ไม่อ่าน เพราะบอกว่าจำชื่อยาก มักจะ

ติดอกติดใจเรื่องตลกซ้ำชั้น หนังสือเด็กวัยนี้ควรจะทำหรือผลิต ให้มาก โดยเฉพาะเรื่องความรู้ต่าง ๆ วรรณคดีง่าย ๆ ส่วนวรรณคดียาก ๆ รามเกียรติ์ก็อ่านได้แต่ไม่ค่อยเข้าใจศัพท์

แต่อย่างไรก็ตาม ในการประกวดหนังสือสำหรับเด็กของกระทรวงศึกษาธิการทุกปี หนังสือเด็กวัยนี้ที่ได้รับรางวัลมักเน้นเรื่องรูปมากกว่า สำหรับเด็กในวัยนี้ บางคนที่ย่าน หนังสือเก่งมักจะข้ามไปอ่านหนังสือในวัยถัดไปได้เป็นอย่างดี (จวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542:42)

3. ความสนใจและความต้องการของเด็กวัย 12 - 14 ขวบ (ชั้นประถมศึกษาปลาย)

เด็กวัย 12 -14 ขวบ วัยนี้จะเรียกว่าเป็นวัยก่อนวัยรุ่นก็ได้ ความสนใจการอ่านกว้างมากขึ้น รู้จักวินิจฉัยการอ่าน หาข้อเท็จจริงมาพิสูจน์ สนับสนุน รู้จักค้นคว้าเพิ่มเติม ชอบเรื่องบุคคลสำคัญ เรื่องโรงเรียน เด็กวัยเดียวกัน กีฬา งานอดิเรก เรื่องสัตว์ แมลงต่าง ๆ วิทยาศาสตร์ เรื่องท้องถิ่น เด็กชายสนใจวิทยาศาสตร์ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ การประดิษฐ์ การทดลองต่างๆ เด็กหญิงสนใจ นวนิยายรัก ทั้งเด็กหญิงและเด็กชายชอบแมลง

หนังสือวัยนี้จะเน้นเรื่องมากกว่ารูป ส่วนมากจะเป็นหนังสือขนาดฉบับกระเป๋า (Pocket Book) มีเรื่องที่เด่นๆ เช่น ลากับสวयीไปอเมริกา แมงมุมเพื่อนรัก ตามล่า พลายจำปาชีวิตบ้านป่า เรารักรถไฟ วงจรอิเล็กทรอนิกส์ ตามรอยสุนทรภู่ ปลาฉลามของน้อย บ้านน้อยในโพรงไม้ เรื่องสั้นจากชีวิตจริง น้ำค้างเมื่อฟ้าสว่าง บึงหญ้าป่าใหญ่ กระต๋อมน้อย แสงตะวันประวัติศาสตร์ไทย คนเผ่าฮิส และเรื่องแปลอื่นๆ เช่น สุนัขล่องหน ดันส์แสนรัก ฯลฯ (จวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542:42)

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอนำเสนอไว้เป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

1. งานวิจัยในประเทศ

สำหรับรายละเอียดในการวิเคราะห์หนังสือนั้น มีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกำหนดลักษณะสำคัญที่ใช้ในการพิจารณาไว้ ดังนี้

1.1 งานวิจัยด้านลักษณะรูปเล่ม

ในเรื่องของขนาดของเล่มนี้ **สมทรง สิตะลาอัย** (2516:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องลักษณะของหนังสือที่เด็กชอบ โดยใช้หนังสือ 10 เล่ม เป็นเครื่องมือทดลอง พบว่านักเรียนชอบรูปเล่มขนาด 6 X 8.5 นิ้ว ประเภทแนวตั้ง (Upright Size) มากที่สุดทุกระดับชั้น และขนาดรูปเล่มนี้นักเรียนเลือกโดยถือความกะทัดรัด และเปิดง่าย อ่านง่ายเป็นเกณฑ์

ผ่องใส ศรีสำราญ (2521:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดรูปแบบของบทความเกี่ยวกับการวางแผนและตัวอักษรที่มีผลต่อสำหรับเด็ก ที่ผลิตออกมาในประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. 2520-2522 เสนอการจัดรูปแบบของหนังสือเพื่อส่งเสริมการอ่านไว้ว่าหนังสือต่าง ๆ ควรมีเนื้อหา 60 เปอร์เซ็นต์และที่ว่าง 40 เปอร์เซ็นต์ การเว้นที่ว่างนี้ก็เพื่อให้เป็นที่พักสายตา เกิดความสวยงาม และชวนให้อ่านตัวพิมพ์ ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกับ

สมหมาย เชื้อพงษ์ (2538:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิเคราะห์หนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทสารบันเทิงในระดับประถมศึกษา กล่าวไว้ว่า การเว้นว่างขานหรือริมรอบ ๆ ข้อความหรือหน้ากระดาษ เป็นการทำให้การอ่านสะดวกขึ้น เป็น การเชิญชวนในเบื้องต้นให้น่าอ่าน ทำให้จุดโฟกัสของสายตาที่จับบนตัวอักษรง่ายขึ้น เป็นสิ่งจำเป็นที่สุดที่จะต้องมียี่ว่างไว้สำหรับผู้อ่านเพราะตัวอักษรที่เบียดกันแน่นเกินไปไม่น่าสนใจ ไม่น่าประทับใจ ทำให้เกิดความเมื่อยล้าต่อผู้อ่าน

อลิศรา ตันธนสิน (2528:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านหนังสือแบบเรียนชั้นประถมศึกษาที่อาศัยเครื่องชี้นำด้วยตัวอักษรแบบต่าง ๆ ได้สรุปเกี่ยวกับการใช้ขนาดตัวพิมพ์ให้สัมพันธ์กับระดับอายุของผู้อ่านว่า

ระดับชั้นเรียน	ขนาดตัวพิมพ์
1	14 – 18 ปอยท์
2 – 3	14 – 16 ปอยท์
4	12 ปอยท์
5 – 8	10 – 12 ปอยท์
ใช้ขนาดเดียวกับผู้ใหญ่	10 – 12 ปอยท์

การใช้ขนาดตัวพิมพ์ สำหรับหนังสือแบบเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ให้ใช้ขนาด 14 ปอยท์ ถึงแม้ว่าผู้พิมพ์บางคนจะใช้ขนาดใหญ่กว่านี้ ขนาด 12 ปอยท์ ให้ใช้กับระดับที่สูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 1 ขนาด 10 -12 ปอยท์ ให้ใช้กับระดับประถมศึกษาตอนปลาย และขนาด 10 ปอยท์ ให้ใช้กับระดับสูงกว่าประถมศึกษาตอนปลาย ขนาดดังกล่าวให้ใช้กับคนที่สายตาปกติ สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเสนอให้ใช้ตัวพิมพ์ขนาด 18 -24 ปอยท์

วิจัย ภูโยธิน (2513:83-84) ได้ศึกษาผลของคำต่างสีที่มีต่อการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาตอนต้น ด้วยการเปรียบเทียบคำที่พิมพ์ด้วย สีน้ำเงิน สีเขียว และสีดำ บนพื้นขาว กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียน ที่มีสมรรถภาพทางการเรียนสูง กับนักเรียนที่มีสมรรถภาพทางการเรียนต่ำ นักเรียนชายกับนักเรียนหญิง การทดลองครั้งที่ 1 กับการทดลองครั้งที่ 2 จำนวน 100 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเรียนรู้ทางการอ่านคำที่พิมพ์ด้วยสีเขียวดีกว่าคำที่พิมพ์ด้วยสีน้ำเงิน คำที่พิมพ์ด้วยสีดำ นักเรียนที่มีสมรรถภาพทางการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีสมรรถภาพทางการเรียนต่ำ เรียนรู้คำสีต่าง ๆ ได้ไม่แตกต่างกัน ผลการเรียนรู้ทางการอ่านคำที่พิมพ์ด้วยสีเขียวและสีน้ำเงิน จากการทดลองครั้งที่ 2 ได้ผลดีกว่าการทดลองครั้งที่ 1 และผลการเรียนรู้ทางการอ่านคำสีต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับผลการทดสอบอ่านไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในระดับสูง

นันทพร พรประยุทธ ได้ศึกษาวิจัย ผลการรับรู้อักษรสีบนพื้นขาว และอักษรขาวบนพื้นสีของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2 ของ (2528:31) ปรากฏว่า ผลการรับรู้อักษรสีบนพื้นขาวสูงสุด อันดับ 1 – 4 คือ อักษรสีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง ตามลำดับ และในการเปรียบเทียบเป็นคู่สีกัน พบว่าอักษรสีน้ำเงินบนพื้นขาว ให้ผลการรับรู้ดีกว่าอักษรสีขาวบนพื้นสีน้ำเงิน ส่วนค่าเฉลี่ยของคะแนนในการรับรู้ตัวอักษรของคู่สีอื่นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

1.2 งานวิจัยด้านลักษณะภาพประกอบ

ปริยาลักษณ์ พิลากุล (2535:34) ได้วิจัยเรื่องความสามารถในการรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และได้วิเคราะห์ความสำคัญของภาพประกอบต่อนักเรียน ชั้นประถมศึกษาในประเทศไทย ได้ให้ข้อสังเกตเชิงเสนอแนะว่า คณะกรรมการพัฒนาตำราเรียน ควรพิจารณาภาพประกอบตำราควบคู่กันไปกับเนื้อหา ภาพประกอบและเนื้อหาควรสอดคล้องกัน และการวาดภาพสีไม่จำเป็นต้องให้รายละเอียดปลีกย่อยเกินไป นอกจากนั้นยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ภาพที่ใช้ได้ผลดีที่สุดคือ ภาพที่ชัดเจนสมจริง มีฉากหลังเท่าที่จำเป็น รูปสามระดับหรือภาพตัดส่วนย่อมดีกว่าภาพเขียน

ปัทมา สมพงษ์ (2523:74) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นที่มีต่อหนังสือสำหรับเด็กที่ผลิตออกมาในประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2520-2522 สรุปได้ว่า หนังสือที่นักเรียนชอบที่สุด คือหนังสือที่มีภาพประกอบเป็นส่วนสำคัญ เป็นภาพขนาดใหญ่ ชัดเจน สีสวย ตัวอักษรค่อนข้างใหญ่ อ่านง่าย มีเนื้อเรื่องสนุกสนานเป็นอันดับรอง หนังสือที่นักเรียนไม่ชอบมากที่สุด คือ หนังสือที่ไม่มีภาพประกอบ และอันดับรองลงมา คือ หนังสือที่ภาพประกอบไม่สวย

พิน เพชรรักษ์ (2524:159) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาความสนใจของเด็กที่มีต่อตำแหน่งของภาพประกอบหนังสือเรียน สรุปได้ว่า การจัดภาพขนาดครึ่งหน้าทั้งแนวตั้งและแนวนอน มีค่าความสนใจของเด็กไม่แตกต่างกัน ถ้าแบ่งหน้าหนังสือเป็นสามส่วนตามแนวนอนเพื่อจัดภาพขนาดหนึ่งในสี่ของหน้า เด็กจะสนใจภาพแถวบน ถ้าจัดหน้าในแนวตั้ง เด็กจะสนใจภาพอยู่ในส่วนกลางมากกว่า ถ้าพิจารณาน้ำหนักหนังสือทั้งสองหน้า คือ ซ้าย-ขวา โดยจัดภาพเต็มหน้าทั้งสองด้าน เด็กจะให้ความสนใจไม่แตกต่างกันแต่ถ้าเป็นภาพครึ่งหน้าทั้งสองด้านในแนวตั้ง เด็กจะสนใจภาพที่อยู่ริมมากกว่าภาพที่ติดกับรอยพับของสันปก ส่วนในแนวตั้งเด็กจะสนใจในภาพที่อยู่ห่างส่วนบนมากกว่าส่วนล่าง

1.3 งานวิจัยด้านเนื้อหาสาระ

ศิวพรรณ์ โหระกุล (2535:21) ได้วิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กของ วิริยะ สิริสิงห์ ในช่วงปีพ.ศ. 2515-2532 กล่าวถึงภาษาที่ใช้ในการเขียนหนังสือสำหรับเด็กว่า จะต้องใช้ภาษาที่ตรงกับข้อเท็จจริงเป็นคำธรรมดาที่คนทั่วไปรู้จักคุ้นเคย ใช้คำง่าย ๆ ถูกต้องและตรงตามความหมาย ภาษาในการเขียนก็คือภาษาที่เราใช้พูดตามธรรมชาติ ควรระมัดระวังเรื่องการ

ใช้ตัวสะกด การเว้นวรรค ใช้ถูกต้อง ควรใช้คำที่แสดงภาพ อากาหรือคำที่มีเสียงพาให้เกิดความรู้สึก

1.4 งานวิจัยในด้านคุณลักษณะ และด้านคุณภาพ

อริยญา กลิ่นแก่นจันทร์ (2539:บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์คณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษา ที่พิมพ์จำหน่ายโดยสำนักพิมพ์เอกชน" มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หนังสือเรียนคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษา ที่สำนักพิมพ์เอกชนพิมพ์จำหน่ายในปีพุทธศักราช 2534 - 2538

ด้านคุณภาพ เกี่ยวกับผู้แต่ง รูปแบบการนำเสนอของหนังสือ เนื้อหาสาระ กิจกรรมหรือแบบฝึกหัด และองค์ประกอบของหนังสือ ผลพบว่าผู้แต่งหนังสือเรียนคณิตศาสตร์ มีการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกของสำนักพิมพ์ 4 แห่ง ผู้แต่งมีการศึกษาระดับปริญญาโทของสำนักพิมพ์ 2 แห่งและผู้แต่งมีการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทของสำนักพิมพ์อีก 2 แห่ง รูปแบบการนำเสนอของหนังสือ สำนักพิมพ์ 7 ใน 8 แห่ง เสนอรูปแบบเหมือนกัน 3 แบบ คือ เนื้อหา กิจกรรมหรือแบบฝึกหัด และการประเมินผล ส่วนสำนักพิมพ์อีก 1 แห่ง ไม่มีการเสนอเนื้อหา เนื้อหาสาระของหนังสือเรียนคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ของสำนักพิมพ์ 8 แห่ง ส่วนใหญ่เสนอเนื้อหาครบตามหลักสูตร

กิจกรรมหรือแบบฝึกหัดในหนังสือเรียนคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ของสำนักพิมพ์ 8 แห่ง ที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ คือ การพัฒนาความคิดรวบยอด ส่วนรูปแบบของกิจกรรมหรือแบบฝึกหัดที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ คือ แบบเติมตัวเลข และสมรรถภาพทางคณิตศาสตร์ที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่คือ กระบวนการทางคณิตศาสตร์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 4 และ 5

ด้านคุณลักษณะ องค์ประกอบของหนังสือเรียนคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ระบุชื่อผู้แต่งและสำนักพิมพ์ ส่วนวุฒิทางการศึกษา จำนวนครั้งและปีที่พิมพ์นั้น สำนักพิมพ์บางแห่งไม่ระบุไว้ ส่วนราคาน้ำหนักเฉลี่ยเล่มละ 40 - 60 บาท รูปเล่มมีขนาด 18 x 25.5 เซนติเมตร และ 18.5 x 26 เซนติเมตร ความหนาของหนังสือเฉลี่ย 200 - 300 หน้าขึ้นไปปกหนังสือใช้กระดาษอาร์ตมัน เป็นภาพสี ส่วนในของหนังสือเป็นกระดาษปรู๊ฟ การเข้าเล่มใช้วิธีไส้นกทาขาว ภาพประกอบส่วนใหญ่เป็นภาพเขียนขาวดำ ส่วนคำนำ จะระบุความมุ่งหมายในการแต่ง สาระสำคัญ ขอบเขตของหนังสือและวิธีการใช้หนังสือ ส่วนใหญ่สารบัญจะระบุบทที่ หัวข้อย่อย เลขหน้าถูกต้อง ส่วนบรรณานุกรมมีบางสำนักพิมพ์ระบุไว้

เอี่ยมพร หมอนสี (2536:บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสือเรียนคณิตศาสตร์ ในระดับประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2527 - 2534 " มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หนังสือเรียนในระดับประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจัดทำโดยสถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ใน 2 ส่วน ส่วนแรก ได้แก่ สาระ ส่วนที่ 2 คือ แบบการนำเสนอสาระ ผลพบว่า

ด้านคุณภาพ เนื้อหาคณิตศาสตร์ในหนังสือเรียนคณิตศาสตร์ ชั้น ป. 1-6 เป็นเรื่องจำนวนมากที่สุด สมรรถภาพทางคณิตศาสตร์ ชั้น ป. 1 และ ป. 5 เป็นความเข้าใจมากที่สุด ส่วนชั้น ป. 2 และ ป. 3 เป็นการแก้โจทย์ปัญหามากที่สุด และชั้น ป. 4 และ ป. 6 เป็นการใช่วิธีการพื้นฐานทางคณิตศาสตร์มากที่สุด จิตพิสัยเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ ชั้น ป. 1 และ 2 เป็นการเพิ่มพูนความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์มากที่สุด แบบการนำเสนอสาระในหนังสือเรียนคณิตศาสตร์ ชั้น ป. 1 - 6 เป็นประเภทแบบฝึกหัดมากที่สุด

สมมิตร ช้างคล่อม (2532:บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเสริมประสบการณ์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 " จำนวน 131 เล่ม ผลสรุปได้ว่า

ด้านคุณภาพ หนังสือเสริมประสบการณ์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 สมองจุดประสงค์เรื่องชื่อที่ตั้งของโบราณสถานและโบราณวัตถุในท้องถิ่นที่สำคัญมากที่สุด รองลงมา คือ เรื่องอาชีพใน ชุมชน หนังสือ ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีเนื้อหา หน่วยที่ 3 เรื่อง สิ่งที่อยู่รอบตัวเรามากที่สุด รองลงมาคือเนื้อหาหน่วยที่ 1 เรื่องสิ่งมีชีวิต ส่วนเนื้อหาในหน่วยที่ 2 เรื่องชีวิตในบ้านมีน้อยที่สุด

เมื่อจำแนกหนังสือตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จากจำนวนหนังสือที่ใช้ในการวิจัยทั้งสิ้น 131 เล่ม จุดประสงค์การเรียนรู้ที่พบมากที่สุด คือ เรื่อง บอกอาชีพในชุมชน มีจำนวนหนังสือที่ให้ความรู้ตามจุดประสงค์ข้อนี้ถึง 66 เล่ม รองลงมาคือ จุดประสงค์เรื่อง เล่าประวัติจังหวัดที่อาศัยอยู่ได้ ซึ่งพบทั้งหมดจำนวน 63 เล่ม ส่วนหนังสือที่ให้ความรู้ตรงตามจุดประสงค์มากที่สุด คือ หนังสือชื่อจังหวัดปัตตานี รองลงมา คือ หนังสือชื่อจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สิริวรรณ ทัพพะรังสี (2528:บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย วิชาวรรณคดีมรดก ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย " มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย วิชาวรรณคดีมรดก ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จำนวน 4 เล่ม ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เลือกใช้ในโรงเรียน ในด้านเนื้อหา ด้านการนำเสนอและการใช้ภาษา ด้านการจัดรูปเล่มและการพิมพ์ และด้านส่วนประกอบของหนังสือเรียน

ด้านคุณภาพ ผลพบว่าในด้านเนื้อหา หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ และสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร และมีกิจกรรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมมากที่สุดและหนังสือเรียนของ สำนักพิมพ์องค์การคำครูสภามีกิจกรรมการเพิ่มพูนความรู้และทักษะต่าง ๆ มากพอ ๆ กับหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์และสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ส่วนหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์วัฒนาพานิชมีคุณภาพในด้านเนื้อหาน้อยที่สุด ในด้านการนำเสนอและการใช้ภาษา หนังสือของสำนักพิมพ์องค์การคำครูสภามีลักษณะอยู่ในเกณฑ์ที่ควรปรับปรุง

ด้านคุณลักษณะ ในด้านการจัดรูปเล่ม หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ และของสำนักพิมพ์องค์การคำครูสภามีลักษณะอยู่ในเกณฑ์ที่ควรปรับปรุงในด้านการพิมพ์ หนังสือเรียนของทุกสำนักพิมพ์ มีลักษณะที่อยู่ในเกณฑ์ดีด้านส่วนประกอบของหนังสือเรียนของสำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ มีลักษณะอยู่ในเกณฑ์ที่ควรปรับปรุงส่วนหนังสือเรียนของอีก 3 สำนักพิมพ์อยู่ในลักษณะที่ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

สรุป ตามาพงษ์ (2527:บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ชุด วรรณวิจักษ์ เล่ม 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูและนักเรียน เกี่ยวกับหนังสือเรียนภาษาไทย ชุดวรรณวิจักษ์ เล่ม 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ม.5)

ด้านคุณภาพ ในด้านเนื้อหา ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอน ผลพบว่า นักเรียนมีความพอใจในหนังสือเล่มนี้ ในระดับปานกลาง ส่วนครูมีความพอใจค่อนข้างมาก ทั้งครูและนักเรียนเริ่มสนใจในด้านการพูด การเขียน และการฟัง มีน้อยเกินไปในด้านประโยชน์ที่ได้รับทั้งครูและนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่า หนังสือเรียนเล่มนี้ให้ความรู้และข้อคิดที่มีประโยชน์

ด้านคุณลักษณะ ขนาดของหนังสือและการพิมพ์เป็นที่พอใจของนักเรียน ปัญหาและอุปสรรคของนักเรียนอยู่ที่ความยุ่งยากในการค้นหาคัพท์ในศัพท์านุกรมท้ายเล่ม ทำให้การศึกษาค้นหาความต่อเนื่อง ส่วนทางด้านปัญหาและอุปสรรคของครู ครูมีความเห็นว่าการกิจกรรมเสนอแนะไม่สนใจให้นักเรียนสนใจเนื้อหาในหนังสือเรียนมีมากเกินไปทำให้สอนไม่ทัน นอกจากนี้ครูยังขาดคู่มือการสอนอีกด้วย

นุชน้อย สติธอังกูร (2523:บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์หนังสือเรียนวิชาภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1" มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หนังสือเรียนและสำรวจความคิดเห็นของครูและนักเรียน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการใช้หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดทักษะสัมพันธ์ เล่ม 1 โดยส่งแบบสอบถามให้ครู 30 คน และนักเรียน 300 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่ามัธยิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏว่า

ด้านคุณภาพ ครูและนักเรียนพอใจบทเรียนต่าง ๆ ในหนังสือเรียนเล่มนี้ ส่วนข้อบกพร่องที่ต้องแก้ไขคือ ด้านเนื้อหา การอธิบายศัพท์ รูปเล่มและการพิมพ์ ส่วนที่เป็นเนื้อหา ครูและนักเรียนต้องการเนื้อหาที่ทันสมัยนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ จำนวนภาษาไม่ยากจนเกินไป เนื้อหาควรมีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้นเรียน

ด้านคุณลักษณะ การอธิบายศัพท์ควรอธิบายให้ละเอียดชัดเจน รูปเล่มและการพิมพ์ต้องการให้ปรับปรุงรูปเล่มให้กะทัดรัด ปกแข็งแรง ใช้กระดาษคุณภาพดี ภาพประกอบเพียงพอและเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง การพิมพ์ถูกต้องชัดเจน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

โกรเวอร์ (Grover,1977:4672) วิจัยในระดับปริญญาดุษฎีบัณฑิต เรื่องความสัมพันธ์ของความยากง่ายของศัพท์ เนื้อหา ภาพประกอบ และรายละเอียดทางรูปเล่มอื่น ๆ ซึ่งมีการเลือกหนังสืออ่านของนักเรียนระดับ 2 ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับ 2 จำนวน 52 คน จากโรงเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากบัตรยืมหนังสือของเด็กนักเรียนในระดับ 2 เป็นเวลา 6 เดือน แบ่งหนังสือออกเป็น 2 พวก คือประเภทที่ 1 ได้แก่หนังสือที่มีสถิติการยืมเพียงครั้งเดียว จำนวน 20 ชื่อเรื่อง แล้วยังแบ่งหนังสือ จำนวน 40 ชื่อเรื่องนี้ออกเป็น หนังสือที่เด็กนักเรียนหญิงชอบยืม และหนังสือที่เด็กนักเรียนชายชอบยืม และนำหนังสือทั้งหมดนี้มาวิเคราะห์ผลปรากฏว่า ในเรื่องความยากง่ายของศัพท์และแก่นของเรื่องประเภทต่าง ๆ กัน มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเลือกหนังสือของนักเรียนระดับ 2 และเด็กต่างประเทศ จะชอบหนังสือต่างชนิดกัน

สมิธ เลียร์ และกรูก (Smith,Leary and Krug,1955:Unpaged) ได้ร่วมกันจัดทำแผนภูมิความสัมพันธ์หนังสือของสำนักพิมพ์แคดมัส (The Cadmus Curriculum Chart) ซึ่งเป็นแผนภูมิความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ ของหนังสือเด็กของสำนักพิมพ์แคดมัส ที่ให้กับวิชาต่างๆ ของระดับชั้นประถมศึกษา 5 วิชา คือ ศิลป ภาษา สุขศึกษา วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา โดยมีจุดประสงค์เพื่อที่เป็นเครื่องมือช่วยครูบรรณารักษ์ในห้องถิ่นให้ได้หนังสือที่ดี

และใช้ประกอบการเรียนการสอนในโรงเรียน ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างมากมีโรงเรียนนับพัน ๆ แห่งใช้แผนภูมินี้ แผนภูมิแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นแผนภูมิแสดงรายชื่อหนังสือของแต่ละระดับชั้น ตั้งแต่ชั้นอนุบาลเกรด 1 - 6 ที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาทั้ง 5 หมวด ส่วนที่ 2 แบ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องสัตว์ มีทั้งสัตว์เลี้ยง - สัตว์ป่า สำหรับแต่ละระดับชั้น มีหนังสืออะไรบ้าง ใช้ประกอบการเรียนการสอนในหน่วยใด และหนังสือของสำนักพิมพ์อื่น ๆ ที่มีเนื้อหาทำนองเดียวกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อครู ผู้บริหาร บรรณารักษ์ และผู้ปกครองเด็กมาก

ทิงเกอร์ และ แมคคัลทอช (Tinker and MC.Cultough,1968:302) ได้ศึกษาความสนใจในการอ่านของนักเรียนระดับ 1 - 8 (วัย 6 - 13 ปี) จำนวน 628 คน สรุปผลได้ดังนี้

1. นักเรียนสนใจหนังสือที่ให้ข้อเท็จจริง
2. นักเรียนสนใจหนังสือนิทานที่เกี่ยวกับสัตว์ที่เป็นสัตว์จริง ๆ มากกว่าสัตว์พูดได้
3. นักเรียนในชั้นสูงกว่าระดับ 5 ขึ้นไป จะเริ่มสนใจเรื่องลึกลับซับซ้อน
4. นักเรียนในระดับชั้นต่ำกว่าระดับ 8 ยังไม่สนใจในวิชาชีพ
5. นักเรียนระดับ 1 - 8 จะสนใจเรื่องวิทยาศาสตร์มากขึ้นตามลำดับ เรื่องที่

สนใจมาก ได้แก่ เรื่องเครื่องจักร รถบรรทุก และการท่องเที่ยวในทะเล

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว นับว่าเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำการวิจัยครั้งนี้ เพราะส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือโดยตรง ผู้วิจัยเห็นว่าการวิเคราะห์หนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยใช้เกณฑ์ในการวิเคราะห์จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับครู ผู้เรียน และผู้ใช้หนังสือ รวมทั้งแนวคิดแก่สำนักพิมพ์เอกชน และกระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแก้ไขปรับปรุงหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น

หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่มีคุณภาพดี มีเกณฑ์ด้านคุณลักษณะและด้านคุณภาพ ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะ

1.1 ปก (สีและการออกแบบ) คุณลักษณะของปกที่ดีควรมีคุณสมบัติครบประการ 1 - 5 ดังนี้

1) มีชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ผู้จัดทำภาพ สำนักพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ และปีพิมพ์ ชื่อหนังสือตรงกับสาระการเรียนรู้ อยู่กลางหน้าหนังสือก่อนไปทางด้านบน

2) ตัวอักษรชื่อหนังสือ ขนาด 48 ปอยท์ ขึ้นไป อ่านง่าย

3) มีภาพประกอบปกสอดคล้องกับชื่อหนังสือ

4) สีสันสดใส สะดุดตา

5) กระดาษปกแข็งแรง ทนทาน ไม่ฉีกง่าย

1.2 การจัดทำรูปเล่มที่ดี ควรมีคุณสมบัติครบประการที่ 1 - 4 ดังนี้

1) หนังสือรูปทรงสี่เหลี่ยมแนวตั้ง (Upright Size)

2) การเข้าเล่มประณีต คงทน แข็งแรงตัดขอบเรียบร้อย

3) เย็บเล่มด้วยวิธีเย็บสันแล้วทากาวที่สัน หรือเย็บโดยวิธีแบบอกกลาง

4) การเย็บสันไม่ขีดตัวหนังสือ เปิดอ่านง่าย

1.3 คุณภาพกระดาษ

1) กระดาษปกของหนังสือที่ดี ควรทำด้วยกระดาษอาร์ตหรือกระดาษปอนด์สีขาว หนาเป็นพิเศษ เคลือบผิวมัน

2) กระดาษพิมพ์ที่ดี คือ กระดาษอาร์ต กระดาษปอนด์อย่างหนา สีขาว เคลือบผิวมัน

1.4 ขนาดตัวอักษร สี ความชัดเจนที่ดีมาก คือ ขนาดตัวอักษรขนาด 32 ปอยท์ (5 ม.ม.) สีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง ชัดเจน หรือรองลงไป คือ ตัวอักษรขนาด 24 ปอยท์ (3 ม.ม.) สีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง ชัดเจน หรือตัวอักษรขนาด 32 ปอยท์ (5 ม.ม.) สีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง ไม่ชัดเจน

1.5 ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้าเหมาะสมสำหรับระดับชั้นประถมศึกษา คือ หนังสือขนาด 8 หน้ายก มีจำนวนหน้าระหว่าง 50 - 100 หน้า หรือรองลงไป คือ หนังสือขนาด 8 หน้ายก มีจำนวนหน้าระหว่าง 75 - 100 หน้า

1.6 ศิลปะการจัดหน้า

ศิลปะการจัดหน้าหนังสือเรียนที่ดีประกอบด้วยคุณสมบัติครบทั้ง 4 ประการ

1) ดุลยภาพ คือ การสร้างความรู้สึกสมดุล มีแกนกลางของเนื้อหาและภาพ ทั้งซ้ายและขวา น้ำหนักดวงดุลทั้งซ้ายและขวา มีการจัดเว้นขอบว่างริมหน้าหนังสือ

2) ความกลมกลืนไม่ขัดกับความรู้สึก หรือขัดสายตาเรื่องดำเนินไปทุกหน้าไม่เว้นได้เห็นภาพและข้อความไปพร้อมกันไม่มีการตีกรอบหน้าหนังสือ

3) เอกภาพ คือ เนื้อหาภายในหนังสือมีความสัมพันธ์กันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

4) มีจุดเด่น ง่ายๆ ภายในหนังสือต้องมีจุดที่น่าสนใจ เป็นภาพ หรือ สี หรือเครื่องหมายต่าง ๆ

1.7 ความชัดเจนของภาพ (สี, ขาวดำ) ควรมีคุณสมบัติครบทั้ง 1 - 4 ประการดังนี้

- 1) ภาพถ่ายหรือภาพเขียนหรือภาพการ์ตูนหรือภาพสามมิติ ภาพจินตนาการ (วิจิตร)
- 2) ลักษณะภาพสมดุลง่าย น่าสนใจ ให้สีเส้นสมจริงตามธรรมชาติสีขึ้นไป
- 3) ภาพที่มีขนาดใหญ่เหมาะสมกับผู้อ่าน
- 4) สีที่มีลักษณะตัดกันและคมชัด ทำให้ผู้ดูเห็นภาพชัดเจนทุกส่วนของภาพสามารถเข้าใจความหมายในองค์ประกอบรายละเอียดได้ทั่วถึงทั้งภาพ

1.8 ความสมจริงของภาพ ควรเป็นภาพถ่าย หรือภาพเขียน หรือภาพการ์ตูนถ่ายทอดตามความจริง ระบบสีสดใสประเภทแม่สี

1.9 ขนาดและสีของภาพที่ดีควรเป็นภาพขนาด $\frac{3}{4}$ ของ หน้า สีสดใสประเภทแม่สี

1.10 จำนวนภาพที่ดีควรมีภาพประกอบทุกหน้า หรืออาจมีภาพประกอบ 3 / 4 ของจำนวนหน้า

1.11 การสื่อความหมาย ควรมีคุณสมบัติครบทั้ง 1 - 4 ประการดังนี้

- 1) สื่อความหมายสอดคล้องกับเนื้อหา
- 2) ส่งเสริมเนื้อหาของบทเรียนให้สมบูรณ์
- 3) เหมาะสมกับระดับวัยของผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้อย่างแจ่มชัด

รวดเร็ว

4) ภาพมีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ สะดวกที่นำมาสอน

1.12 คำอธิบายภาพประกอบ การอธิบายคำประกอบควรมีคุณสมบัติดังนี้

- 1) ช่วยให้เกิดมโนทัศน์ชัดเจน
- 2) สอดคล้อง สัมพันธ์กับภาพ
- 3) ใช้ภาษา หรือถ้อยคำกะทัดรัด

- 4) ขนาดและสีสันทของตัวอักษรเหมาะสม

2. ด้านคุณภาพ

- 2.1 ความสอดคล้องกับหลักสูตร ควรมีคุณสมบัติประการที่ 1 – 4 ดังนี้

- 1) สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
- 2) สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี
- 3) ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม

และค่านิยม ที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดแก่ผู้เรียน

- 4) สาระการเรียนรู้ตรงตามหลักสูตรที่กำหนด

- 2.2 เนื้อหาสาระ ควรมีคุณสมบัติประการที่ 1 – 4 ดังนี้

- 1) มีเนื้อหาสาระพื้นฐานครบตามมาตรฐานการเรียนรู้
- 2) มีเนื้อหาสาระพื้นฐานครบตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 3) มีเนื้อหาสาระเพิ่มเติมไปจากหลักสูตร
- 4) เนื้อหาสาระไม่ขัดต่อความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยของชาติ และไม่

ขัดต่อศีลธรรมอันดี

- 2.3 คุณค่า คุณลักษณะที่เกิดแก่ผู้เรียน ควรมีลักษณะครบ 4 ประการ

ดังต่อไปนี้

- 1) รู้และเข้าใจในความเจริญในปัจจุบัน ซึ่งได้รับมรดกทางวัฒนธรรมมาก
- 2) รู้และเข้าใจเรื่องราวในอดีตและปัจจุบัน นำในแนวคิดในอดีตมาใช้ในการ

ชีวิตประจำวัน

- 3) ภาคภูมิใจในความเป็นไทย ก่อให้เกิดความรักชาติ ศาสนา

พระมหากษัตริย์ ตลอดจนรู้จักหน้าที่ และเสียสละ

- 4) เกิดความเข้าใจอันดีต่อชาติ และระหว่างชาติ

- 2.4 ความถูกต้องตรงและเที่ยงตรง ควรมีคุณสมบัติครบ 5 ประการ

- 1) การแสดงออกของข้อมูลด้านจำนวนและตัวเลขมีเหตุผลสมจริงเชื่อถือได้
- 2) มีความถูกต้องในเรื่องกาลเวลา
- 3) มีเนื้อหาที่ถูกต้องตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์

- 4) ภาษาที่ใช้ ถูกต้องกับเหตุการณ์
- 5) มีทัศนคติเป็นกลาง

2.5 การเรียงลำดับเนื้อหาความยากง่าย ควรมีคุณสมบัติครบ 4 ประการ

- 1) เรียงลำดับเนื้อเรื่องเหมาะกับวัย เหมาะสมกับระดับชั้น
- 2) เนื้อหาไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน นักเรียนอ่านแล้วเข้าใจด้วยตนเอง
- 3) เรียงลำดับหัวข้อชัดเจน
- 4) คำอธิบายกะทัดรัด ไม่คลุมเครือ

2.6 ลำดับการนำเสนอและความกลมกลืน ควรมีคุณสมบัติครบ ดังต่อไปนี้

- 1) มีคุณสมบัติที่แสดงให้เห็นรูปร่างของหนังสือให้เป็นหนังสือที่มีเรื่องเดียว

หรือแบ่งเป็นบทเรียน แต่ละบทเรียนมีความสมบูรณ์ในตัวเอง

- 2) ในแต่ละบทเรียนมีมีโนทัศน์แห่งความคิดเป็นเรื่องเดียว
- 3) ข้อบทเรียนแสดงมีโนทัศน์ให้เห็นลักษณะของเรื่อง และครอบคลุมไปถึง

ลักษณะของผลการเรียนรู้ที่มีอยู่ในบทเรียนนั้นโดยสรุป

- 4) ดำเนินเรื่องเป็นลำดับขั้นตอนตามเหตุการณ์
- 5) นำเสนอต่อเนื่องอย่างสมเหตุสมผล
- 6) สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้
- 7) มีเอกภาพความกลมกลืนของเนื้อหา

2.7 แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของหนังสือที่ดี

- 1) ส่งเสริมให้เกิดแนวความคิดที่สร้างสรรค์
- 2) ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 3) แนวความคิดสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- 4) ขยายประสบการณ์และความรู้
- 5) เร้าให้เกิดความคิด

2.8 กิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบ ประกอบบทเรียน

- 1) มีประกอบสาระการเรียนรู้ทุกบทเรียน และสอดคล้องกับผลการเรียนรู้

ของแต่ละบทเรียน

- 2) ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของบทเรียนและนำไปสู่การปฏิบัติได้
- 3) จูงใจให้คิดแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและสร้างสรรค์
- 4) ฝึกทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์
- 5) มีการให้ศึกษาค้นคว้า โดยวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่เด่นชัด

- 6) มีการให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามสภาพจริง โดยใช้ข้อมูลในท้องถิ่น
- 7) มีกิจกรรมหลากหลายชนิด วัดด้านสติปัญญา เจตคติ ทักษะ

สถานการณ์ที่เป็นไปได้

- 8) คำสั่งชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่เหมาะสม
- 9) ได้รับความสนใจ
- 10) มีเกณฑ์การประเมินผลที่แน่นอน วัดได้

2.9 ส่วนประกอบของหนังสือ

- 1) มีคำนำ
- 2) มีสารบัญ
- 3) มีเชิงอรรถ
- 4) มีบรรณานุกรม
- 5) มีการระบุชื่อหนังสืออ่านประกอบ

2.10 ความถูกต้องตามหลักภาษา ในการพิจารณาความถูกต้องตามหลักภาษาของหนังสือโดยทั่วไปมีความถูกต้องทั้ง 9 ข้อดังนี้

- 1) ผิดหลักภาษา
- 2) ผิดความหมาย
- 3) ไม่ถูกต้องตามหลักศัพท์บัญญัติ
- 4) ผิดศีลธรรมจรรยา ทำนองคลองธรรม
- 5) ผิดข้อเท็จจริงและเหตุการณ์
- 6) มีความคลุมเครือไม่ชัดเจนไม่ชัดเจน
- 7) สอแ่งสอมนุ่ม
- 8) ไขว้เขว สับสน
- 9) เขียนผิด

2.11 ความชัดเจนของถ้อยคำ ลักษณะความชัดเจนของถ้อยคำที่ดี ควรมีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ประการ ดังนี้

- 1) ใช้คำถูกต้องกับความนิยมและหลักการใช้ภาษา
- 2) ใช้คำถูกต้องตามสภาพเหตุการณ์
- 3) ใช้คำตรงกับความหมายที่ต้องการบอก ไม่อ้อมค้อม
- 4) ใช้คำสั้น ๆ ง่าย ๆ กระชับรัดกุมเกินความมาก

2.12 ความเหมาะสมในการใช้ภาษา ควรมีคุณสมบัติครบทั้ง 7 ประการ ดังนี้

1) ใช้ภาษาพูด หรือสนทนา ซึ่งมีลักษณะเป็นธรรมชาติ เน้นการใช้
ลักษณะนามเป็นบุรุษที่หนึ่ง

2) ใช้คำศัพท์ไทย ไม่ควรใช้ภาษาต่างประเทศ

3) ใช้คำสุภาพ ไม่หยาบคาย ไม่เป็นคำตลาด คำแสดง

4) สอดคล้องกับภาพ บทเรียน

5) ใช้ภาษากลาง

6) การบรรยายเรื่องใช้ภาษาเขียนตามหลักภาษามากกว่าภาษาพูด

7) มีโครงสร้างของประโยคไม่ซับซ้อน

2.13 เครื่องหมายวรรคตอน การเว้นวรรคตอนและการใช้เครื่องหมายต่าง ๆ ใน
หนังสือเรียนควรมีความถูกต้องทั้ง 4 กรณีดังนี้

1) การย่อหน้า

2) การเว้นวรรค

3) การใช้เครื่องหมาย ประศนี อัครเจียรย์ ฯลฯ

4) การใช้ไม้ยมก

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยวิเคราะห์หนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

I. กำหนดกลุ่มประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ หนังสือเรียนประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เป็นหนังสือเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในปีการศึกษา 2546 และ 2547 มีจำนวน 35 เล่มดังนี้

ตารางที่ 1 รายชื่อหนังสือเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2546

ลำดับที่	รายชื่อหนังสือ สาระการเรียนรู้	สำนักพิมพ์	จำนวนเล่ม
1	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์	อักษรเจริญทัศน์	1
2	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์	วัฒนาพานิช	1
3	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	วัฒนาพานิช	1
4	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ไทยวัฒนาพานิช	1
5	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	พัฒนาคุณภาพวิชาการ	1
6	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	แม็ค	1
7	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์ไทย 1	เฮมพันธ์	1
8	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ประสานมิตร (ปสม.)	1
9	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์	องค์การค้าของคุรุสภา	1
	รวม		9

ตารางที่ 2 รายชื่อหนังสือเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2547

ลำดับที่	รายชื่อหนังสือ สาระการเรียนรู้	สำนักพิมพ์	จำนวนเล่ม
1	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์	อักษรเจริญทัศน์	1
2	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์	วัฒนาพานิช	1
3	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	วัฒนาพานิช	1
4	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ไทยวัฒนาพานิช	1
5	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	พัฒนาคุณภาพวิชาการ	1
6	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	แม็ค	1
7	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์ไทย 2	เอมพันธ์	1
8	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์ไทย	ประสานมิตร (ปสม.)	1
9	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์	องค์การค้ำของครูสภา	1
	รวม		9

ตารางที่ 3 รายชื่อหนังสือเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2546

ลำดับที่	รายชื่อหนังสือ สาระการเรียนรู้	สำนักพิมพ์	จำนวนเล่ม
1	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์	อักษรเจริญทัศน์	1
2	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์	วัฒนาพานิช	1
3	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	วัฒนาพานิช	1
4	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ไทยวัฒนาพานิช	1
5	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	พัฒนาคุณภาพวิชาการ	1
6	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	แม็ค	1
7	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์ไทย 4	เอมพันธ์	1
8	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ประสานมิตร (ปสม.)	1
9	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์	องค์การค้ำของครูสภา	1
	รวม		9

ตารางที่ 4 รายชื่อหนังสือเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2547

ลำดับที่	รายชื่อหนังสือ สาระการเรียนรู้	สำนักพิมพ์	จำนวนเล่ม
1	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์	อักษรเจริญทัศน์	1
2	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์	วัฒนาพานิช	1
3	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	วัฒนาพานิช	1
4	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ไทยวัฒนาพานิช	1
5	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	พัฒนาคุณภาพวิชาการ	1
6	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์ไทย 5	เอมพันธ์	1
7	หนังสือเรียนสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ประสานมิตร (ปสม.)	1
8	หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์	องค์การค้าของคุรุสภา	1
	รวม		8

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีหลักเกณฑ์การวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้แบ่งเป็นด้านคุณลักษณะ 2 หัวข้อ คือ (1) ลักษณะรูปเล่ม จำนวน 6 รายการ (2) ภาพประกอบ จำนวน 6 รายการ

ด้านคุณภาพ 2 หัวข้อ คือ (1) เนื้อหา จำนวน 9 รายการ (2) การใช้ภาษา จำนวน 4 รายการ แต่ละรายการกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 4 3 2 1 และ 0 ตามลำดับ และคิดค่าคะแนนรวมทั้ง 2 ด้าน ทั้ง 25 รายการ เป็น 100 คะแนน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงแบบวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือเรียน

ลำดับ	รายการวิเคราะห์	คะแนนเต็ม
1.	ด้านคุณลักษณะ	
1.1	รูปเล่ม	
1.1	ปก (สี,การออกแบบ).....	4
1.2	การจัดทำรูปเล่ม.....	4
1.3	คุณภาพกระดาษ.....	4
1.4	ขนาดอักษร สี ความชัดเจน.....	4
1.5	ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า.....	4
1.6	ศิลปะการจัดหน้า.....	4
	ภาพประกอบ	
1.7	ความชัดเจนของภาพ (สี,ขาวดำ).....	4
1.8	ความสมจริงของภาพ	4
1.9	ขนาด สี สันของภาพ	4
1.10	จำนวนภาพ.....	4
1.11	การสื่อความหมาย	4
1.12	คำอธิบายประกอบภาพ.....	4
2.	ด้านคุณภาพเนื้อหา	
2.1	ความสอดคล้องกับหลักสูตร.....	4
2.2	เนื้อหาสาระ.....	4
2.3	คุณค่า คุณลักษณะที่เกิดแก่ผู้เรียน.....	4
2.4	ความถูกต้องและเที่ยงตรง.....	4
2.5	การเรียงลำดับเนื้อหาความยากง่าย.....	4
2.6	ลำดับการนำเสนอและความกลมกลืน.....	4
2.7	แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์.....	4
2.8	กิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบ ประกอบบทเรียน.....	4
2.9	ส่วนประกอบของหนังสือ.....	4
	การใช้ภาษา	
2.10	ความถูกต้องตามหลักภาษา.....	4
2.11	ความชัดเจนของข้อความ.....	4
2.12	ความเหมาะสมของภาษา.....	4
2.13	เครื่องหมายวรรคตอน.....	4
	รวมคะแนน	100

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการใช้แบบวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยดำเนินการสร้างนิยามปฏิบัติการและกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนหนังสือเรียน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์หนังสือ จากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ
2. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
3. ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์
4. สร้างนิยามปฏิบัติการของคุณลักษณะและคุณภาพด้านต่าง ๆ ของหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ตามแนวทางของเอกสารงานวิจัย และผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์หนังสือ ๆ
5. กำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน ตั้งแต่ 0 ถึง 4 ของทุกข้อ โดยกำหนดเกณฑ์จากนิยามปฏิบัติการ

ตัวอย่างเกณฑ์การให้คะแนนหนังสือเรียน

เกณฑ์การให้คะแนนหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของผู้วิเคราะห์หนังสือเรียน มีเกณฑ์ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะ
 - 1.1 ปก (สีและการออกแบบ)
 - 1) มีชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ผู้จัดทำภาพ สำนักพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ และปีที่พิมพ์ ชื่อหนังสือตรงกับสาระการเรียนรู้ อยู่กลางหน้าหนังสือก่อนไปทางด้านบน
 - 2) ตัวอักษรชื่อหนังสือ ขนาด 48 ปอยท์ ขึ้นไป อ่านง่าย
 - 3) มีภาพประกอบปก สอดคล้องกับชื่อหนังสือ
 - 4) สีสดใส สดุดตา
 - 5) กระดาษปกแข็งแรง ทนทาน ไม่ฉีกง่าย
มีคุณสมบัติครบ 5 ประการ		ได้คะแนน 4
มีคุณสมบัติครบ 4 ประการ		ได้คะแนน 3
มีคุณสมบัติครบ 3 ประการ		ได้คะแนน 2

มีคุณสมบัติครบ 1-2 ประการ ได้คะแนน 1
 มีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามที่กำหนด ได้คะแนน 0

1.2 การจัดทำรูปเล่ม

- 1) หนังสือรูปทรงสี่เหลี่ยมแนวตั้ง (Upright Size)
- 2) การเข้าเล่มประณีต คงทน แข็งแรงตัดขอบเรียบร้อย
- 3) เย็บเล่มด้วยวิธีเย็บสันแล้วทากาวที่สัน หรือเย็บโดยวิธีแบบอกกลาง
- 4) การเย็บสันไม่ขัดตัวหนังสือ เปิดอ่านง่าย

มีคุณสมบัติครบ 5 ประการ ได้คะแนน 4

มีคุณสมบัติครบ 4 ประการ ได้คะแนน 3

มีคุณสมบัติครบ 3 ประการ ได้คะแนน 2

มีคุณสมบัติครบ 1-2 ประการ ได้คะแนน 1

มีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามที่กำหนด ได้คะแนน 0

6. นำแบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียนที่จะใช้ในการวิเคราะห์ เสนอกรรมการควบคุมปริญญาบัตร และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน ที่จะนำมาใช้วิเคราะห์คุณภาพหนังสือ ทั้งนี้โดยเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนสาขาการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์หนังสือ การเขียนหนังสือ และเคยได้รับเลือกเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพหนังสือเรียน

7. ผู้วิจัยนำผลการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงและพิมพ์เป็นแบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาขาการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างผู้วิเคราะห์หนังสือเรียน

เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีค่าควรแก่การเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจากนักวิชาการ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่การเรียนการสอนด้านประวัติศาสตร์ ด้านภาษา ศีกษานิเทศก์ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่บรรณารักษ์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทำหน้าที่วิเคราะห์คุณภาพหนังสือหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ จำนวน 10 คน ร่วมประเมินกับผู้วิจัย รวมเป็นจำนวน 11 คน การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการเลือกดังนี้ (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญอยู่ในภาคผนวก)

- เป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำหนังสือของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- เป็นผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาการเรียนการสอน ได้แก่ ศีกษานิเทศก์
- เป็นผู้เชี่ยวชาญในการคัดเลือกหนังสือเรียนของโรงเรียนต่าง ๆ ได้แก่ ครูวิชาการโรงเรียน มีตำแหน่งอาจารย์ 3 ระดับ 8
- เป็นครูผู้สอนที่ทำหน้าที่ครูบรรณารักษ์
- เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมตามลำดับดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความร่วมมือวิเคราะห์หนังสือเรียนจำนวน 10 คน
2. ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียนไปแจกให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นรายบุคคล จำนวน 10 คน และอธิบายขั้นตอนการศึกษาคุณภาพของหนังสือเรียนและกรอกออกแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าใจและสามารถดำเนินการได้ถูกต้อง
3. กลุ่มผู้วิเคราะห์ทำการวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือ โดยอ่านเนื้อเรื่องในหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ไทย
4. ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมแบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ใช้หาค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\text{สูตร } \bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยคุณภาพแต่ละรายการของหนังสือเรียน
$\sum$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนคนประเมินคุณภาพ
ค่าเฉลี่ย	3.20 – 4.00	คุณลักษณะหรือคุณภาพของหนังสือ "ดีมาก"
ค่าเฉลี่ย	2.40 – 3.19	คุณลักษณะหรือคุณภาพของหนังสือ "ดี"
ค่าเฉลี่ย	1.60 – 2.39	คุณลักษณะหรือคุณภาพของหนังสือ "ปานกลาง"
ค่าเฉลี่ย	0.80 – 1.59	คุณลักษณะหรือคุณภาพของหนังสือ "ต้องปรับปรุง"
ค่าเฉลี่ย	0.00 – 0.79	คุณลักษณะหรือคุณภาพของหนังสือ "ใช้ไม่ได้"

2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลจากแบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเป็นรายเล่ม โดยหาค่าเฉลี่ยน้าหนักเป็นรายข้อ แยกเป็นรายด้าน และนำเสนอในรูปแบบของตารางและความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์หนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้แบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน

1. ค่าเฉลี่ยตามรายการที่วิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แยกเป็นรายด้านคุณลักษณะ และด้านคุณภาพ

2. ค่าเฉลี่ยตามรายการที่วิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แยกเป็นรายด้านคุณลักษณะ และด้านคุณภาพ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์หนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้แบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน

1. ค่าเฉลี่ยตามรายการที่วิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แยกเป็นรายด้านคุณลักษณะ และด้านคุณภาพ

2. ค่าเฉลี่ยตามรายการที่วิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แยกเป็นรายด้านคุณลักษณะ และด้านคุณภาพ

ตอนที่ 3 ภาพรวมผลการวิเคราะห์หนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยใช้แบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์หนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 โดยใช้แบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน ปรากฏผลดังตารางที่ 6 และ 7

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ยตามรายการที่วิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แยกเป็น
 ด้านคุณลักษณะ และด้านคุณภาพ

ลำดับ ที่	รายการที่วิเคราะห์	1. อจท.		2. พ. (คร. วิทย)		3. พ. (ส. ค.)		4. พ. พ.		5. พ. พ.		6. พ. พ.		7. พ. พ.		8. พ. พ.		9. พ. พ.	
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1	ด้านคุณลักษณะ																		
	ลักษณะรูปลักษณ์																		
1.1	ปก (สีและการออกแบบ)	3.82	0.39	3.82	0.39	3.73	0.45	2.91	0.51	3.18	0.39	3.73	0.45	3.82	0.39	3.73	0.45	3.82	0.39
1.2	การจัดทำรูปเล่ม	4.00	0.00	3.82	0.39	4.00	0.00	3.82	0.39	3.82	0.39	4.00	0.00	3.82	0.39	3.00	0.00	4.00	0.00
1.3	คุณภาพกระดาษ	2.36	0.48	2.27	0.45	2.45	0.78	2.36	0.64	2.27	0.45	2.18	0.39	2.27	0.45	2.27	0.45	3.73	0.45
1.4	ขนาดอักษร สี ความชัดเจน	3.27	0.45	3.82	0.39	3.18	0.39	2.91	0.51	3.18	0.39	3.27	0.45	3.73	0.45	3.18	0.39	4.00	0.00
1.5	ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า	3.55	0.50	3.82	0.39	1.00	0.00	0.27	0.45	0.36	0.48	3.64	0.48	0.18	0.39	0.45	0.50	3.27	0.45
1.6	ศิลปะการจัดหน้า	3.82	0.39	3.55	0.50	2.55	0.66	3.82	0.39	3.73	0.45	3.82	0.39	3.09	0.29	2.64	0.48	4.00	0.00
	ภาพประกอบ																		
1.7	ความชัดเจนของภาพ	3.82	0.39	2.45	0.66	2.45	0.50	2.82	0.72	2.09	0.29	3.18	0.57	2.09	0.29	2.45	0.50	4.00	0.00
1.8	ความสมจริงของภาพ	4.00	0.00	2.82	0.57	2.64	0.64	2.55	0.66	2.55	0.66	3.27	0.45	2.82	0.39	2.45	0.50	4.00	0.00

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลำดับ ที่	รายการที่วิเคราะห์	1. จชท.		2. วท. (คร.โพธิ์ชัย)		3. วท. (สมศักดิ์)		4. วท.		5. พว.		6. แสภ		7. อบต.หนอง		8. วิทยาลัย		9. องค์การสงเคราะห์	
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1.9	ขนาด สิ้นของภาพ	3.64	0.48	1.18	0.39	0.36	0.48	1.36	0.64	2.82	0.39	2.64	0.48	0.45	0.50	0.73	0.86	4.00	0.00
1.10	จำนวนภาพ	3.91	0.29	2.82	0.39	3.00	0.00	3.64	0.64	3.64	0.48	3.82	0.39	3.64	0.64	1.91	0.90	3.64	0.48
1.11	การสื่อความหมาย	3.91	0.29	3.36	0.88	2.27	0.75	3.00	0.43	2.82	0.39	3.64	0.48	3.55	0.50	2.82	0.39	4.00	0.00
1.12	คำอธิบายประกอบภาพ	4.00	0.00	2.73	0.45	2.36	0.64	2.36	0.64	3.00	0.43	3.73	0.45	3.09	0.29	2.91	0.29	3.91	0.29
	ค่าเฉลี่ยด้านคุณลักษณะ	3.67	0.30	3.04	0.48	2.50	0.44	2.65	0.55	2.79	0.43	3.41	0.41	2.71	0.41	2.38	0.47	3.86	0.17
2	ด้านคุณภาพ																		
เนื้อหา																			
2.1	ความสอดคล้องกับหลักสูตร	3.36	0.48	3.36	0.48	3.27	0.45	1.73	0.45	1.27	0.75	2.27	0.45	2.36	0.64	1.45	0.99	4.00	0.00
2.2	เนื้อหาสาระ	3.36	0.48	3.36	0.48	3.36	0.48	1.18	0.39	1.55	0.89	2.55	0.66	2.36	0.64	2.27	0.96	4.00	0.00
2.3	คุณค่า คุณลักษณะที่เกิดแก่ผู้เรียน	3.73	0.45	4.00	0.00	4.00	0.00	1.27	0.45	2.09	0.67	2.45	0.66	2.91	0.67	2.18	0.72	4.00	0.00
2.4	ความถูกต้องและเที่ยงตรง	4.00	0.00	4.00	0.00	3.91	0.29	1.27	0.45	1.73	0.96	4.00	0.00	3.00	0.60	1.36	0.48	4.00	0.00
2.5	การเรียงลำดับเนื้อหา ฯ	3.91	0.29	3.18	0.39	3.82	0.39	3.64	0.64	3.09	0.29	2.73	0.96	3.73	0.45	2.91	0.51	4.00	0.00

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลำดับ ที่	รายการทั่วไปวิเคราะห์	1. อยท.		2. วม. (คร.โพธิ์)		3. วม. (สมศก.)		4. วม.		5. วม.		6. วม.		7. วม.		8. วม.		9. วม.	
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
2.6	ลำดับการนำเสนอและ ความกลมกลืน	3.91	0.29	3.00	0.00	3.09	0.29	2.91	0.51	3.09	0.29	3.36	0.48	3.73	0.45	2.36	0.48	3.91	0.29
2.7	แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.36	0.48	3.09	0.29	3.09	0.29	2.55	0.66	2.45	0.78	3.09	0.51	2.64	0.48	2.36	0.48	3.18	0.57
2.8	กิจกรรมเสนอแนะ ฯ	3.00	0.43	3.45	0.78	3.73	0.45	3.64	0.48	3.18	0.39	3.09	0.29	2.09	0.29	1.27	0.62	3.27	0.45
2.9	ส่วนประกอบของหนังสือ	2.09	0.29	1.18	0.39	1.36	0.48	1.82	0.39	2.45	0.78	3.09	0.51	2.18	0.39	2.27	0.45	1.45	0.50
การใช้ภาษา																			
2.10	ความถูกต้องตามหลักภาษา	3.91	0.29	3.82	0.39	3.82	0.39	3.73	0.45	2.55	0.78	3.18	0.39	2.36	0.48	3.82	0.39	3.91	0.29
2.11	ความชัดเจนของข้อความ	3.91	0.29	3.64	0.48	3.91	0.29	3.73	0.45	3.73	0.45	3.82	0.39	3.73	0.45	3.82	0.39	3.91	0.29
2.12	ความเหมาะสมของภาษา	3.82	0.39	3.73	0.45	3.82	0.39	3.73	0.45	3.73	0.45	3.82	0.39	3.09	0.29	3.82	0.39	3.64	0.48
2.13	เครื่องหมายวรรคตอน	3.82	0.39	3.82	0.39	3.73	0.45	3.73	0.45	3.64	0.48	3.82	0.39	3.73	0.45	3.82	0.39	3.82	0.39
	ค่าเฉลี่ยด้านคุณภาพ	3.55	0.35	3.36	0.35	3.45	0.35	2.69	0.48	2.66	0.61	3.17	0.47	2.92	0.48	2.59	0.56	3.62	0.25

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาคุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์
 ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เมื่อพิจารณารายการวิเคราะห์แต่ละรายการของแต่ละ
 สำนักพิมพ์ ปรากฏผลดังนี้

1. สำนักพิมพ์องค์การครูสภา เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์อยู่ในระดับ "ดีมาก"
 ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.86$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.62$
 ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่มและภาพประกอบ พบว่า อยู่ในระดับ
 "ดีมาก" ทุกรายการ

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 7 รายการ โดยมี
 แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ อยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=3.18$) และส่วนประกอบของหนังสือ อยู่ในระดับ
 "ต้องปรับปรุง" ($\bar{X}=1.45$) สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

2. สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์อยู่ในระดับ "ดีมาก"
 ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.67$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.55$
 ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 5
 รายการ ยกเว้นคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.36$) สำหรับภาพประกอบ
 อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 7 รายการ โดยมี
 กิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัดและแบบทดสอบประกอบบทเรียน อยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=3.00$)
 และส่วนประกอบของหนังสือ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.09$) สำหรับการใช้ภาษา อยู่ใน
 ระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

3. สำนักพิมพ์แม็ค เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ ในด้านคุณลักษณะอยู่ใน
 ระดับ "ดีมาก" ($\bar{X}=3.41$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=3.17$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 5
 รายการ ยกเว้นคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.18$) สำหรับภาพประกอบ อยู่
 ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 4 รายการ โดยมีความชัดเจนของภาพ ($\bar{X}=3.18$) และขนาด สี สัน
 ของภาพ ($\bar{X}=2.64$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ คือ
 ความถูกต้องและเที่ยงตรง ($\bar{X}=4.00$) และลำดับการนำเสนอและความกลืน ($\bar{X}=3.36$) ส่วน
 รายการที่เหลือจำนวน 6 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก"
 3 รายการ ยกเว้นความถูกต้องตามหลักภาษา อยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=3.18$)

4. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (ดร.ไพฑูรย์) เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ ในด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=3.04$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ($\bar{X}=3.36$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 5 รายการ ยกเว้นคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.27$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" คือ การสื่อความหมาย ($\bar{X}=3.36$) ส่วนรายการที่เหลือจำนวน 5 รายการ อยู่ในระดับ "ดี"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 5 รายการ ส่วนรายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 3 รายการ โดยมีส่วนประกอบของหนังสือ อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" ($\bar{X}=1.18$) สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

5. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (สมศักดิ์) เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ ในด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=2.50$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ($\bar{X}=3.45$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ คือ การจัดทำรูปเล่ม ($\bar{X}=4.00$) และปก (สี และการออกแบบ) ($\bar{X}=3.73$) อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 3 รายการ โดยมีขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" ($\bar{X}=1.00$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 3 รายการ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" จำนวน 2 รายการ โดยมีขนาด สี สันของภาพ อยู่ในระดับ "ใช้ไม่ได้" ($\bar{X}=0.36$)

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 6 รายการ ส่วนรายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 2 รายการ โดยมีส่วนประกอบของหนังสือ อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" ($\bar{X}=1.36$) สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

6. สำนักพิมพ์เอมพันธ์ เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ อยู่ในระดับ "ดี" ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=2.71$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=2.92$

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ รายการที่อยู่ในระดับ "ดี" คือ ศิลปะการจัดหน้า ($\bar{X}=3.09$) รายการที่อยู่ในระดับ "ปานกลาง" คือ คุณภาพกระดาษ ($\bar{X}=2.27$) โดยมีขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า อยู่ในระดับ "ใช้ไม่ได้" ($\bar{X}=0.18$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ โดยมีความชัดเจนของภาพ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.09$) และขนาด สี สันของภาพ อยู่ในระดับ "ใช้ไม่ได้" ($\bar{X}=0.45$)

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ คือ การเรียงลำดับเนื้อหาความยากง่าย และลำดับการนำเสนอและความกลมกลืน ($\bar{X}=3.73$) อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 3 รายการ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" จำนวน 4 รายการ สำหรับการใช้ภาษา

อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ รายการที่อยู่ในระดับ "ดี" คือ ความเหมาะสมของภาษา ($\bar{X}=3.09$) รายการที่อยู่ในระดับ "ปานกลาง" คือ ความถูกต้องตามหลักภาษา ($\bar{X}=2.36$)

7. สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ อยู่ในระดับ "ดี" ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.79$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 2.66$

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ โดยมีขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า อยู่ในระดับ "ใช้ไม่ได้" ($\bar{X}=0.36$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" คือ จำนวนภาพ ($\bar{X}=3.64$) อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 4 รายการ โดยมีความชัดเจนของภาพ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.09$)

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 5 รายการ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" จำนวน 2 รายการ รายการที่อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" คือ เนื้อหาสาระ ($\bar{X}=2.09$) และความสอดคล้องกับหลักสูตร ($\bar{X}=1.27$) สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ รายการที่อยู่ในระดับ "ดี" คือ ความถูกต้องตามหลักภาษา ($\bar{X}=2.55$)

8. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์อยู่ในระดับ "ดี" ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=2.65$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=2.69$

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.36$) และขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า อยู่ในระดับ "ใช้ไม่ได้" ($\bar{X}=0.27$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" คือ จำนวนภาพ ($\bar{X}=3.64$) อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 3 รายการ โดยมีคำอธิบายภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.36$) และขนาด สี สันของภาพ อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" ($\bar{X}=1.36$)

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" จำนวน 2 รายการ รายการที่อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" คือ คุณค่า คุณลักษณะที่เกิดแก่ผู้เรียน และความถูกต้องและเที่ยงตรง ($\bar{X}=1.27$) และเนื้อหาสาระ ($\bar{X}=1.18$) สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

9. สำนักพิมพ์ประสานมิตร เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ในด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X} = 2.38$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X} = 2.59$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" คือ ปก (สีและการออกแบบ ($\bar{X}=3.73$) อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 3 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.27$) และขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า อยู่ในระดับ "ใช้ไม่ได้" ($\bar{X}=0.45$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 4 รายการ โดยมีจำนวนภาพ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=1.91$) และขนาด สีเส้นของภาพ อยู่ในระดับ "ใช้ไม่ได้" ($\bar{X}=0.73$)

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดี" คือ การเรียงลำดับเนื้อหาความยากง่าย ($\bar{X}=2.91$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง" จำนวน 5 รายการ โดยมีความสอดคล้องกับหลักสูตร ($\bar{X}=1.45$) ความถูกต้องและเที่ยงตรง ($\bar{X}=1.36$) และกิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบ ประกอบบทเรียน ($\bar{X}=1.27$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยตามรายการการวิเคราะห์หาค่าคุณภาพหนังสือเรียน สำหรับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แยกเป็น
 รายด้านคุณลักษณะ และด้านคุณภาพ

ลำดับ ที่	รายการที่วิเคราะห์	1. บท		2. บท (คร.โพธิ์)		3. บท (สมศักดิ์)		4. บท		5. บท		6. บท		7. บท		8. บท		9. บท	
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1	ด้านคุณลักษณะ																		
	ลักษณะรูปเล่ม																		
1.1	ปก (สีและการออกแบบ)	3.27	0.45	3.18	0.57	3.73	0.45	2.82	0.39	3.00	0.00	3.64	0.48	3.64	0.48	4.00	0.00	4.00	0.00
1.2	การจัดทำรูปเล่ม	3.91	0.29	3.91	0.29	3.82	0.39	3.82	0.39	4.00	0.00	3.91	0.29	3.82	0.39	3.91	0.29	4.00	0.00
1.3	คุณภาพกระดาษ	2.09	0.29	2.36	0.64	2.36	0.64	2.36	0.64	2.45	0.78	2.36	0.64	2.18	0.39	2.18	0.39	3.64	0.48
1.4	ขนาดอักษร สี ความชัดเจน	2.91	0.29	3.09	0.29	2.82	0.39	3.09	0.29	3.27	0.45	2.91	0.51	3.82	0.39	3.00	0.00	4.00	0.00
1.5	ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า	3.91	0.29	3.82	0.39	0.64	0.77	0.27	0.45	0.18	0.39	0.64	0.77	3.82	0.39	3.64	0.48	2.18	0.39
1.6	ศิลปะการจัดหน้า	3.91	0.29	3.73	0.45	3.55	0.66	3.18	0.39	3.64	0.48	2.55	0.50	2.82	0.39	3.18	0.39	4.00	0.00
	ภาพประกอบ																		
1.7	ความชัดเจนของภาพ	3.82	0.39	2.73	0.62	2.82	0.57	2.27	0.45	2.82	0.57	2.91	0.51	2.91	0.29	2.36	0.48	4.00	0.00
1.8	ความสมจริงของภาพ	3.91	0.29	3.09	0.29	2.91	0.51	2.91	0.51	2.91	0.29	2.73	0.62	3.00	0.00	3.00	0.00	4.00	0.00

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลำดับ ที่	รายการที่วิเคราะห์	1. จช.		2. ว. (คร. ไร. พย.)		3. ว. (สม. ศ. ศ.)		4. ว. ว.		5. ว.		6. ผล		7. เฉลี่ย		8. ประสิทธิภาพ		9. ผลการวัด	
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1.9	ขนาด สีส้มของภาพ	4.00	0.00	2.82	0.39	1.09	0.79	0.91	0.67	1.45	0.50	2.27	0.45	1.36	0.48	1.18	0.39	4.00	0.00
1.10	จำนวนภาพ	3.64	0.64	3.00	0.00	1.73	0.96	1.45	0.66	1.73	0.45	3.73	0.45	3.00	0.00	3.18	0.39	3.73	0.45
1.11	การสื่อความหมาย	3.73	0.45	3.73	0.45	2.64	0.48	2.91	0.51	3.73	0.45	3.73	0.45	3.73	0.45	3.64	0.48	4.00	0.00
1.12	คำอธิบายประกอบภาพ	3.73	0.45	3.82	0.39	2.82	0.57	3.00	0.43	3.73	0.45	3.82	0.39	3.73	0.45	3.82	0.39	4.00	0.00
	ค่าเฉลี่ยด้านคุณลักษณะ	3.57	0.34	3.27	0.40	2.58	0.60	2.42	0.48	2.74	0.40	2.93	0.50	3.15	0.34	3.09	0.30	3.80	0.11
2	ด้านคุณภาพ																		
เนื้อหา																			
2.1	ความสอดคล้องกับหลักสูตร	4.00	0.00	3.00	0.85	2.64	0.88	1.73	0.75	3.73	0.45	2.82	0.57	3.73	0.45	2.82	0.72	3.91	0.29
2.2	เนื้อหาสาระ	3.91	0.29	3.09	0.67	2.73	0.96	1.55	0.50	3.09	0.51	2.82	0.57	3.55	0.78	2.45	0.78	4.00	0.00
2.3	คุณค่า คุณลักษณะที่เกิดแก่ผู้เรียน	4.00	0.00	3.82	0.39	4.00	0.00	2.82	0.57	3.36	0.48	2.73	0.75	3.82	0.39	2.45	0.78	4.00	0.00
2.4	ความถูกต้องและเที่ยงตรง	3.91	0.29	3.82	0.39	4.00	0.00	3.45	0.89	3.91	0.29	3.91	0.29	3.82	0.39	3.00	0.60	3.91	0.29
2.5	การเรียนรู้ลำดับเนื้อหา ฯ	3.91	0.29	3.82	0.39	3.91	0.29	3.55	0.78	3.91	0.29	3.73	0.62	3.82	0.39	3.18	0.39	3.91	0.29

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ลำดับ ที่	รายการที่วิเคราะห์	1. อชท.		2. วท. (คร.ไทย)		3. วท. (คณิต)		4. วท.		5. พว.		6. แผล		7. เสนอ		8. ประเมิน		9. เปรียบ	
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
2.6	ลำดับการนำเสนอและ ความกลมกลืน	3.64	0.64	2.82	0.39	3.09	0.67	3.55	0.78	3.36	0.48	2.91	0.51	3.18	0.39	2.82	0.39	3.91	0.29
2.7	แนวคิดวิธีเริ่มสร้างสรรค์	3.09	0.51	2.64	0.48	2.55	0.66	2.36	0.48	3.18	0.57	2.64	0.64	2.91	0.29	2.55	0.50	3.36	0.48
2.8	กิจกรรมเสนอแนะ ฯ	2.82	0.39	3.00	0.00	3.09	0.29	2.91	0.29	2.36	0.48	2.36	0.48	3.00	0.43	3.18	0.72	3.09	0.51
2.9	ส่วนประกอบของหนังสือ	2.00	0.00	1.36	0.48	1.27	0.45	2.09	0.51	2.09	0.29	2.36	0.64	2.09	0.29	2.18	0.39	1.91	1.00
การให้ภาษา																			
2.10	ความถูกต้องตามหลักภาษา	4.00	0.00	3.82	0.39	3.18	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	4.00	0.00	3.82	0.39	3.73	0.45	3.91	0.29
2.11	ความชัดเจนของข้อความ	4.00	0.00	3.18	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	4.00	0.00	3.82	0.39	3.64	0.48	3.91	0.29
2.12	ความเหมาะสมของภาษา	4.00	0.00	3.82	0.39	3.82	0.39	3.73	0.45	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.73	0.45	3.64	0.48
2.13	เครื่องหมายวรรคตอน	4.00	0.00	3.82	0.39	3.82	0.39	3.73	0.45	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.73	0.45	3.91	0.29
	ค่าเฉลี่ยด้านคุณภาพ	3.64	0.19	3.23	0.43	3.22	0.44	3.01	0.56	3.41	0.41	3.22	0.45	3.48	0.41	3.03	0.54	3.64	0.34

จากตารางที่ 7 ผลการศึกษาคุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เมื่อพิจารณารายการวิเคราะห์แต่ละรายการของแต่ละสำนักพิมพ์ ปรากฏผลดังนี้

1. สำนักพิมพ์องค์การครูสภา เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.80$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.64$

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 5 รายการ ยกเว้นขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.18$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 7 รายการ โดยมีกิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบประกอบบทเรียน อยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=3.09$) และส่วนประกอบของหนังสือ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=1.91$) สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

2. สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.57$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.64$

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 4 รายการ โดยมีขนาด อักษรสี ความชัดเจน อยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=2.91$) และคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.09$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 6 รายการ โดยมีแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X}=3.09$) และกิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัดและแบบทดสอบประกอบบทเรียน อยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=2.82$) และส่วนประกอบของหนังสือ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.00$) สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

3. สำนักพิมพ์เอมพันธ์ เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ ในด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=3.15$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ($\bar{X}=3.48$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 5 รายการ ยกเว้นคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.18$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 3 รายการ โดยมีขนาด สี สันของภาพ ($\bar{X}=1.36$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 5 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 3 รายการ โดยมีส่วนประกอบของหนังสือ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.09$) สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

4. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (ดร.ไพฑูรย์) เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.27$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.23$

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.36$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" คือ คำอธิบายภาพประกอบ ($\bar{X}=3.82$) และการสื่อความหมาย ($\bar{X}=3.73$) และอีกจำนวน 4 รายการที่เหลือ อยู่ในระดับ "ดี"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ ส่วนรายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 5 รายการ โดยมีส่วนประกอบของหนังสือ อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" ($\bar{X}=1.36$) สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ ยกเว้นความชัดเจนของข้อความ อยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=3.18$)

5. สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.27$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.23$

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ โดยมีขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า อยู่ในระดับ "ใช้ไม่ได้" ($\bar{X}=0.18$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" จำนวน 2 รายการ

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 5 รายการ ส่วนรายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 2 รายการ โดยมีกิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัดและแบบทดสอบประกอบบทเรียน ($\bar{X}=2.36$) และส่วนประกอบของหนังสือ ($\bar{X}=2.09$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง" สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

6. สำนักพิมพ์แม็ค เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ ในด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=2.93$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ($\bar{X}=3.22$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ ($\bar{X}=2.18$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง" และขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า ($\bar{X}=0.64$) อยู่ในระดับ "ใช้ไม่ได้" สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ โดยมีขนาดและสีสันทของภาพ ($\bar{X}=2.27$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ ส่วนรายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 5 รายการ โดยมีกิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัดและแบบทดสอบประกอบบทเรียน ($\bar{X}=3.00$) และส่วนประกอบของหนังสือ ($\bar{X}=2.09$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง" สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

7. สำนักพิมพ์ประสานมิตร เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ อยู่ในระดับ "ดี" ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.09$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.04$

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ ($\bar{X}=2.18$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง" สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ โดยมีความชัดเจนของภาพ ($\bar{X}=2.36$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง" และขนาดและสีสันทของภาพ ($\bar{X}=1.18$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 8 รายการ ยกเว้นส่วนประกอบของหนังสือ ($\bar{X}=2.18$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง" สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

8. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (สมศักดิ์) เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ ในด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=2.50$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ($\bar{X}=3.22$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 1 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.36$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 4 รายการ โดยมีจำนวนภาพ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.36$) และขนาด สีสันทของภาพ อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" ($\bar{X}=1.09$)

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ ส่วนรายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 5 รายการ โดยมีส่วนประกอบของหนังสือ อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" ($\bar{X}=1.27$) สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ ยกเว้นความถูกต้องตามหลักภาษา อยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=3.18$)

9. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ อยู่ในระดับ "ดี" ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=2.42$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.01$

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 1 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 3 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.36$) และขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า ($\bar{X}=2.36$) อยู่ในระดับ "ใช้ไม่ได้" สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 3 รายการ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" 1 รายการ โดยมีจำนวนภาพ ($\bar{X}=1.45$) และขนาด สี สันของภาพ ($\bar{X}=0.91$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ ส่วนรายการที่อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" จำนวน 3 รายการ โดยมีเนื้อหาสาระ อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" ($\bar{X}=1.55$) สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์หนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้แบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน ปรากฏผลดังตารางที่ 8 และ 9

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ยตามรายการทวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แยกเป็น
รายด้านคุณลักษณะ และด้านคุณภาพ

ลำดับ ที่	รายการทวิเคราะห์	1. อจท.		2. วพ. (ศร.ไพฑูริย์)		3. วพ. (สมศักดิ์)		4. วพ.		5. วพ.		6. แผล		7. เอมพจน์		8. ประสานมิตร		9. องค์การศส	
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1	ด้านคุณลักษณะ																		
	ลักษณะรูปเล่ม																		
1.1	ปก (สีและการออกแบบ)	3.82	0.39	3.55	0.50	3.36	0.48	3.00	0.60	3.18	0.39	2.91	0.51	4.00	0.00	3.82	0.39	4.00	0.00
1.2	การจัดทำรูปเล่ม	4.00	0.00	3.91	0.29	4.00	0.00	3.82	0.39	4.00	0.00	3.64	0.48	4.00	0.00	3.64	0.48	4.00	0.00
1.3	คุณภาพกระดาษ	2.73	0.45	2.36	0.64	2.18	0.57	2.45	0.66	2.36	0.64	2.18	0.39	2.27	0.45	2.09	0.29	4.00	0.00
1.4	ขนาดอักษร สี ความชัดเจน	3.36	0.48	3.09	0.29	3.18	0.39	1.00	0.60	3.09	0.29	3.00	0.00	3.09	0.29	2.45	0.50	3.91	0.29
1.5	ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า	4.00	0.00	2.36	0.64	0.82	0.57	1.09	0.67	0.55	0.50	2.45	0.78	3.82	0.39	1.55	0.50	4.00	0.00
1.6	ศิลปะการจัดหน้า	4.00	0.00	3.82	0.39	3.45	0.89	3.73	0.62	3.73	0.45	3.64	0.48	2.91	0.51	3.36	0.48	4.00	0.00
	ภาพประกอบ																		
1.7	ความชัดเจนของภาพ	4.00	0.00	2.82	0.57	2.18	0.39	2.36	0.64	2.18	0.39	2.36	0.48	2.55	0.50	2.00	0.00	4.00	0.00
1.8	ความสมจริงของภาพ	4.00	0.00	2.82	0.57	2.91	0.51	2.82	0.57	2.82	0.39	3.00	0.00	2.73	0.45	2.91	0.29	4.00	0.00

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลำดับ ที่	รายการที่วิเคราะห์	1. จงท.		2. จ.ว. (คร.โพธิ์)		3. จ.ว. (ส.ศ.ก.)		4. จ.ว.		5. จ.ว.		6. จ.ว.		7. จ.ว. (ส.ศ.ก.)		8. จ.ว. (ส.ศ.ก.)		9. จ.ว. (ส.ศ.ก.)	
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1.9	ขนาด สีส้มของภาพ	3.91	0.29	1.09	0.51	1.36	0.48	1.82	0.72	1.00	0.74	1.18	0.39	2.36	0.48	1.18	0.72	4.00	0.00
1.10	จำนวนภาพ	4.00	0.00	3.09	0.29	1.36	0.48	3.09	0.29	2.91	0.29	1.18	0.39	3.55	0.78	2.00	0.60	4.00	0.00
1.11	การสื่อความหมาย	4.00	0.00	3.91	0.29	3.00	0.00	3.09	0.29	3.09	0.29	3.55	0.50	3.36	0.77	2.82	0.39	4.00	0.00
1.12	คำอธิบายประกอบภาพ	4.00	0.00	3.91	0.29	3.73	0.45	2.82	0.39	3.82	0.39	3.64	0.48	3.55	0.66	3.27	0.75	4.00	0.00
	ค่าเฉลี่ยด้านคุณลักษณะ	3.82	0.13	3.06	0.44	2.63	0.43	2.59	0.54	2.73	0.39	2.73	0.41	3.18	0.44	2.59	0.45	3.99	0.02
2	ด้านคุณภาพ																		
เนื้อหา																			
2.1	ความสอดคล้องกับหลักสูตร	3.82	0.39	4.00	0.00	3.27	0.45	1.82	0.57	1.91	0.29	2.73	0.62	2.36	0.64	2.45	0.89	4.00	0.00
2.2	เนื้อหาสาระ	3.73	0.45	3.91	0.29	3.36	0.48	1.91	0.90	1.82	0.72	2.64	0.48	2.36	0.77	2.91	1.08	4.00	0.00
2.3	คุณค่า คุณลักษณะที่เกิดแก่ผู้เรียน	3.91	0.29	4.00	0.00	4.00	0.00	2.27	0.75	2.18	0.57	2.91	0.51	3.09	0.51	3.64	0.48	4.00	0.00
2.4	ความถูกต้องและเที่ยงตรง	3.91	0.29	4.00	0.00	4.00	0.00	2.45	0.89	3.73	0.62	2.91	0.51	3.73	0.62	3.91	0.29	4.00	0.00
2.5	การเรียงลำดับเนื้อหา ฯ	3.91	0.29	3.91	0.29	3.82	0.39	3.00	0.43	3.73	0.62	2.73	0.62	3.73	0.62	3.55	0.50	3.73	0.45

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ลำดับ ที่	รายการที่วิเคราะห์	1. อจท.		2. วท. (คร. ไร่ไทร)		3. วท. (สมศักดิ์)		4. วท.		5. วท.		6. แม่		7. เหมทอง		8. ไร่สวนประยูร		9. องค์การศรีย	
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
2.6	ลำดับการนำเสนอและ ความกลมกลืน	3.91	0.29	3.82	0.39	2.64	0.48	2.36	0.64	3.00	0.43	2.64	0.64	2.91	0.51	2.91	0.51	3.45	0.50
2.7	แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.18	0.57	3.18	0.57	2.91	0.51	2.36	0.64	3.00	0.43	2.55	0.66	2.64	0.64	2.82	0.57	2.91	0.67
2.8	กิจกรรมเสนอแนะ ฯ	2.91	0.29	3.82	0.39	3.27	0.45	2.45	0.50	3.00	0.00	3.18	0.39	3.18	0.39	2.91	0.29	3.18	0.39
2.9	ส่วนประกอบของหนังสือ	1.82	0.39	2.55	0.78	2.55	0.50	2.45	0.66	2.36	0.64	2.91	0.51	2.27	0.62	2.00	0.00	3.09	0.51
การใช้ภาษา																			
2.10	ความถูกต้องตามหลักภาษา	3.82	0.39	3.82	0.39	3.18	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.27	0.45	3.73	0.45	3.91	0.29	3.82	0.39
2.11	ความชัดเจนของข้อความ	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.73	0.45	3.91	0.29	3.82	0.39
2.12	ความเหมาะสมของภาษา	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.73	0.45	3.91	0.29	3.82	0.39
2.13	เครื่องหมายวรรคตอน	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.73	0.45	3.27	0.45	3.73	0.45	3.82	0.39
	ค่าเฉลี่ยด้านคุณภาพ	3.57	0.37	3.73	0.33	3.42	0.37	2.80	0.58	3.08	0.45	3.06	0.51	3.13	0.55	3.27	0.46	3.66	0.31

จากตารางที่ 8 ผลการศึกษาคุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์
 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เมื่อพิจารณารายการวิเคราะห์แต่ละรายการของแต่ละ
 สำนักพิมพ์ ปรากฏผลดังนี้

1. สำนักพิมพ์องค์การครูสภา เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์อยู่ในระดับ "ดีมาก"
 ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.99$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.64$
 ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่มและภาพประกอบอยู่ในระดับ "ดีมาก"
 ทุกรายการ

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 6 รายการ โดยมี
 แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X}=2.91$) กิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบประกอบ
 บทเรียน ($\bar{X}=3.18$) และส่วนประกอบของหนังสือ ($\bar{X}=3.09$) อยู่ในระดับ "ดี" สำหรับการให้
 ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

2. สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์อยู่ในระดับ "ดีมาก"
 ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.82$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.57$
 ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 5
 รายการ ยกเว้นคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=2.73$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ
 "ดีมาก" ทุกรายการ

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 6 รายการ โดยมี
 แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X}=3.18$) กิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบประกอบ
 บทเรียน ($\bar{X}=2.91$) อยู่ในระดับ "ดี" และส่วนประกอบของหนังสือ ($\bar{X}=1.82$) อยู่ในระดับ
 "ปานกลาง" สำหรับการให้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

3. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (ดร.ไพฑูรย์) เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ ในด้าน
 คุณลักษณะอยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=3.06$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ($\bar{X}=3.73$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3
 รายการ โดยมีขนาดอักษร สี ความชัดเจน ($\bar{X}=3.09$) อยู่ในระดับ "ดี" ส่วนคุณภาพกระดาษ
 และขนาดรูปเล่มจำนวนหน้า อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.36$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ใน
 ระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 3 รายการ โดยมีขนาด สี
 สันของภาพ ($\bar{X}=1.09$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 5 รายการ ส่วน
 รายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 2 รายการ สำหรับการให้ภาษาอยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

4. สำนักพิมพ์โฮมพังก์ เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ อยู่ในระดับ "ดี" ทั้งสอง
น ในด้านคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.18$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.13$

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3
รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง"
($\bar{X}=2.27$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ อยู่ในระดับ "ดี"
จำนวน 2 รายการ โดยมีขนาด สี สันของภาพ ($\bar{X}=2.36$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ
รายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 4 รายการ โดยมีความสอดคล้องกับหลักสูตร ($\bar{X}=2.36$)
เนื้อหาสาระ ($\bar{X}=2.36$) และส่วนประกอบของหนังสือ ($\bar{X}=2.27$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง"
สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

5. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (สมศักดิ์) เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ ในด้าน
คุณลักษณะ อยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=2.63$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ($\bar{X}=3.42$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3
รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 1 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง"
($\bar{X}=2.18$) และขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า ($\bar{X}=0.82$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" สำหรับ
ภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 1 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ
โดยมีความชัดเจนของภาพ ($\bar{X}=2.18$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง" และมีขนาด สี สันของภาพ
เหมาะสมภาพ ($\bar{X}=1.36$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 5 รายการ
รายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 4 รายการ สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก"
จำนวน 3 รายการ ยกเว้นความถูกต้องตามหลักภาษา อยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=3.18$)

6. สำนักพิมพ์ประสานมิตร เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ ในด้านคุณลักษณะ
อยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=2.59$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ($\bar{X}=3.27$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3
รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 1 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง"
($\bar{X}=2.09$) และขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า ($\bar{X}=1.55$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" สำหรับ
ภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 1 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ
โดยมีความชัดเจนของภาพ และจำนวนภาพ ($\bar{X}=2.00$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง" และมีขนาด
สี สันของภาพ ($\bar{X}=1.18$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ รายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 5 รายการ โดยมีส่วนประกอบของหนังสือ ($\bar{X}=2.00$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง" สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

7. สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ อยู่ในระดับ "ดี" ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=2.73$ ส่วนในด้านคุณภาพมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.08$

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.36$) และขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า ($\bar{X}=0.55$) อยู่ในระดับ "ใช้ไม่ได้" สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 1 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 3 รายการ โดยมีความชัดเจนของภาพ ($\bar{X}=2.18$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง" และมีขนาด สีสันทของภาพ ($\bar{X}=1.00$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ รายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 3 รายการ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" จำนวน 4 รายการ สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

8. สำนักพิมพ์แม็ค เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ อยู่ในระดับ "ดี" ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=2.73$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.06$

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 3 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.18$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 1 รายการ โดยมีความชัดเจนของภาพ ($\bar{X}=2.36$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง" และมีขนาด สีสันทของภาพ และจำนวนภาพ ($\bar{X}=1.18$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดี" ทุกรายการ และสำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

9. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ อยู่ในระดับ "ดี" ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=2.59$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=2.80$

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ โดยมีขนาดอักษร สี ความชัดเจน ($\bar{X}=1.00$) และขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า ($\bar{X}=1.09$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 4 รายการ โดยมีความชัดเจนของภาพ ($\bar{X}=2.36$) และมีขนาด สันทของภาพ ($\bar{X}=1.82$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 4 รายการ อยู่ในระดับ
"ปานกลาง" จำนวน 5 รายการ และสำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยตามรายการการวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แยกเป็น
 รายด้านคุณลักษณะ และด้านคุณภาพ

ลำดับ ที่	รายการที่วิเคราะห์	1. ออท.		2. พ. (ศ. ๒๕๖๒)		3. พ. (สมศ.)		4. พ. ๖๖.		5. พ. ๖๖.		6. พ. ๖๖.		7. ประสิทธิภาพ		8. องค์ประกอบ	
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1	ด้านคุณลักษณะ																
	ลักษณะรูปเล่ม																
1.1	ปก (สีและการออกแบบ)	3.91	0.29	3.27	0.45	3.73	0.45	3.45	0.50	3.64	0.48	3.91	0.29	3.73	0.45	3.73	0.62
1.2	การจัดทำรูปเล่ม	3.91	0.29	3.36	0.48	3.73	0.45	3.64	0.64	3.73	0.45	3.91	0.29	3.82	0.39	3.91	0.29
1.3	คุณภาพกระดาษ	2.27	0.62	3.09	0.29	2.36	0.64	2.36	0.64	2.27	0.45	2.36	0.64	2.18	0.57	3.18	0.83
1.4	ขนาดอักษร สี ความชัดเจน	3.18	0.39	3.73	0.45	3.00	0.00	2.82	0.39	3.00	0.00	3.18	0.39	3.09	0.29	3.27	0.45
1.5	ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า	4.00	0.00	3.09	0.29	0.36	0.48	0.36	0.48	3.64	0.48	4.00	0.00	0.27	0.45	3.91	0.29
1.6	ศิลปะการจัดหน้า	3.91	0.29	2.82	0.39	3.55	0.50	3.45	0.89	3.82	0.39	3.73	0.45	3.55	0.66	4.00	0.00
	ภาพประกอบ																
1.7	ความชัดเจนของภาพ	3.91	0.29	3.27	0.45	2.00	0.85	2.09	0.67	2.27	0.45	3.09	0.51	3.00	0.00	3.91	0.29
1.8	ความสมจริงของภาพ	4.00	0.00	3.18	0.39	2.82	0.39	2.82	0.57	2.91	0.29	2.64	0.48	2.82	0.39	3.91	0.29

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ลำดับ ที่	รายการที่วิเคราะห์	1. ชื่อ		2. ว. (คร. วิทย)		3. ว. (สมศก)		4. ว.ว.		5. ว.จ.		6. เสนอแนะ		7. ประเมินผล		8. ออกรายการ	
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
1.9	ขนาด สิ้นของภาพ	3.82	0.39	3.45	0.66	0.73	0.86	2.55	0.50	1.36	0.48	1.45	0.50	1.18	0.39	3.91	0.29
1.10	จำนวนภาพ	2.91	0.29	2.09	0.29	0.73	0.86	2.55	0.50	2.36	0.48	2.18	0.72	2.91	0.29	3.91	0.29
1.11	การสื่อความหมาย	3.91	0.29	2.55	0.50	2.36	0.48	2.73	0.62	3.55	0.78	3.64	0.48	3.73	0.45	3.91	0.29
1.12	คำอธิบายประกอบภาพ	3.82	0.39	2.36	0.48	3.55	0.66	3.45	0.50	3.82	0.39	3.82	0.39	3.73	0.45	3.91	0.29
	ค่าเฉลี่ยด้านคุณลักษณะ	3.63	0.29	3.02	0.42	2.41	0.55	2.69	0.57	3.03	0.43	3.16	0.43	2.83	0.40	3.79	0.35
2	ด้านคุณภาพ																
เนื้อหา																	
2.1	ความสอดคล้องกับหลักสูตร	3.91	0.29	3.64	0.48	2.27	0.45	2.73	0.75	3.91	0.29	4.00	0.00	4.00	0.00	4.00	0.00
2.2	เนื้อหาสาระ	3.91	0.29	3.64	0.48	2.36	0.48	2.73	0.75	3.91	0.29	3.36	0.48	4.00	0.00	4.00	0.00
2.3	คุณค่า คุณลักษณะที่เกิดแก่ผู้เรียน	4.00	0.00	4.00	0.00	4.00	0.00	3.91	0.29	4.00	0.00	4.00	0.00	4.00	0.00	4.00	0.00
2.4	ความถูกต้องและเที่ยงตรง	4.00	0.00	3.82	0.39	4.00	0.00	3.73	0.62	4.00	0.00	4.00	0.00	3.27	0.45	4.00	0.00
2.5	การเรียงลำดับเนื้อหา ฯ	3.82	0.39	3.91	0.29	4.00	0.00	4.00	0.00	3.73	0.45	4.00	0.00	3.91	0.29	4.00	0.00

ลำดับ ที่	รายการที่วิเคราะห์	1. อนา.		2. ว. (คร. ไร่ไผ่)		3. ว. (สนัก)		4. ว.ว.		5. ว.ว.		6. ไร่ไผ่		7. ไร่ไผ่		8. ไร่ไผ่	
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
2.6	ลำดับการนำเสนอและความ กลมกลืน	3.45	0.50	3.73	0.45	3.27	0.45	3.27	0.45	3.09	0.29	3.27	0.45	3.36	0.48	4.00	0.00
2.7	แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.18	0.39	3.91	0.29	2.73	0.62	2.73	0.75	2.64	0.64	2.55	0.66	3.18	0.39	3.45	0.50
2.8	กิจกรรมเสนอแนะ 4	2.91	0.29	3.00	0.00	3.00	0.00	3.09	0.29	3.00	0.00	2.45	0.50	3.00	0.00	3.18	0.39
2.9	ส่วนประกอบของหนังสือ	2.73	0.62	3.18	0.39	1.36	0.48	1.45	0.50	2.55	0.78	2.45	0.66	3.55	0.66	3.64	0.64
การใช้ภาษา																	
2.10	ความถูกต้องตามหลักภาษา	3.82	0.39	3.36	0.48	3.82	0.39	3.64	0.48	3.82	0.39	3.00	0.60	3.27	0.45	3.82	0.39
2.11	ความชัดเจนของข้อความ	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39
2.12	ความเหมาะสมของภาษา	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.73	0.45	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39	3.82	0.39
2.13	เครื่องหมายวรรคตอน	3.82	0.39	3.73	0.45	3.73	0.45	3.82	0.39	3.82	0.39	3.73	0.45	3.73	0.45	3.82	0.39
	ค่าเฉลี่ยด้านคุณภาพ	3.63	0.33	3.66	0.34	3.24	0.31	3.28	0.47	3.55	0.33	3.42	0.35	3.61	0.30	3.81	0.24

จากตารางที่ 9 ผลการศึกษาคุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อพิจารณารายการวิเคราะห์แต่ละรายการของแต่ละสำนักพิมพ์ ปรากฏผลดังนี้

1. สำนักพิมพ์องค์การครูสภา เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.79$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.81$

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 5 รายการ ยกเว้นคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=3.18$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 8 รายการ ยกเว้น กิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบประกอบบทเรียน ($\bar{X}=3.18$) อยู่ในระดับ "ดี" สำหรับการให้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

2. สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทั้งสองด้าน ในด้านคุณลักษณะมีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.63$ ส่วนในด้านคุณภาพ มีค่าเฉลี่ย $\bar{X}=3.63$

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 5 รายการ โดยมีขนาดอักษร สี ความชัดเจน ($\bar{X}=3.18$) อยู่ในระดับ "ดี" และคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.27$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 5 รายการ ยกเว้นจำนวนภาพ ($\bar{X}=2.91$) อยู่ในระดับ "ดี"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 6 รายการ โดยมีแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X}=3.18$) กิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบประกอบบทเรียน ($\bar{X}=2.91$) และส่วนประกอบของหนังสือ ($\bar{X}=2.73$) อยู่ในระดับ "ดี" สำหรับการให้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

3. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (ดร.ไพฑูรย์) เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ ในด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=3.02$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ($\bar{X}=3.66$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ และขนาดรูปเล่มจำนวนหน้า ($\bar{X}=3.09$) และศิลปะการจัดหน้า ($\bar{X}=2.82$) อยู่ในระดับ "ดี" สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ โดยมีจำนวนภาพ ($\bar{X}=2.09$) และคำอธิบายภาพประกอบ ($\bar{X}=2.36$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 7 รายการ ส่วนรายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 2 รายการ สำหรับการให้ภาษาอยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

4. สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ ในด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=3.03$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ($\bar{X}=3.55$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 4 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 1 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.27$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 1 รายการ โดยมีความชัดเจนของภาพ ($\bar{X}=2.27$) และจำนวนภาพ ($\bar{X}=2.36$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง" และมีขนาด สีเส้นของภาพ ($\bar{X}=1.36$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 5 รายการ รายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 4 รายการ สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

5. สำนักพิมพ์เอมพันธ์ เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ ในด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=3.16$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ($\bar{X}=3.42$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 4 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 1 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.36$) สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 2 รายการ โดยมีจำนวนภาพ ($\bar{X}=2.18$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง" และมีขนาด สีเส้นของภาพ ($\bar{X}=1.45$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 6 รายการ รายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 3 รายการ สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ โดยมีความถูกต้องตามหลักภาษา ($\bar{X}=3.00$) อยู่ในระดับ "ดี"

6. สำนักพิมพ์ประสานมิตร เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ ในด้านคุณลักษณะอยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=2.83$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ($\bar{X}=3.42$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 1 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ($\bar{X}=2.18$) และขนาดรูปเล่ม จำนวนหน้า ($\bar{X}=0.27$) อยู่ในระดับ "ใช้ไม่ได้" สำหรับภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 3 รายการ โดยขนาด สีเส้นของภาพ ($\bar{X}=1.18$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 7 รายการ รายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 2 รายการ สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

7. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ ในด้าน
คุณลักษณะอยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=2.69$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ($\bar{X}=3.28$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3
รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 1 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง"
($\bar{X}=2.36$) และขนาดรูปเล่ม จำนวนหน้า ($\bar{X}=0.36$) อยู่ในระดับ "ใช้ไม่ได้" สำหรับ
ภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 1 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 4 รายการ
โดยมีความชัดเจนของภาพ ($\bar{X}=2.09$) อยู่ในระดับ "ปานกลาง"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 4 รายการ
รายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 4 รายการ โดยมีส่วนประกอบของหนังสือ ($\bar{X}=1.45$)
อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" สำหรับการใช้ภาษา อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

8. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (สมศักดิ์) เมื่อพิจารณาตามรายการวิเคราะห์ ในด้าน
คุณลักษณะอยู่ในระดับ "ดี" ($\bar{X}=2.41$) ส่วนในด้านคุณภาพ อยู่ในระดับ "ดีมาก" ($\bar{X}=3.24$)

ในด้านคุณลักษณะ สำหรับลักษณะรูปเล่ม อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 3
รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 1 รายการ โดยมีคุณภาพกระดาษ อยู่ในระดับ "ปานกลาง"
($\bar{X}=2.36$) และขนาดรูปเล่ม จำนวนหน้า ($\bar{X}=0.36$) อยู่ในระดับ "ใช้ไม่ได้" สำหรับ
ภาพประกอบ อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 1 รายการ อยู่ในระดับ "ดี" จำนวน 1
รายการ โดยมีความชัดเจนของภาพ ($\bar{X}=2.00$) และการสื่อความหมาย ($\bar{X}=2.36$) อยู่ในระดับ
ปานกลาง" ยกเว้นขนาด สีเส้นของภาพและจำนวนภาพ ($\bar{X}=0.73$) อยู่ในระดับ "ใช้ไม่ได้"

ในด้านคุณภาพ สำหรับเนื้อหา อยู่ในระดับ "ดีมาก" จำนวน 4 รายการ
รายการที่อยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 2 รายการ อยู่ในระดับ "ปานกลาง" จำนวน 2 รายการ
โดยมีส่วนประกอบของหนังสือ ($\bar{X}=1.36$) อยู่ในระดับ "ต้องปรับปรุง" สำหรับการใช้ภาษา อยู่
ในระดับ "ดีมาก" ทุกรายการ

ตอนที่ 3 ภาพรวมผลการวิเคราะห์หนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดย
ใช้แบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน

ตารางที่ 10 ภาพรวมแสดงค่าเฉลี่ยตามรายการที่วิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน
สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ด้านคุณลักษณะและด้านคุณภาพ

ระดับชั้น พิมพ์	ชั้น ป. 1				ชั้น ป. 2				ชั้น ป. 4				ชั้น ป. 5			
	คุณลักษณะ		คุณภาพ		คุณลักษณะ		คุณภาพ		คุณลักษณะ		คุณภาพ		คุณลักษณะ		คุณภาพ	
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D
ค.	3.67	0.30	3.55	0.35	3.57	0.34	3.64	0.19	3.82	0.13	3.57	0.37	3.63	0.29	3.63	0.33
ทศุรย์)	3.04	0.48	3.36	0.35	3.27	0.40	3.23	0.43	3.06	0.44	3.73	0.33	3.02	0.42	3.66	0.34
โกดี)	2.50	0.44	3.45	0.35	2.58	0.60	3.22	0.44	2.63	0.43	3.42	0.37	2.41	0.55	3.28	0.31
ล.	2.65	0.55	2.69	0.48	2.42	0.48	3.01	0.56	2.59	0.54	2.80	0.58	2.69	0.57	3.55	0.47
	2.79	0.43	2.66	0.61	2.74	0.40	3.41	0.41	2.73	0.39	3.08	0.45	3.03	0.43	3.42	0.33
ล	3.41	0.41	3.17	0.47	2.93	0.50	3.22	0.45	2.73	0.41	3.06	0.51				
พันธุ์	2.71	0.41	2.92	0.48	3.15	0.34	3.48	0.41	3.18	0.44	3.13	0.55	3.16	0.43	3.42	0.35
ล.	2.38	0.47	2.59	0.56	3.09	0.30	3.03	0.54	2.59	0.45	3.27	0.46	2.83	0.40	3.61	0.30
	3.86	0.17	3.62	0.25	3.80	0.11	3.64	0.34	3.99	0.02	3.66	0.31	3.79	0.35	3.81	0.24

จากตารางที่ 10 ผลการศึกษวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้
ประวัติศาสตร์ เมื่อพิจารณาภาพรวมในด้านคุณลักษณะและคุณภาพของแต่ละสำนักพิมพ์ ปรากฏผล
ดังนี้

1. สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ (อจท.) อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทั้งสองด้าน ทุก
ระดับชั้น

2. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (วพ.) (ดร.ไพฑูรย์) ในด้านคุณลักษณะ ระดับชั้นที่อยู่ในระดับ "ดีมาก" คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 4 และ 5 อยู่ในระดับ "ดี" ส่วนในด้านคุณภาพอยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกระดับชั้น

3. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (วพ.) (สมศักดิ์) ในด้านคุณลักษณะ อยู่ในระดับ "ดี" ทุกระดับชั้น ส่วนในด้านคุณภาพอยู่ในระดับ "ดีมาก" ทุกระดับชั้น

4. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช (ทวพ.) ในด้านคุณลักษณะ อยู่ในระดับ "ดี" ทุกระดับชั้น ส่วนในด้านคุณภาพอยู่ในระดับ "ดีมาก" คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 4 อยู่ในระดับ "ดี"

5. สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) ในด้านคุณลักษณะ อยู่ในระดับ "ดี" ทุกระดับชั้น ส่วนในด้านคุณภาพอยู่ในระดับ "ดีมาก" คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 5 ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 อยู่ในระดับ "ดี"

6. สำนักพิมพ์แม็ค ในด้านคุณลักษณะ อยู่ในระดับ "ดีมาก" คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 4 อยู่ในระดับ "ดี" ส่วนในด้านคุณภาพอยู่ในระดับ "ดีมาก" คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 อยู่ในระดับ "ดี"

7. สำนักพิมพ์เอมพันธ์ ในด้านคุณลักษณะ อยู่ในระดับ "ดี" ทุกระดับชั้น ส่วนในด้านคุณภาพอยู่ในระดับ "ดีมาก" คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 5 ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4 อยู่ในระดับ "ดี"

8. สำนักพิมพ์ประสานมิตร (ปสม.) ในด้านคุณลักษณะ อยู่ในระดับ "ดี" คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 5 ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับ "ปานกลาง" ส่วนในด้านคุณภาพอยู่ในระดับ "ดีมาก" คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ส่วนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 อยู่ในระดับ "ดี"

9. สำนักพิมพ์องค์การคำคุณฐา (อค.) อยู่ในระดับ "ดีมาก" ทั้งสองด้าน ทุกระดับชั้น

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์หนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ในด้านคุณลักษณะและด้านคุณภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาวิเคราะห์เฉพาะหนังสือเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ที่จัดพิมพ์โดยกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักพิมพ์เอกชน จัดพิมพ์จำหน่ายในปีการศึกษา 2546 และปีการศึกษา 2547 ซึ่งเป็นการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจำนวน 35 เล่ม
2. วิเคราะห์หนังสือเรียน ในด้านคุณลักษณะและด้านคุณภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กำหนดหนังสือเรียนที่จะทำการวิเคราะห์
หนังสือเรียนประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้เป็นหนังสือเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในปีการศึกษา 2546 และ 2547 มีจำนวน 35 เล่ม

2. กำหนดเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์หาคุณภาพหนังสือเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยได้มาจากการวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีหลักเกณฑ์การวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้แบ่งเป็นด้านคุณลักษณะ 2 หัวข้อ คือ (1) ลักษณะรูปเล่ม จำนวน 6 รายการ (2) ภาพประกอบ จำนวน 6 รายการ

ด้านคุณภาพ 2 หัวข้อ คือ (1) เนื้อหา จำนวน 9 รายการ (2) การใช้ภาษา จำนวน 4 รายการ แต่ละรายการกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 4 3 2 1 และ 0 ตามลำดับ คิดค่าคะแนนรวมทั้ง 2 ด้าน ทั้ง 25 รายการ เป็น 100 คะแนน

3. กลุ่มตัวอย่างผู้วิเคราะห์หาคุณภาพหนังสือเรียน

เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความเชื่อถือ ผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจากนักวิชาการ ผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่การเรียนการสอนด้านประวัติศาสตร์ ด้านภาษา ศิษยานุศิษย์ ครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่บรรณารักษ์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกลุ่มตัวอย่างหน้าที่วิเคราะห์หาคุณภาพหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ จำนวน 10 คน รวมประเมินกับผู้วิจัย รวมเป็นจำนวน 11 คน การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการออกดังนี้ (รายชื่อผู้เชี่ยวชาญอยู่ในภาคผนวก)

- เป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดทำหนังสือของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- เป็นผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาการเรียนการสอน ได้แก่ ศิษยานุศิษย์
- เป็นผู้เชี่ยวชาญในการคัดเลือกหนังสือเรียนของโรงเรียนต่าง ๆ ได้แก่ ครูวิชาการโรงเรียน มีตำแหน่งอาจารย์ 3 ระดับ 8
- เป็นครูผู้สอนที่ทำหน้าที่ครูบรรณารักษ์
- เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

4. การรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาคุณภาพหนังสือเรียน

ผู้วิจัยเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียนไปแจกให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นรายบุคคล จำนวน 11 คน และอธิบายขั้นตอนการศึกษาคุณภาพหนังสือเรียนและการกรอกแบบวิเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าใจและสามารถดำเนินการได้ถูกต้อง พร้อมทั้งรวบรวมแบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียนได้จำนวน 385 ฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน ผู้วิจัยจัดกระทำข้อมูลจากแบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเป็นรายเล่ม โดยหาค่าเฉลี่ยน้ำหนักเป็นรายข้อ แยกเป็นรายด้าน และนำเสนอในรูปแบบของตารางและความเรียง

รูปผลการวิจัย

การศึกษาคูณภาพวิเคราะห์หนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ จำนวน 35 เล่ม สรุปผลได้ดังนี้

ด้านคุณลักษณะ

1. หนังสือที่มีคุณภาพอยู่ในระดับ "ดีมาก" มีจำนวน 10 เล่ม ได้แก่
 - สำนักพิมพ์องค์การคำครุสภา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 4 และ 5
 - สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 4 และ 5
 - สำนักพิมพ์แม็ค ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
 - สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (ดร.ไพฑูรย์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
2. หนังสือที่มีคุณภาพอยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 24 เล่ม ได้แก่
 - สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (ดร.ไพฑูรย์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 4 และ 5
 - สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (สมศักดิ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 4 และ 5
 - สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 5
 - สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 4 และ 5
 - สำนักพิมพ์แม็ค ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 4
 - สำนักพิมพ์เอมพันธ์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 4 และ 5
 - สำนักพิมพ์ประสานมิตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 4 และ 5
3. หนังสือที่มีคุณภาพอยู่ในระดับ "ปานกลาง" มีจำนวน 1 เล่ม ได้แก่
 - สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ด้านคุณภาพ

1. หนังสือที่มีคุณภาพอยู่ในระดับ "ดีมาก" มีจำนวน 24 เล่ม ได้แก่
 - สำนักพิมพ์องค์การคำครุสภา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 4 และ 5
 - สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 4 และ 5

- สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (ดร.ไพฑูรย์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 4 และ 5
 - สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (สมศักดิ์) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2, 4 และ 5
 - สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 - สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 5
 - สำนักพิมพ์แม็ค ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
 - สำนักพิมพ์โฮมพังก์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 5
 - สำนักพิมพ์ประสานมิตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5
2. หนังสือที่มีคุณภาพอยู่ในระดับ "ดี" มีจำนวน 11 เล่ม ได้แก่
- สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 4
 - สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4
 - สำนักพิมพ์แม็ค ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4
 - สำนักพิมพ์โฮมพังก์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4
 - สำนักพิมพ์ประสานมิตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2

อภิปรายผล

จากการศึกษาคุณภาพของหนังสือเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านคุณลักษณะ

จากการวิเคราะห์หนังสือเรียนจำนวน 35 เล่ม ผลปรากฏว่าหนังสือเรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพตามเกณฑ์ด้านคุณลักษณะในระดับดี และระดับดีมาก และเมื่อพิจารณาหนังสือเรียนที่มีคุณลักษณะที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านนี้ จะเห็นว่าลักษณะเด่นคือการจัดทำรูปเล่ม และศิลปะการจัดหน้า ปก (สี และการออกแบบ) มีภาพและสีล่ดึงดูดใจให้อ่านและสามารถอธิบายเรื่องราวเนื้อหาได้ ขนาดตัวอักษร สี สามารถมองเห็นอย่างชัดเจน ภาพประกอบสวยงามชัดเจนตรงกับความเป็นจริง อีกทั้งมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่องในแต่ละสาระการเรียนรู้ ซึ่งตรงเกณฑ์ในการวิเคราะห์หาคุณภาพของหนังสือเรียนของหทัย ดันหยง (2528:181) กล่าวว่าต้องพิจารณาปก (สี-ารออกแบบ) รูปเล่มในภาพรวม คุณภาพวัสดุ ขนาดตัวอักษรและความชัดเจน ขนาดรูปเล่มและ

นวนหน้า สำหรับหนังสือเรียนที่ได้รับค่าเฉลี่ยต่ำนั้น ในเรื่องคุณภาพของกระดาษที่ใช้ในการพิมพ์คุณภาพไม่ดี ซึ่งเป็นปัญหาที่สำนักพิมพ์ต่าง ๆ ประสบเนื่องจากได้รับการกำหนดราคากลางจากรัฐบาล เป็นเหตุให้ต้นทุนการผลิตสูง ประเด็นที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่ง คือ ขนาดรูปเล่มละจำนวนหน้า เนื่องจากสำนักพิมพ์หลายสำนักพิมพ์มีจำนวนหน้าเกินกว่า 150 หน้า ทำให้นวนหน้าของหนังสือเรียนมีความหนา ซึ่งจำนวนหน้าสำหรับเด็กควรมีประมาณ 50 – 150 หน้า ขนาดรูปเล่มมีขนาดใหญ่ ซึ่งขนาดของเล่มควรเหมาะสมกับเด็ก คือพอเหมาะมือของเด็กที่จะหยิบยกเปิดอ่าน หรือนำไปไหนมาไหนได้โดยสะดวก (หทัย ตันหยง, 2528:96) สำหรับภาพประกอบ ก็เป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าขนาด สีเส้นของภาพ และจำนวนภาพมีความสำคัญในการทำหนังสือเรียน ควรใช้เป็นภาพสี ตามความจริงในธรรมชาติ มีสีอย่างน้อย 4 สี (หทัย ตันหยง, 2528:96) และควรมีจำนวนภาพ และขนาด 3 ใน 4 ของหน้าหนังสือ โดยการจัดวางตำแหน่งของภาพให้กลางหน้าหนังสือ และสัมพันธ์ต่อเนื่องกับเนื้อหา (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 527:49) ซึ่งภาพประกอบจะต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น

ด้านคุณภาพ

จากการวิเคราะห์หนังสือเรียนจำนวน 35 เล่ม ผลปรากฏว่าหนังสือเรียนส่วนใหญ่มีคุณภาพตามเกณฑ์ด้านคุณภาพในระดับดีมาก และระดับดี และเมื่อพิจารณาหนังสือเรียนที่มีคุณภาพที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านนี้ จะเห็นว่าลักษณะเด่นคือ เนื้อหาสาระ ความสอดคล้องกับหลักสูตร รูปแบบโดยส่วนรวมของแต่ละสำนักพิมพ์มีเนื้อหาสาระถูกต้อง และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งในลักษณะของแต่ละสำนักพิมพ์ จะแสดงหน่วยการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ชัดเจนตามระดับการศึกษา ซึ่งตรงกับฉวีวรรณ ทัพพะรังสี (2528:45) ได้กล่าวไว้ว่า เนื้อหาสาระของหนังสือเรียนควรสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร ครอบคลุมด้วยเนื้อหาวิชา ประเด็นที่สำคัญต่อมาคือ คุณค่าและคุณลักษณะที่เกิดแก่ผู้เรียน หลายสำนักพิมพ์ได้แสดงให้เห็นเนื้อหาที่ส่งเสริมความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อสังคม มีเหตุมีผลและมีความถูกต้องและเที่ยงตรง แสดงให้เห็นข้อเท็จจริงตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ มีลำดับการนำเสนอและความกลมกลืนทำให้เกิดความเข้าใจและต่อเนื่อง อีกประเด็นหนึ่งคือ การใช้ภาษา จะเห็นคุณสมบัติในการใช้ภาษาของทุกสำนักพิมพ์ อยู่ในระดับดีมาก คือมีความถูกต้องในเรื่องของหลักภาษา ความเหมาะสมของภาษา ความชัดเจนของข้อความ และการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ซึ่งใช้คำธรรมดาที่เด็กใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นบทสนทนาและบทบรรยาย ใช้ภาษาที่สละสลวย แต่สามารถเข้าใจได้ง่าย มีการพัฒนาเติบโตตามกาลเวลาในเรื่อง ซึ่งตรงกับบุญจวน อินทรกำแหง (2527:87) ที่กล่าวใน

เรื่องการให้ภาษาของหนังสือเรียนไว้ว่า การใช้ภาษาที่ง่าย ชัดเจน เป็นคำธรรมดาที่เด็กสามารถเข้าใจได้ทันที โดยไม่ต้องคิดหาคำแปล เด็กพอใจที่จะติดตาม และบันทึก พฤกษะวัน (2524:85) กล่าวถึงการใช้ภาษาในหนังสือเรียน เป็นเรื่องที่สำคัญที่จะทำให้หนังสือน่าอ่าน น่าสนใจ ซึ่งต้องใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัย ตรงตามสมัย สำหรับหนังสือเรียนที่ได้รับค่าเฉลี่ยต่ำนั้น จะมีบางรายการที่เป็นประเด็นสำคัญสำหรับหนังสือ คือ ส่วนประกอบของหนังสือ ในหลายสำนักพิมพ์ ในส่วนประกอบของหนังสือ ซึ่งได้แก่ บรรณานุกรม หนังสืออ่านประกอบ อภิธานศัพท์ ดรรชนี ไม่มีแสดงไว้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่ช่วยให้เข้าใจสาระของเนื้อหาได้เร็ว และสามารถค้นคว้าเนื้อหาที่ต้องการจากหนังสือเรียนได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งตรงกับเกณฑ์ในการวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือเรียน จวีลักษ์ณ์ บุญยะกาญจน์ (2523:93) ไว้ว่า ต้องพิจารณาถึงในส่วนประกอบของหนังสือเรียนว่า มีหน้าอธิบายคำศัพท์ มีเนื้อหาเพิ่มเติมจากหนังสือมาเขียนไว้หรือไม่ มีบรรณานุกรมท้ายเล่มที่ช่วยในการค้นคว้าหรือไม่

ข้อค้นพบจากการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือเรียน ผู้วิเคราะห์สามารถเลือกใช้คะแนนเฉลี่ยจากแบบวิเคราะห์คุณภาพเป็นเกณฑ์หลักในการพิจารณาหนังสือ เพื่อนำมาทำตามวัตถุประสงค์ โดยอาจจะเริ่มพิจารณาจากหนังสือของสำนักพิมพ์ที่ได้ค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน มีรายการต่าง ๆ เกี่ยวกับจุดเด่นของหนังสือ และประเด็นสุดท้ายต้องพิจารณาว่ามีข้อสังเกตที่เป็นจุดบกพร่องในประเด็นใดบ้าง ที่จะทำได้ความสมบูรณ์ทั้งด้านคุณลักษณะ และคุณภาพ โดยมีข้อสรุปจากการวิเคราะห์หนังสือเรียน เมื่อพิจารณารายการวิเคราะห์ของแต่ละสำนักพิมพ์ ปรากฏรายการเด่นและรายการที่ควรปรับปรุง ดังนี้

สำนักพิมพ์องค์การคำครุสภา ปรากฏว่ามีรายการอยู่ในระดับดีมากทุกรายการ และผลการวิเคราะห์มีรายการที่เป็นข้อสังเกตควรปรับปรุงบางรายการ ได้แก่ รายการ ส่วนประกอบของหนังสือ คือ ควรมีคำนำ สารบัญ เชิงอรรถ บรรณานุกรม หนังสือที่มีคุณภาพควรจะมีส่วนประกอบของหนังสือ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลที่ใช้หนังสือสืบค้นหรือศึกษาเพิ่มเติมได้ (รัญจวน อินทรกำแหง, 2523:47)

สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ มีรายการที่เป็นจุดเด่น คือ การจัดทำรูปเล่ม ความสมจริงของภาพประกอบ คำอธิบายภาพประกอบ และความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหา รายการที่เป็นข้อสังเกตควรปรับปรุงบางรายการ ได้แก่ รายการ คุณภาพของกระดาษที่ใช้ กระดาษที่ใช้พิมพ์

มีความหนา พอสสมควรและน่าอ่าน ควรเป็นกระดาษฟอกขาวหรือกระดาษปอนด์ คุณภาพใน
พิมพ์ดี มีความชัดเจน ถูกต้อง (นารีรัตน์ อยู่กิจชัย, 2520 :37-39)

สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (ดร.ไพฑูรย์) มีรายการที่เป็นจุดเด่น คือ คุณค่าและ
นลักษณะที่เกิดกับผู้เรียน ความถูกต้องและเที่ยงตรง รายการที่เป็นข้อสังเกตควรปรับปรุงบาง
รายการ ได้แก่ รายการ ขนาดและสีสันของภาพ ที่ควรจะเป็นภาพสีเหมือนจริง สีที่ดึงดูดใจ
นารีรัตน์ อยู่กิจชัย, 2520:37-39) เพื่อสื่อความหมายให้ผู้เรียนเข้าใจและสนใจได้ดีขึ้น (Douglass,
356 : 904) และรายการส่วนประกอบของหนังสือ

สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช (สมศักดิ์) มีรายการที่เป็นจุดเด่น คือ การจัดทำรูปเล่ม คุณค่า
และคุณลักษณะที่เกิดกับผู้เรียน รายการที่เป็นข้อสังเกตควรปรับปรุงบางรายการ ได้แก่ รายการ
ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า หนังสือที่ผู้เรียนต้องหยิบใช้บ่อย ๆ ควรเลือกขนาดของหนังสือให้มี
วงกว้าง ส่วนยาว ส่วนหนา สมดุลกัน เพื่อให้เกิดความสะดวกในการหยิบถือและการใช้งาน
หทัย ต้นหยง, 2528:96) รายการขนาดและสีสันของภาพ รายการจำนวนภาพ และรายการ
ประกอบของหนังสือ

สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช มีรายการที่เป็นจุดเด่น คือ การใช้ภาษา รายการที่เป็น
ข้อสังเกตควรปรับปรุง ได้แก่ รายการขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า ขนาดและสีสันของภาพ
คุณค่าและความถูกต้อง เที่ยงตรงของเนื้อหา และส่วนประกอบของหนังสือ

สำนักพิมพ์พัฒนาคุณภาพวิชาการ มีรายการที่เป็นจุดเด่น คือ การใช้ภาษา รายการที่
เป็นข้อสังเกตควรปรับปรุง ได้แก่ รายการ ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า ขนาดสีสันของภาพ
ความสอดคล้องกับหลักสูตร และเนื้อหาสาระ เกณฑ์การเลือกหนังสือด้านเนื้อหา ต้องตรงตาม
หลักสูตรของกระทรวง (ธีรยุทธ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา, 2533 : 74) เพราะเนื้อหานั้นมี
ความสำคัญเปรียบเสมือนเป็นหัวใจของการเรียนการสอน

สำนักพิมพ์แม็ค มีรายการที่เป็นจุดเด่น คือ การใช้ภาษา รายการที่เป็นข้อสังเกตควร
ปรับปรุง ได้แก่ รายการขนาดรูปเล่ม จำนวนหน้า และขนาดสีสันของภาพ

สำนักพิมพ์เอมพันธ์ มีรายการที่เป็นจุดเด่น คือ ปก และการจัดทำรูปเล่ม รายการที่
เป็นข้อสังเกตควรปรับปรุง ได้แก่ รายการขนาดรูปเล่ม จำนวนหน้า และขนาดสีสันของภาพ

สำนักพิมพ์ประสานมิตร มีรายการที่เป็นจุดเด่น คือ ปก และการจัดทำรูปเล่ม รายการ
ที่เป็นข้อสังเกตควรปรับปรุง ได้แก่ รายการ ขนาดรูปเล่ม จำนวนหน้า ขนาดสีสันของภาพ
ความสอดคล้องกับหลักสูตร ความถูกต้องและเที่ยงตรง และกิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด
แบบทดสอบ ประกอบบทเรียน

จากผลการสรุปแต่ละสำนักพิมพ์ข้างต้น สามารถนำผลสรุปไปใช้ได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ว่า เพื่อเลือกเป็นหนังสือเรียน หรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับห้องสมุด ถ้าจะเลือกเพื่อใช้เป็นหนังสือเรียนก็ต้องพิจารณาน้ำหนักของข้อประกอบครบ สมบูรณ์และมีความถูกต้องมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอนที่ไม่จบมาทางด้านสังคมศึกษาหรือประวัติศาสตร์ ก็ต้องพิจารณาโดยให้ความสำคัญในประเด็นเนื้อหาที่สมบูรณ์ ความสอดคล้องกับหลักสูตร อีกประเด็นหนึ่งในการพิจารณาเลือกหนังสือที่จะใช้เป็นหนังสือเรียนก็คือประเด็นเรื่องกิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัดแบบทดสอบ ประกอบบทเรียน สำหรับผู้สอนที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ ก็อาจจำเป็นต้องให้ความสำคัญในประเด็นนี้ด้วย เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลการประเมินด้วยวิธีการใช้แบบวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ซึ่งใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตหนังสือเรียนได้นำข้อมูลจากผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้พิจารณาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาหนังสือเรียนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ซึ่งย่อมส่งผลต่อเนื่องไปยังคุณภาพของการเรียนการสอนอีกด้วย

1.2 ครูผู้สอน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ บรรณารักษ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เห็นแนวทาง และเกณฑ์การคัดเลือกหนังสือในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ หนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสือที่ใช้ในห้องสมุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาคุณภาพของหนังสือเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

จากผลการสรุปแต่ละสำนักพิมพ์ข้างต้น สามารถนำผลสรุปไปใช้ได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ว่า เพื่อเลือกเป็นหนังสือเรียน หรือหนังสืออ่านเพิ่มเติมสำหรับห้องสมุด ถ้าจะเลือกเพื่อใช้เป็นหนังสือเรียนก็ต้องพิจารณาน้ำหนักของข้อประกอบครบ สมบูรณ์และมีความถูกต้องมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สอนที่ไม่จบมาทางด้านสังคมศึกษาหรือประวัติศาสตร์ ก็ต้องพิจารณาโดยให้ความสำคัญในประเด็นเนื้อหาที่สมบูรณ์ ความสอดคล้องกับหลักสูตร อีกประเด็นหนึ่งในการพิจารณาเลือกหนังสือที่จะใช้เป็นหนังสือเรียนก็คือประเด็นเรื่องกิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัดแบบทดสอบ ประกอบบทเรียน สำหรับผู้สอนที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ ก็อาจจำเป็นต้องให้ความสำคัญในประเด็นนี้ด้วย เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลการประเมินด้วยวิธีการใช้แบบวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ซึ่งใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตหนังสือเรียนได้นำข้อมูลจากผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้พิจารณาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาหนังสือเรียนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น ซึ่งย่อมส่งผลต่อเนื่องไปยังคุณภาพของการเรียนการสอนอีกด้วย

1.2 ครูผู้สอน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ บรรณารักษ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เห็นแนวทาง และเกณฑ์การคัดเลือกหนังสือในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ หนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสือที่ใช้ในห้องสมุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาคุณภาพของหนังสือเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

โกวิท ประวาลพุกษ์. **การวิเคราะห์เนื้อหา**. กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2525. (เอกสารประกอบการอบรมการวิจัยปฏิบัติการประเมินหลักสูตร ระหว่างวันที่ 12 – 16 กรกฎาคม)

_____. **“แนวความคิดเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรและวิเคราะห์แบบเรียน”**
การวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2525.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์ , 2544 .

_____. **รายชื่อหนังสือ นิตยสารและวารสารสำหรับห้องสมุดโรงเรียน ปิงบประมาณ 2543**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2543 .

_____. **แนวทางการวิเคราะห์หนังสือ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2544 .

จำรัส มีกุล. **หลักสูตรประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม , 2543.

จวีลักษ์ณ์ บุญยะกาญจน์. **การอ่านและพิจารณาหนังสือ**. กรุงเทพฯ : บุรพาสาน์ , 2523.

จวีวรรณ คูหาภินันท์. **วรรณกรรมสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2542 .

ชลธิชา สุทธิวันนรินทร์กุล. **การวิเคราะห์เนื้อหาวารสารของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

ธีรยุทธ เสนิงศ์ ณ อยุธยา. **ระบบการเรียนการสอนเล่มที่ 1 หน่วยที่ 1 – 5**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สื่อสารมวลชน , 2533.

นนทพร พรประยูทธ. **การศึกษาผลการรับรู้อักษรสืบนพื้นชาวและอักษรชาวบนพื้นสี**. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

รณจวน อินทรกำแหง. การเลือกหนังสือและสื่อทัศนวัสดุ กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
รามคำแหง , 2523 .

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2546.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.
กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. อิทธิพลวรรณกรรมต่างประเทศในวรรณกรรมไทย . กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2521 .

ลาวัลย์ วิทยาเขตมิกุล และปราณี โพธิ์สุข. การวิเคราะห์และการใช้หนังสือเรียนสังคมศึกษา.
ในเอกสารชุดการสอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 5 - 9 หน้า 145 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
นนทบุรี : 2526 .

วัลลภ กันทรพิชัย. "นักวิเคราะห์เขาทำอะไรกัน?" วารสารการวิจัยการศึกษา. 23 , 4 (2536) : 9

วารี ถิระจิตร. หลักการวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนในระดับประถมศึกษา กรุงเทพฯ : คณะ
ครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531. (เอกสารคำสอนวิชา 413-615 โครงการ
พัฒนาการเรียนการสอนร่วมกับโครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ)

วิชาการ , กรม. กระทรวงศึกษาธิการ . คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : องค์การคำคุณา, 2545.

วิชัย ภูโยธิน. ผลของคำต่างี่ที่มีต่อการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ :
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513.

วิชัย ราชภูริศิริ. หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

วุฒิ แตรสังข์. การศึกษาแบบสี และขนาดของภาพประกอบแบบเรียนที่นักเรียนชั้น
ประถมศึกษาตอนปลายชอบ. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชา
วิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2514.

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล และคณะ. การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2524 .

ศิริพรรณ ไหระกุล. การวิเคราะห์วรรณกรรมสำหรับเด็กของวิริยะ สิริสิงห์ ในช่วงปี พ.ศ.
2515 - 2532. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการ
ประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2535.

ศึกษาธิการ , กระทรวง. คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ. ที่ สพฐ 362/2547 เรื่องการ
กำหนดสื่อการเรียนรู้สำหรับเลือกใช้ในสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้น
พื้นฐาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ , 2547.

- ศูนย์พัฒนาหนังสือ, กรมวิชาการ. **คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : องค์การคำคุณา, 2545
- สงบ ลักษณะ. เทคนิควิธีวิเคราะห์เนื้อหาใจความของสื่อทางภาษาออกมาเป็นข้อมูลตัวเลข. ใน **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินตึงกรุป, 2525.
- สมทรง สีตะลายัน. **การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะหนังสือที่เด็กชอบ**. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.
- สมมิตร ช่างคล่อม. **การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือเสริมประสบการณ์ กลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ใน หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521** กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- สมศักดิ์ ศรีมานิช. **การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ : โอเดียร์สโตร, 2523.
- สมหมาย เชื้อพงศ์. **การวิเคราะห์หนังสือส่งเสริมการอ่านประเภทสารบันเทิงในระดับ ประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.
- สวัสดิ เรื่องพิเศษ. **วรรณกรรมสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณรักษ์ศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, 2520.
- สินทร์ ช่างโชติ และอรสา กุมาริ ปุท. **"แนวทางในการพิจารณาแบบเรียน"** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2512. (เอกสารการสัมมนาเพื่อการส่งเสริมการขาย ณ ห้องสมุดฝ่าย วิชาการ)
- สิริวรรณ ทัพพะรังสี. **การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณคดีมรดก ระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนปลาย** กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการ ประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2528.
- สุกัญญา โชติภณิข. **การวิเคราะห์แบบเรียนวรรณคดีไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3** กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- สุระ ดามาพงษ์. **การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย ชุด วรรณวิจักษ์ เล่ม 2 ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5** กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.

- หทัย ดันหยง. **การเขียนหนังสือเรียน**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- _____. **การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก**. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2525.
- อรัญญา กลิ่นแก่นจันทร์. **การวิเคราะห์หนังสือคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาที่พิมพ์จำหน่ายโดยสำนักพิมพ์เอกชน** กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- อลิศรา ตันธณสิน. **การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านหนังสือแบบเรียน ชั้นประถมศึกษาที่อาศัยเครื่องชั่งนำด้วยตัวอักษรแบบต่าง ๆ** . กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- อเนก รัตนปิยะภากรณ์. **แนวทางการประเมินคุณภาพหนังสือเรียน สารพัฒนาหลักสูตร**. อันดับที่ 8 (2531) : 56 – 59.
- อุทุมพร จามรนาน. **การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527 .
- เอื้อมพร หมอนลิ. **การวิเคราะห์หนังสือเรียนคณิตศาสตร์ ในระดับประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2527 – 2534** กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

ภาษาอังกฤษ

- Berelson, Bernard. **Content Analysis in Communication Research**. New York:Hafner, 1971.
- Brodbelt , Samuel. "Using Mathematical Criteria for Selecting Social " Textbooks , **The Clearing House** 46 (April 1972) : 487 – 492.
- Douglass , Harl R. **The High School Curriculum** New York : Ronald Press, 1956.
- Holsti, Ole R. **Content Analysis for the Social Science and Humanities**. Reading, MA : Addison – Wesley , 1969.
- Kerlinger, Ferd. **Foundation of Behavioral Research**. New York: Holt Rinehart and Winston , 1972.

Krippendorff, Klaus. **Content Analysis : An Introduction To Its Methodology** London:
Sage Publication , 1980.

Inlow, C.M. **Maturity in High School Teaching** NJ: Prentice – Hall , 1963 .

Smit, Dora V ., Bennice E. Leary and Edward Krug. **The Cadmus Chart**. Eau Claire,
Wisconsin, E.M. Hall and Company , 1955.

Wesley , Edgar Bruce **Teaching Social Studies in High School** boston : DC:
Health , 1950 .

Webster ' s Third New International Dictionary of the English Language.
Springfield,MA : Meriam-Webisler , 1993 .

ภาคผนวก

- **รายนามผู้เชี่ยวชาญ**
- **แบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน**

สาระการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. นางวัฒนา รวยสำราญ ศึกษานิเทศก์ ระดับ 9 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 (ผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เคยทำงานคณะกรรมการในการจัดทำหนังสือของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)
2. นายธีรพงษ์ ทวีวรรณ ศึกษานิเทศก์ ระดับ 9 หัวหน้างานนิเทศวัดผล และประเมินผลการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ราชบุรี เขต 2 (ผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เคยทำงานคณะกรรมการในการจัดทำหนังสือของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)
3. นางสาววิริยะ บุญยะนิวาสน์ ศึกษานิเทศก์ ระดับ 9 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 1 (ผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เคยทำงานคณะกรรมการในการจัดทำหนังสือของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ)

รายนามผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน

1. ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาการเรียนการสอน (ศึกษานิเทศก์)
 - 1.1 ดร. สมศักดิ์ ฮดโท ศึกษานิเทศก์ ระดับ 8 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 (ผู้มีความรู้ความสามารถด้านพัฒนาการเรียนการสอน เป็นคณะกรรมการคัดเลือกรายชื่อ เพื่อจัดซื้อให้ห้องสมุดโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี)
 - 1.2 นายเกษม กลัดแพ ศึกษานิเทศก์ ระดับ 8 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2 (ผู้มีความรู้ความสามารถด้านการนิเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นคณะกรรมการคัดเลือกรายชื่อ เพื่อจัดซื้อให้ห้องสมุดโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี)
2. ผู้เชี่ยวชาญในการคัดเลือกหนังสือเรียนของโรงเรียนต่าง ๆ (ครูวิชาการโรงเรียน)
 - 2.1 นางศรีสุวรรณ บุญชัย อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) จังหวัดนนทบุรี (ครูผู้สอนดีเด่น ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 1 และดำรงตำแหน่งวิชาการโรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา))

2.2 นางละออ นองศาสตร์วานิช อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนกลาโหมอุทิศ จังหวัดนนทบุรี (ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 1 และดำรงตำแหน่งวิชาการโรงเรียนกลาโหมอุทิศ)

2.3 นางจงกลพร เมื่อกหอม อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนชลประทาน สงเคราะห์ จังหวัดนนทบุรี (ครูผู้สอนดีเด่น ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 และดำรงตำแหน่งวิชาการโรงเรียนชลประทานสงเคราะห์)

3. ผู้เชี่ยวชาญในการคัดเลือกหนังสือเรียนของโรงเรียนต่าง ๆ (ครูบรรณารักษ์)

3.1 นางวลัยภรณ์ พงษ์ศิลป์ อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนชุมชนไมตรีอุทิศ จังหวัดนนทบุรี (ครูผู้สอนดีเด่น ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 1 และดำรงตำแหน่งครูบรรณารักษ์โรงเรียนชุมชนไมตรีอุทิศ)

3.2 นางสุรียพันธุ์ สุขสาธุ อาจารย์ 3 ระดับ 8 โรงเรียนจันทร์ทองเอี่ยม จังหวัดนนทบุรี (ปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 2 และดำรงตำแหน่งครูบรรณารักษ์โรงเรียนจันทร์ทองเอี่ยม)

4. ผู้เชี่ยวชาญในการคัดเลือกหนังสือเรียนของโรงเรียนต่าง ๆ (ผู้บริหารโรงเรียน)

4.1 นางทิพย์วิภา เทศวิศาล ผู้อำนวยการ ระดับ 8 โรงเรียนวัดลำโรง จังหวัดนนทบุรี (เป็นคณะกรรมการคัดเลือกรายชื่อ เพื่อจัดซื้อให้ห้องสมุดโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี)

4.2 นายเมธี มณีโชติ ผู้อำนวยการ ระดับ 8 โรงเรียนวัดแคโน จังหวัด นนทบุรี (เป็นคณะกรรมการคัดเลือกรายชื่อ เพื่อจัดซื้อให้ห้องสมุดโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี)

4.3 นายบุญเลิศ คำเจริญ ผู้อำนวยการ ระดับ 8 โรงเรียนจันทร์ทองเอี่ยม จังหวัดนนทบุรี (เป็นคณะกรรมการคัดเลือกรายชื่อ เพื่อจัดซื้อให้ห้องสมุดโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี)

5. นางสาวมนนกุล ทิมอำ ผู้วิจัย

แบบวิเคราะห์คุณภาพของหนังสือเรียน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

คำชี้แจง

1. แบบวิเคราะห์คุณภาพหนังสือเรียน สาระประวัติศาสตร์ มีองค์ประกอบในการวิเคราะห์ 2 องค์ประกอบ ได้แก่
 - 1.1 องค์ประกอบด้านคุณลักษณะของหนังสือเรียน
 - 1.2 องค์ประกอบด้านคุณภาพของหนังสือเรียน
2. หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์ที่ทำการวิเคราะห์ มีดังนี้
 - 2.1 หนังสือเรียน ช่วงชั้นที่ 1 วิเคราะห์หนังสือเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2
 - 2.2 หนังสือเรียน ช่วงชั้นที่ 2 วิเคราะห์หนังสือเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5
3. หนังสือเรียนที่ทำการวิเคราะห์ ได้แก่หนังสือของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีจำหน่ายและได้รับอนุญาตในการจัดพิมพ์ ปีที่พิมพ์ล่าสุด
4. ให้ผู้วิเคราะห์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในชื่อหนังสือเรียน ชั้นเรียน และสำนักพิมพ์ต่าง ๆ
5. ให้ผู้วิเคราะห์พิจารณาองค์ประกอบทั้ง 2 องค์ประกอบ โดยพิจารณาแต่ละองค์ประกอบตามเกณฑ์ที่กำหนด และสรุประดับคุณภาพในแต่ละองค์ประกอบ
6. ให้ผู้วิเคราะห์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการวิเคราะห์ตรงตามความเป็นจริง
7. โปรดแสดงความคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติม

ชื่อหนังสือเรียน

☐

หนังสือเรียน ประวัติศาสตร์

☐

หนังสือเรียน สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นเรียน

☐

ประถมศึกษาปีที่ 1

☐

ประถมศึกษาปีที่ 2

☐

ประถมศึกษาปีที่ 4

☐

ประถมศึกษาปีที่ 5

สำนักพิมพ์

☐

อักษรเจริญทัศน์ (อจท.)

☐

วัฒนาพานิช (วพ.)

☐

ไทยวัฒนาพานิช (ทวพ.)

☐

พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)

☐

แม็ค

☐

ประสานมิตร (ปสม.)

☐

เอมพันธ์

☐

องค์การค้ำของครูสภา

ลำดับที่	รายการวิเคราะห์	ระดับคะแนน				
1.	ด้านคุณลักษณะ	4	3	2	1	0
ลักษณะรูปเล่ม						
1.1	ปก (สีและการออกแบบ)					
1.2	การจัดทำรูปเล่ม					
1.3	คุณภาพกระดาษ					
1.4	ขนาดอักษร สี ความชัดเจน					
1.5	ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า					
1.6	ศิลปะการจัดหน้า					
ภาพประกอบ						
1.7	ความชัดเจนของภาพ (สี, ขาวดำ)					
1.7	ความสมจริงของภาพ					
1.9	ขนาด สี สันของภาพ					
1.10	จำนวนภาพ					
1.11	การสื่อความหมาย					
1.12	คำอธิบายประกอบภาพ					
2.	ด้านคุณภาพ					
เนื้อหา						
2.1	ความสอดคล้องกับหลักสูตร					
2.2	เนื้อหาสาระ					
2.3	คุณค่า คุณลักษณะที่เกิดแก่ผู้เรียน					
2.4	ความถูกต้องและเที่ยงตรงของเนื้อหา					
2.5	การเรียงลำดับเนื้อหาความยากง่าย					
2.6	ลำดับการนำเสนอและความกลมกลืน					
2.7	แนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
2.8	กิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบ ประกอบบทเรียน					
2.9	ส่วนประกอบของหนังสือ					

ลำดับที่	รายการวิเคราะห์	ระดับคะแนน				
2.	ด้านคุณภาพ (ต่อ)	4	3	2	1	0
การใช้ภาษา						
2.10	ความถูกต้องตามหลักภาษา					
2.11	ความชัดเจนของข้อความ					
2.12	ความเหมาะสมของภาษา					
2.13	เครื่องหมายวรรคตอน					
	รวมคะแนน					

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านคุณลักษณะ
2. ด้านคุณภาพ
3. อื่น ๆ

เกณฑ์ตัดสินคุณภาพเป็นตัวเลขร้อยละ

90 - 100	=	ดีมาก
80 - 89	=	ดี
60 - 79	=	ปานกลาง
50 - 59	=	พอใช้
0 - 49	=	ใช้ไม่ได้

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
(.....)

เกณฑ์การให้คะแนนหนังสือเรียน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

1. ด้านคุณลักษณะ

1.1 ปก (สีและการออกแบบ)

1) มีชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ผู้จัดทำภาพ สำนักพิมพ์ ครั้งที่พิมพ์ และปีที่พิมพ์
 ชื่อหนังสือตรงกับสาระการเรียนรู้ อยู่กึ่งกลางหน้าหนังสือค่อนข้างไปทางด้านบน

2) ตัวอักษรชื่อหนังสือ ขนาด 48 พอยท์ ขึ้นไป อ่านง่าย

3) มีภาพประกอบปก สอดคล้องกับชื่อหนังสือ

4) สีสันสดใส สะดุดตา

5) กระดาษปกแข็งแรง ทนทาน ไม่ฉีกง่าย

มีคุณสมบัติครบ	5	ประการ		ได้คะแนน 4
----------------	---	--------	-------	------------

มีคุณสมบัติครบ	4	ประการ		ได้คะแนน 3
----------------	---	--------	-------	------------

มีคุณสมบัติครบ	3	ประการ		ได้คะแนน 2
----------------	---	--------	-------	------------

มีคุณสมบัติครบ	1-2	ประการ		ได้คะแนน 1
----------------	-----	--------	-------	------------

มีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามที่กำหนด				ได้คะแนน 0
---------------------------------	--	--	-------	------------

1.2 การจัดทำรูปเล่ม

1) หนังสือรูปทรงสี่เหลี่ยมแนวตั้ง (Upright Size)

2) การเข้าเล่มประณีต คงทน แข็งแรงตัดขอบเรียบเรียบร้อย

3) เย็บเล่มด้วยวิธีเย็บสันแล้วทากาวที่สัน หรือเย็บโดยวิธีแบบปกกลาง

4) การเย็บสันไม่ขีดตัวหนังสือ เปิดอ่านง่าย

มีคุณสมบัติครบ	4	ประการ		ได้คะแนน 4
----------------	---	--------	-------	------------

มีคุณสมบัติครบ	3	ประการ		ได้คะแนน 3
----------------	---	--------	-------	------------

มีคุณสมบัติครบ	2	ประการ		ได้คะแนน 2
----------------	---	--------	-------	------------

มีคุณสมบัติครบ	1	ประการ		ได้คะแนน 1
----------------	---	--------	-------	------------

มีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามที่กำหนด				ได้คะแนน 0
---------------------------------	--	--	-------	------------

1.3 คุณภาพกระดาษ

กระดาษปก

กระดาษอาร์ต กระดาษปอนด์ สีขาว หนาเป็นพิเศษ

เคลือบผิวมัน	ได้คะแนน 4
กระดาษปอนด์ สีขาว เหนียว เคลือบผิวมัน	ได้คะแนน 3
กระดาษปอนด์ สีขาว บาง เหนียว เคลือบผิวมัน	ได้คะแนน 2
กระดาษปอนด์ สีขาว บาง เหนียว	ได้คะแนน 1
กระดาษปกที่มีคุณภาพด้อยกว่าที่กำหนด	ได้คะแนน 0

กระดาษพิมพ์

กระดาษอาร์ต กระดาษปอนด์ อย่างหนา สีขาว

เคลือบผิวมัน	ได้คะแนน 4
กระดาษอาร์ต กระดาษปอนด์ อย่างบาง สีขาว	ได้คะแนน 3
กระดาษปรีฟมัน สีขาว อย่างหนา	ได้คะแนน 2
กระดาษปรีฟหนา สีขาว	ได้คะแนน 1
กระดาษปรีฟอย่างบาง พิมพ์แล้วเห็นรอยพิมพ์ อีกด้านหนึ่ง	ได้คะแนน 0

หมายเหตุ

$$\text{คุณภาพกระดาษ} = \frac{\text{คะแนนกระดาษปก} + \text{คะแนนกระดาษพิมพ์}}{2}$$

1.4 ขนาดอักษร สี ความชัดเจน

อักษรขนาด 32 ปอยท์ (5 ม.ม) สีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง

ชัดเจน

ได้คะแนน 4

อักษรขนาด 24 ปอยท์ (3 ม.ม) สีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง

ชัดเจน

ได้คะแนน 3

อักษรขนาด 32 ปอยท์ (5 ม.ม) สีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง

ไม่ชัดเจน

ได้คะแนน 2

อักษรขนาด 24 ปอยท์ (3 ม.ม) สีนอกจากสีน้ำเงิน เขียว ดำ แดง

ชัดเจน

ได้คะแนน 1

อักษรขนาด 24 ปอยท์ (3 ม.ม) หรือเล็กกว่า สีนอกจากสีน้ำเงิน

ชัดเจน

ได้คะแนน 0

1.5 ขนาดรูปเล่มและจำนวนหน้า

หนังสือขนาด 8 หน้ายก มีจำนวนหน้าระหว่าง 50 - 100 หน้า	ได้คะแนน 4
หนังสือขนาด 8 หน้ายก มีจำนวนหน้าระหว่าง 75 - 100 หน้า	ได้คะแนน 3
หนังสือขนาด 8 หน้ายก มีจำนวนหน้าระหว่าง 100 - 150 หน้า	ได้คะแนน 2
หนังสือขนาด 8 หน้ายก มีจำนวนหน้าระหว่าง 200 หน้า	ได้คะแนน 1
หนังสือขนาด ใหญ่กว่า หรือเล็กกว่า จำนวนหน้าไม่เป็นไปตามที่กำหนด	ได้คะแนน 0

1.6 ศิลปะการจัดหน้า

- 1) คุณภาพ คือ การสร้างความรู้สึกสมดุล มีแกนกลางของเนื้อหาและภาพ ทั้งซ้ายและขวา น้ำหนักถ่วงดุลทั้งซ้ายและขวา มีการจัดเว้นขอบว่างริมหน้าหนังสือ
- 2) ความกลมกลืนไม่ขัดกับความรู้สึกหรือขัดสายตา เรื่องดำเนินไปทุกหน้า ไม่เว้นได้เห็นภาพ และข้อความไปพร้อมกัน ไม่มีการตีกรอบหน้าหนังสือ
- 3) เอกภาพ คือ เนื้อหาภายในหนังสือมีความสัมพันธ์กันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- 4) มีจุดเด่น ง่ายๆ ภายในหนังสือต้องมีจุดหน้าสนใจ เป็นภาพ หรือสี หรือเครื่องหมายต่างๆ

มีคุณสมบัติครบ	4	ประการ	ได้คะแนน 4
มีคุณสมบัติครบ	3	ประการ	ได้คะแนน 3
มีคุณสมบัติครบ	2	ประการ	ได้คะแนน 2
มีคุณสมบัติครบ	1	ประการ	ได้คะแนน 1
มีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามที่กำหนด			ได้คะแนน 0

1.7 ความชัดเจนของภาพ (สี,ขาวดำ)

- 1) เป็นภาพถ่าย หรือภาพเขียน หรือภาพการ์ตูน หรือภาพสามมิติ

ภาพจินตนาการ (วิจิตร)

- 2) ลักษณะภาพสมดุลง่ายสนใจ ให้สีเส้นสมจริงตามธรรมชาติ 4 สีขึ้นไป
3) เป็นภาพที่มีขนาดใหญ่เหมาะสมกับผู้อ่าน
4) สีที่ใช้ลักษณะตัดกันและคมชัด ทำให้ผู้ดูเห็นภาพชัดเจนทุกส่วนของภาพ

สามารถเข้าใจความหมายในองค์ประกอบรายละเอียดได้ทั่วถึงทั้งภาพ

มีคุณสมบัติครบ	4	ประการ		ได้คะแนน	4
มีคุณสมบัติครบ	3	ประการ		ได้คะแนน	3
มีคุณสมบัติครบ	2	ประการ		ได้คะแนน	2
มีคุณสมบัติครบ	1	ประการ		ได้คะแนน	1
มีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามที่กำหนด				ได้คะแนน	0

1.8 ความสมจริงของภาพ

ภาพถ่าย ภาพเขียน การ์ตูน ถ่ายทอดความจริง

ระบบสีสดใสประเภทแม่สี ได้คะแนน 4

ภาพถ่าย ภาพเขียน การ์ตูน ถ่ายทอดความจริง

ระบบไม่สีสดใส หรือขาวดำ ได้คะแนน 3

ภาพจินตนาการ ภาพประสม เลียนแบบของจริงเกินไป

ภาพสี ได้คะแนน 2

ภาพจินตนาการ ภาพประสม ภาพแผนภูมิ ภาพลายเส้น

ภาพวิจิตร สีขาวดำ ได้คะแนน 1

ภาพไม่มีคุณลักษณะตามกำหนด ได้คะแนน 0

1.9 ขนาด สีเส้นของภาพ

ภาพขนาด 3/4 ของหน้า สีสดใสประเภทแม่สี ได้คะแนน 4

ภาพขนาด 1/2 ของหน้า สีสดใสประเภทแม่สี ได้คะแนน 3

ภาพขนาด 1/4 ของหน้า สีสดใสประเภทสีผสม ได้คะแนน 2

ภาพขนาด 1/2 ของหน้า สีสดใสประเภทสีผสม ได้คะแนน 1

ภาพขนาด 1/4 ของหน้า หรือเล็กกว่าสีมีดทับ ได้คะแนน 0

1.10 จำนวนภาพ

มีภาพประกอบทุกหน้า.....	ได้คะแนน 4
มีภาพประกอบ 3/4 ของจำนวนหน้า.....	ได้คะแนน 3
มีภาพประกอบ 2/3 ของจำนวนหน้า.....	ได้คะแนน 2
มีภาพประกอบ 1/2 ของจำนวนหน้า.....	ได้คะแนน 1
มีภาพประกอบเพียงภาพเดียว หรือ 1/4 ของจำนวนหน้า.....	ได้คะแนน 0

1.11 การสื่อความหมาย

1. สื่อความหมายสอดคล้องกับเนื้อหา
2. ส่งเสริมเนื้อหาของบทเรียนให้สมบูรณ์
3. เหมาะสมกับระดับวัยของผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้อย่างแจ่มชัด รวดเร็ว
4. ภาพมีความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ สะดวกที่นำมาสอน

มีคุณสมบัติครบ	4	ประการ		ได้คะแนน 4
มีคุณสมบัติครบ	3	ประการ		ได้คะแนน 3
มีคุณสมบัติครบ	2	ประการ		ได้คะแนน 2
มีคุณสมบัติครบ	1	ประการ		ได้คะแนน 1
มีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามที่กำหนด				ได้คะแนน 0

1.12 คำอธิบายภาพประกอบ

การอธิบายคำประกอบควรมีคุณสมบัติดังนี้

1. ช่วยให้เกิดมโนทัศน์ชัดเจน
2. สอดคล้อง สัมพันธ์กับภาพ
3. ใช้ภาษา หรือถ้อยคำกระชับรัด
4. ขนาดและสีสันทของตัวอักษรเหมาะสม

มีคุณสมบัติครบ	4	ประการ		ได้คะแนน 4
มีคุณสมบัติครบ	3	ประการ		ได้คะแนน 3
มีคุณสมบัติครบ	2	ประการ		ได้คะแนน 2
มีคุณสมบัติครบ	1	ประการ		ได้คะแนน 1
มีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามที่กำหนด				
หรือมีคำอธิบายภาพผิด ๆ				ได้คะแนน 0

2. ด้านคุณภาพ

2.1 ความสอดคล้องกับหลักสูตร

1. สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
2. สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี
3. ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และ

ค่านิยมที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดแก่ผู้เรียน

4. สาระการเรียนรู้ตรงตามหลักสูตรที่กำหนด

มีคุณสมบัติครบ	4	ประการ		ได้คะแนน	4
มีคุณสมบัติครบ	3	ประการ		ได้คะแนน	3
มีคุณสมบัติครบ	2	ประการ		ได้คะแนน	2
มีคุณสมบัติครบ	1	ประการ		ได้คะแนน	1
มีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามที่กำหนด				ได้คะแนน	0

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 3)

สาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 : เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์
สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล
มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐานการเรียนรู้ และ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1-3		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี					
		ชั้น ป.1		ชั้น ป.2		ชั้น ป.3	
มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	สาระ การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	สาระ การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	สาระ การเรียนรู้
1. เข้าใจเรื่อง วัน เดือน ปี และ ทศวรรษช่วงเวลา จากปฏิทินทั้ง แบบไทยและ สากลที่สัมพันธ์ ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต	1. การแบ่ง ช่วงเวลาตาม ปฏิทิน ลำดับ เวลา	1. เข้าใจการแบ่ง ช่วงเวลา วัน เดือน ปี ตาม แบบปฏิทินไทย	1. ช่วงเวลา วัน เดือน ปี ตามแบบ ปฏิทิน (วัน สัปดาห์ เดือน ปี)	1. เข้าใจ ความหมาย ความสำคัญของ คำต่าง ๆ ตามนัย ของคำว่าอดีต ปัจจุบัน และ อนาคต	1. ความหมาย ของคำว่า เมื่อวานนี้ วันนี้ พรุ่งนี้ เดือนก่อน เดือนนี้ เดือนหน้า ปีก่อน ปีนี้ ปีหน้า	1. เข้าใจ ความหมายของ คำว่าอดีต ปัจจุบัน และ อนาคต	1. ความ หมายของอดีต ปัจจุบัน และ อนาคต

มาตรฐานการเรียนรู้ และ ผลการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1-3		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี					
		ชั้น ป.1		ชั้น ป.2		ชั้น ป.3	
มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	สาระ การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	สาระ การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	สาระ การเรียนรู้
	2. ความหมาย ของคำว่า เมื่อวานนี้ วันนี้ พรุ่งนี้ อดีต ปัจจุบัน และ อนาคต	2. เข้าใจความ แตกต่างของ คำว่า เมื่อวาน วันนี้ และพรุ่งนี้ ตลอดจนคุณค่า ของเวลาที่ สัมพันธ์กับ การดำเนินชีวิต ของตน	2. ความหมาย ของคำว่า เมื่อวานนี้ วันนี้ พรุ่งนี้	2. เข้าใจความ แตกต่างของเวลา ตามนัยต่าง ๆ และเห็นคุณค่าที่ สัมพันธ์กับการ ดำเนินชีวิต ของตน	2. ความ สำคัญของ คำที่เกี่ยวข้อง กับเวลาตามที่ ปรากฏในข้อ 1	3. เปรียบเทียบ ช่วงเวลาแบบ จันทร์ศักราชและ สุริยคติตามที่ ปรากฏในปฏิทิน 4. สามารถเทียบ ศักราชระหว่าง คริสต์ศักราชกับ พุทธศักราชและ นำไปใช้ได้ 5. สามารถนำ ความรู้ไปใช้ ประโยชน์ในชีวิต ปัจจุบันได้	3. ช่วงเวลา ตามแบบ จันทร์ศักราช อย่างง่าย ตามที่ปรากฏ ในปฏิทิน 4. เปรียบ ช่วงเวลาตาม แบบจันทร์ และสุริยคติ ช่วงเวลา ปัจจุบันที่ ปรากฏใน ปฏิทิน 5. เปรียบปีพ กับ ค.ศ. ขอ ปีปัจจุบันได้
ใจข้อมูล ของกับตนเอง ครัวและ	1. ความหมาย ของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ตนเองครอบครัว และชุมชน 2. แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ตนเอง ครอบครัว และ ชุมชน	1. บอกข้อมูล และลักษณะของ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับตนเองและ บุคคลใกล้เคียง 2. รู้และเข้าใจ วิธีหาข้อมูล การจัดกลุ่มข้อมูล อย่างเป็นระบบ ตามนัยทาง ประวัติศาสตร์ อย่างง่าย ๆ	1. แหล่ง ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ตนเองและ ครอบครัว 2. ลักษณะ ของข้อมูล แต่ละประเภท เช่น ภาพถ่าย เอกสาร คำบอกเล่า ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ตนเองและ ครอบครัว	1. บอก ความหมายของ ข้อมูลและ แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียน 2. รวบรวมข้อมูล และจัดเก็บข้อมูล อย่างเป็นระบบ อย่างง่าย ๆ	1. ความหมาย ของข้อมูลและ แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียน 2. ลักษณะ ของข้อมูล แต่ละประเภท เช่น ภาพถ่าย เอกสาร เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ โรงเรียน	1. บอก ความหมายและ ประโยชน์ของ ข้อมูลประเภท ต่าง ๆ 2. รวบรวมข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลของชุมชน ตนเอง	1. ความหมาย ของข้อมูลและ แหล่งข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับ ชุมชนของตนเอง 2. ลักษณะ ของข้อมูล แต่ละประเภท เช่น ข้อมูล ประเภท เอกสารและ ข้อมูลที่เป็น ประเภทวัตถุ สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับ ชุมชนของตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้ และ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1-3		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี					
		ชั้น ป.1		ชั้น ป.2		ชั้น ป.3	
มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	สาระ การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	สาระ การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ ที่คาดหวัง	สาระ การเรียนรู้
3. เข้าใจประวัติ ความเป็นมาของ ตนเอง ครอบครัว และชุมชนบน พื้นฐานของการใช้ ข้อมูลอย่างเป็น ระบบ	3. ลักษณะของ ข้อมูลแต่ละ ประเภท		3. วิธีแสวงหา ข้อมูลตนเอง และครอบครัว		3. รวบรวม ข้อมูลที่ เกี่ยวข้องกับ โรงเรียน		3. รวบรวม ข้อมูลที่ เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลของ ชุมชนตนเอง
	4. วิธีการแสวงหา ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับตนเอง ครอบครัว และ ชุมชน		4. วิธีจัดกลุ่ม ข้อมูลอย่าง เป็นระบบตาม แนวทาง ประวัติศาสตร์ อย่างง่าย ๆ		4. วิธีจัดกลุ่ม ข้อมูลอย่าง เป็นระบบ อย่างง่าย ๆ		4. จัดระบบ ข้อมูลอย่าง เป็นระบบ
	1. วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ อย่างง่าย ๆ ที่จะ ใช้ศึกษาความ เป็นมาของตนเอง ครอบครัว และ ชุมชน	1. รู้และเข้าใจ วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ อย่างง่าย ๆ	1. วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ อย่างง่าย ๆ ที่ ใช้ใน การศึกษา ประวัติความเป็นมาของ ตนเองและ ครอบครัว	1. รู้และเข้าใจ วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ อย่างง่าย ๆ	1. วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ อย่างง่าย ๆ ที่ ใช้ใน การศึกษา ประวัติความเป็นมาของ โรงเรียนตนเอง	1. รู้และเข้าใจ วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ อย่างง่าย ๆ	1. วิธีการทาง ประวัติศาสตร์ อย่างง่าย ๆ ที่ ใช้ใน การศึกษา ประวัติความเป็นมาของ ชุมชนของตนเอง
	2. วิธีการนำ ข้อมูลที่รวบรวม ได้มาเสนอใน ลักษณะของ อัตรภาพประวัติ ครอบครัว ประวัติโรงเรียน ประวัติชุมชน	2. บอกประวัติ ความเป็นมา	2. อัตรภาพประวัติ ของตนเอง และครอบครัว	2. รวบรวมข้อมูล และนำเสนอ ข้อมูลในลักษณะ ประวัติโรงเรียน	2. การรวบรวม ข้อมูลมา นำเสนอใน ลักษณะ ประวัติ โรงเรียน	2. รู้จักนำเสนอ และสรุปความ เป็นมาของชุมชน ด้วยวิธีการทาง ประวัติศาสตร์ อย่างง่าย ๆ	2. นำข้อมูลที่ รวบรวมได้มา เสนอใน ลักษณะ ประวัติชุมชน
	3. ประวัติความเป็นมา ของตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และ ชุมชน หรือ ประวัติวัดใน ชุมชน		3. สภาพของ ตนเองและ ครอบครัวใน อดีต และ ปัจจุบัน				

มาตรฐาน ส 4.2: เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในแง่ความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและ สามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐานการเรียนรู้ และ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1-3		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี					
		ชั้น ป.1		ชั้น ป.2		ชั้น ป.3	
มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้
1. เข้าใจปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อพัฒนาการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีวิตของครอบครัวชุมชนและท้องถิ่น	1. ประวัติความเป็นมาของตนเอง โรงเรียน ชุมชน สภาพของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ในอดีต ปัจจุบัน 2. สาเหตุและผลของพัฒนาการของการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีวิตของตนเอง ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน	1. บอกตำแหน่งที่ตั้งประวัติความเป็นมาของตนเอง ครอบครัว	1. ประวัติความเป็นมาของตนเองและสภาพของตนเองและครอบครัวในอดีตและปัจจุบัน 2. สาเหตุและผลของพัฒนาการการดำรงชีวิตของตนเองและครอบครัว	1. บอกตำแหน่งที่ตั้ง ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน	1. ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน สภาพของโรงเรียน ในอดีตและปัจจุบัน 2. สาเหตุและผลของพัฒนาการการก่อตั้งและการดำรงอยู่ของโรงเรียน	1. บอกตำแหน่งที่ตั้งประวัติความเป็นมาของชุมชน 2. สาเหตุและผลของพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานและการดำรงอยู่ของชุมชน	1. ประวัติความเป็นมาของชุมชน สภาพของชุมชน ในอดีตและปัจจุบัน 2. สาเหตุและผลของพัฒนาการการตั้งถิ่นฐานและการดำรงอยู่ของชุมชน
2. เข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน	- ปัจจัยที่มีผลต่อความแตกต่างของการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน					1. อธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรม 2. สรุปเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน	- รู้และเข้าใจลักษณะของชุมชนตนเองที่แตกต่างไปจากชุมชนอื่นอันเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ประเพณี วัฒนธรรม สถานที่ตั้ง การตั้งถิ่นฐาน

มาตรฐานการเรียนรู้ และ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1-3		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี					
		ชั้น ป.1		ชั้น ป.2		ชั้น ป.3	
มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้
3. รู้จักผลงานที่เกิดจากการ สร้างสรรค์ วัฒนธรรมที่ เกี่ยวข้องกับ ดำเนินชีวิตของ คนไทย	1. ความแตกต่าง ของผลงานที่เกิด จากการ สร้างสรรค์ของคน ในแต่ละท้องถิ่น ประโยชน์ของ ผลงานที่มีต่อการ ดำเนินชีวิตของ คนในท้องถิ่น					1. ระบุจำแนก สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่เกิด จากภูมิปัญญา ท้องถิ่นของตน	1. จำแนก สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่เกิด จากภูมิ ปัญญาของคน ในชุมชนกับ ชุมชนอื่น
	2. เหตุการณ์ สำคัญในอดีต และปัจจุบันที่ แสดงให้เห็นการ เปลี่ยนแปลงการ ดำรงชีวิตของ ตนเอง ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน รวมทั้งเหตุการณ์ ที่เป็นความ ภาคภูมิใจ	1. อธิบายเหตุผล ของการเลือก ทำเลที่ตั้งและ การดำเนินชีวิต ของตนเองและ ครอบครัว	1. เหตุการณ์ที่ เป็นความ ภูมิใจของ ตนเองและ ครอบครัว	1. อธิบายเหตุผล ของการเลือก ทำเลที่ตั้งและ การดำเนินชีวิต ของโรงเรียน	1. เหตุการณ์ สำคัญที่สร้าง ชื่อเสียงให้กับ โรงเรียนและ สร้างความ ภาคภูมิใจ ให้นักเรียน	1. อธิบายเหตุผล ของการเลือก ทำเลที่ตั้งและ พัฒนาการของ ชุมชน	1. เหตุการณ์ สำคัญในอดีต และปัจจุบันที่ แสดงให้เห็น การเปลี่ยน- แปลง วิธีการ ดำรงชีวิตของ ชุมชน
		2. สรุปปัจจัยที่มี ผลต่อพัฒนาการ การเปลี่ยนแปลง การดำรงชีวิตของ ตนเองและ ครอบครัว	2. ปัจจัยที่มี ผลต่อ พัฒนาการการ เปลี่ยนแปลง การดำรงชีวิต ของตนเอง และครอบครัว	2. สรุปปัจจัยที่มี ผลต่อพัฒนาการ การเปลี่ยนแปลง ของโรงเรียน	2. ปัจจัยที่มี ผลต่อ พัฒนาการการ เปลี่ยนแปลง ของโรงเรียน	2. สรุปปัจจัยทาง ภูมิศาสตร์และ ปัจจัยอื่น ๆ ที่มี ผลต่อพัฒนาการ การเปลี่ยนแปลง ของชุมชน	2. บุคคล เหตุการณ์ที่ เป็นความ ภาคภูมิใจของ ชุมชน
		3. บอกสิ่งที่ ตนเองและ ครอบครัวมีความ ภาคภูมิใจ	3. สิ่งที่ตนเอง และครอบครัว มีความ ภาคภูมิใจ	3. บอกสิ่งที่ เป็น ความภาคภูมิใจ ของโรงเรียน	3. สิ่งที่ เป็น ความภาคภูมิใจ ของโรงเรียน	3. บอกสิ่งที่ เป็น ความภาคภูมิใจ ของชุมชน	

มาตรฐาน ส 4.3 : เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภาคภูมิใจ
และดำรงความเป็นไทย

มาตรฐานการเรียนรู้ และ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1-3		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี					
		ชั้น ป.1		ชั้น ป.2		ชั้น ป.3	
มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้
1. รู้จักและ เข้าใจความเป็นมา ของท้องถิ่นของตน ที่สัมพันธ์กับความ เป็นมาของ ชาติไทย	1. สัญลักษณ์ที่ แสดงความเป็น ชาติไทย 2. ความหมาย ของสัญลักษณ์ที่ แสดงความเป็น ไทย 3. สัญลักษณ์ที่ แสดงความเป็น ท้องถิ่นและ ความสัมพันธ์ที่ เกี่ยวกับชาติไทย	1. ระบุสัญลักษณ์ และบอก ความหมายของ สัญลักษณ์ที่ แสดงความเป็น ไทย เช่นชาติไทย 2. เข้าใจ ความสัมพันธ์ ระหว่าง สัญลักษณ์ที่ แสดงความเป็น ชาติกับตนเอง และครอบครัวใน ฐานะที่เป็น คนไทย 3. เข้าใจ ความสัมพันธ์ และความ แตกต่างระหว่าง ตนเองและ ครอบครัวกับผู้อื่น	1. สัญลักษณ์ และสิ่งที่แสดง ความเป็นชาติ ไทย เช่น ธงชาติ เพลง ชาติไทย พระ- มหากษัตริย์ ไทยองค์ ปัจจุบัน ภาษา ฯลฯ 2. ความหมาย และความ สำคัญของ สัญลักษณ์ที่ แสดงความเป็น ไทย 3. ความ แตกต่าง ระหว่างตนเอง และครอบครัว กับผู้อื่น โดย ศึกษาจาก ประวัติความเป็นมา 4. ความ สัมพันธ์ ระหว่างตนเอง และครอบครัว กับชุมชน	1. ระบุสัญลักษณ์ และบอก ความหมายของ สัญลักษณ์ที่ แสดงถึงความเป็น ชนชาติไทย ที่ อยู่ในวิถีการ ดำเนินชีวิต 2. เข้าใจและ ภูมิใจในประวัติ ความเป็นมาของ โรงเรียน	1. สัญลักษณ์ ที่แสดงความเป็น ชาติไทย เช่น การ แต่งกาย อาหาร และ วันสำคัญที่ เกี่ยวข้องกับ พระมหากษัตริย์ เช่น วันเฉลิมพระ ชนมพรรษา วันคล้ายวัน สวรรคต ฯลฯ 2. ความหมาย และความ สำคัญของ สัญลักษณ์ที่ แสดงความเป็น ไทย 3. สัญลักษณ์ ของโรงเรียน และสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงถึง ความเป็นมา ของโรงเรียน 4. ความ สัมพันธ์ ระหว่าง โรงเรียนกับ ชุมชน โดย ศึกษาจาก ประวัติความเป็นมา	1. เข้าใจ ความสำคัญและ ความสัมพันธ์ ระหว่าง สัญลักษณ์ของ ความเป็นไทยกับ ความเป็นชาติ 2. เข้าใจความ เป็นชุมชนใน ฐานะที่เป็นส่วน หนึ่งของชาติไทย	1. สัญลักษณ์ และสิ่งที่แสดง ความเป็น ชาติไทย ใน ชุมชน เช่น การใช้ ธงชาติไทยใน ทุกส่วนของ ประเทศไทย การพูด ภาษาไทยเป็น ภาษาราชการ ฯลฯ 2. ประวัติ ความเป็นมา ของชุมชนของ ตนเองที่เป็น ส่วนหนึ่งของ ชาติไทย 3. เหตุการณ์ และสถานที่ สำคัญทาง ประวัติศาสตร์ ของชุมชน

มาตรฐานการเรียนรู้ และ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1-3		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี					
		ชั้น ป.1		ชั้น ป.2		ชั้น ป.3	
มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้
2. รู้จักและเข้าใจ ผลงานที่เกิดจาก ภูมิปัญญาใน ท้องถิ่นของตนและ สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินชีวิต	1. ชนบ ธรรมเนียม ประเพณีและ วัฒนธรรมใน ท้องถิ่นของ ตนเองที่สืบสาน จากอดีตและ ประโยชน์ในการ ดำเนินชีวิต	1. เข้าใจ ความสำคัญของ ชนบธรรมเนียม ประเพณีที่มีต่อ ความผูกพันของ คนในครอบครัว	1. ชนบ ธรรมเนียม ประเพณีที่ ปฏิบัติสืบทอด กันมาใน ครอบครัวที่ สืบสานมาจาก อดีต เช่น การเคารพ บรรพบุรุษ ฯลฯ	1. เข้าใจ ความสำคัญของ ชนบธรรมเนียม ประเพณีที่มีต่อ ความผูกพันต่อ โรงเรียน	1. ชนบ ธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ที่โรงเรียน สร้างสรรค์ขึ้น หรือปฏิบัติมา นับแต่อดีตถึง ปัจจุบัน เช่น การหล่อเทียน พรรษา การ แสดงประเภท ต่างๆ	1. เข้าใจ ความสำคัญของ ชนบธรรมเนียม ประเพณี ศึกษา วัฒนธรรมของ ชุมชน	1. ชนบ ธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ของชุมชน ของตนเองที่ สืบสานมาจาก อดีต
	2. ผลงานที่เกิด จากภูมิปัญญาใน ชุมชนของตนเอง และประโยชน์ที่มี ต่อการดำเนิน ชีวิต	2. เห็นคุณค่าและ ภาคภูมิใจใน ภูมิปัญญาของ บรรพบุรุษตน	2. ผลงานที่ เป็นภูมิปัญญา ของบรรพบุรุษ ที่นักเรียนพบ เห็น หรือใช้ อยู่ในปัจจุบัน เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ เครื่องมือ เครื่องใช้ใน ครอบครัว	2. เห็นคุณค่าและ ภาคภูมิใจใน ภูมิปัญญาของ บรรพบุรุษ รวมทั้งพยายามที่ จะสืบทอด	2. ผลงานที่ เป็นภูมิปัญญา ของบุคลากร ในโรงเรียน เช่น การ ถนอมอาหาร การทำผ้า ฯลฯ	2. เห็นคุณค่าและ ภาคภูมิใจใน ภูมิปัญญาของ บรรพบุรุษ รวมทั้งเลือกสรรค์ ภูมิปัญญาเพื่อนำ กลับมาใช้เป็น ประโยชน์ต่อการ ดำรงชีวิตของ ชุมชน	2. ผลงานที่ เป็นภูมิปัญญา ในชุมชนของ ตนเอง เช่น สมุนไพรไทย ยาไทย ตำรา ยา การทอผ้า เครื่องปั้น ดินเผา ฯลฯ
3. รู้และเข้าใจ ประวัติบุคคล สำคัญในท้องถิ่น ของตนและนำไป เป็นแบบอย่างใน การประพฤติ ปฏิบัติ	รู้จักประวัติ บุคคลสำคัญใน ท้องถิ่นของตน และนำไปเป็น แบบอย่างในการ ประพฤติปฏิบัติ	1. ประวัติของ บุคคลใน ครอบครัว	1. บุคคล สำคัญใน ครอบครัวทั้ง ในอดีตและ ปัจจุบัน	1. ประวัติและ ความสำคัญของ บุคคลในโรงเรียน	1. บุคคล สำคัญใน โรงเรียน เช่น ผู้ก่อตั้ง โรงเรียน ผู้อุปถัมภ์ โรงเรียน ผู้บริหาร โรงเรียน บุคลากร ตัวอย่างของ โรงเรียน	1. ประวัติและ ความสำคัญของ บุคคลสำคัญใน ชุมชนที่มีต่อ ชุมชน	1. บุคคลสำคัญ ในชุมชนทั้งใน อดีตและ ปัจจุบัน เช่น พระสงฆ์ ปราชญ์ ท้องถิ่น พ่อแม่ ตัวอย่างผู้นำ ชุมชน บุคคล ที่ประสบ ความสำเร็จใน ชีวิต

มาตรฐานการเรียนรู้ และ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1-3		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี					
		ชั้น ป.1		ชั้น ป. 2		ชั้น ป. 3	
มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้
		2. สามารถ บรรยายความ รู้สึกของตนที่มีต่อ ครอบครัว	2. ผลงานของ บุคคลสำคัญ ในครอบครัว ของตนทั้งใน อดีตและ ปัจจุบัน และ เห็นความ จำเป็นที่ จะต้อง ประพฤติ ปฏิบัติตาม	2. สามารถยก ตัวอย่างบุคคล สำคัญในโรงเรียน ที่นำมาประพฤติ ปฏิบัติตาม	2. ผลงานของ บุคคลสำคัญ ในโรงเรียนทั้ง ในอดีตและ ปัจจุบัน และ เห็นความ จำเป็นที่ จะต้อง ประพฤติ ปฏิบัติตาม	2. สามารถยก ตัวอย่างบุคคล ของชุมชนที่ ประสบ ความสำเร็จใน ชีวิตและ เลือกสรรค่านิยม เป็นแบบอย่างใน การดำรงชีวิต	2. ผลงานของ บุคคลใน โรงเรียนทั้งใน อดีตและ ปัจจุบัน และ เห็นความ จำเป็นที่ จะต้อง ประพฤติ ปฏิบัติตาม

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6)

สาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.1 : เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์

สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล

มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐานการเรียนรู้ และ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.4-6		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี					
		ชั้น ป.4		ชั้น ป. 5		ชั้น ป. 6	
มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้
1. เข้าใจเรื่อง ทศวรรษ ศตวรรษ สหัสวรรษ และยุค สมัยที่สัมพันธ์กับ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต	- ทศวรรษ ศตวรรษ สหัสวรรษ และยุค สมัยที่สัมพันธ์กับ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต	- เข้าใจเรื่อง ทศวรรษ และ ยุคสมัยที่สัมพันธ์ กับอดีต	- ทศวรรษ และยุคสมัยที่ สัมพันธ์กับ อดีต	- เข้าใจเรื่อง ทศวรรษ ศตวรรษ และ ยุคสมัยที่สัมพันธ์ กับอดีต และ ปัจจุบัน	- ทศวรรษ ศตวรรษ และ ยุคสมัยที่ สัมพันธ์กับ อดีต และ ปัจจุบัน	- เข้าใจเรื่อง ทศวรรษ ศตวรรษ สหัสวรรษ และ ยุคสมัยที่สัมพันธ์ กับอดีต ปัจจุบัน และอนาคต	- ทศวรรษ ศตวรรษ สหัสวรรษ และยุคสมัยที่ สัมพันธ์กับ อดีต ปัจจุบัน และอนาคต

มาตรฐานการเรียนรู้ และ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.4-6		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี					
		ชั้น ป.4		ชั้น ป.5		ชั้น ป.6	
มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้
2. เข้าใจปัจจัยที่มี ผลต่อการ สร้างสรรค์ วัฒนธรรมไทยและ วัฒนธรรมท้องถิ่น	- ปัจจัยที่มีผลต่อ การสร้างสรรค์ วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรม ท้องถิ่น	- เข้าใจปัจจัยที่มี ผลต่อการ สร้างสรรค์ วัฒนธรรมไทย	- ปัจจัยที่มีผล ต่อการ สร้างสรรค์ วัฒนธรรมไทย	- เข้าใจปัจจัยที่มี ผลต่อการ สร้างสรรค์ วัฒนธรรม ท้องถิ่น	- ปัจจัยที่มีผล ต่อการ สร้างสรรค์ วัฒนธรรม ท้องถิ่น	- เข้าใจปัจจัยที่มี ผลต่อการ สร้างสรรค์ วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรม ท้องถิ่น	- ปัจจัยที่มีผล ต่อการ สร้างสรรค์ วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรม ท้องถิ่น
3. รู้จักและ วิเคราะห์ผลงาน สำคัญที่เกิดจาก การสร้างสรรค์ วัฒนธรรมใน ภูมิภาคต่าง ๆ ของ ประเทศไทย	- ผลงานสำคัญที่ เกิดจากการ สร้างสรรค์ วัฒนธรรมใน ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย	- รู้จักและ วิเคราะห์ผลงาน สำคัญที่เกิดจาก การสร้างสรรค์ วัฒนธรรมใน ท้องถิ่นของตน	- ผลงาน สำคัญที่เกิด จากการ สร้างสรรค์ วัฒนธรรมใน ท้องถิ่นของตน	- รู้จักและ วิเคราะห์ผลงาน สำคัญที่เกิดจาก การสร้างสรรค์ วัฒนธรรมใน จังหวัดของตน	- ผลงาน สำคัญที่เกิด จากการ สร้างสรรค์ วัฒนธรรมใน จังหวัดของตน	- รู้จักและ วิเคราะห์ผลงาน สำคัญที่เกิดจาก การสร้างสรรค์ วัฒนธรรมใน ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย	- ผลงาน สำคัญที่เกิด จากการ สร้างสรรค์ วัฒนธรรมใน ภูมิภาคต่าง ๆ ของประเท ไทย

มาตรฐาน ส 4.3 : เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภาคภูมิใจ
และธำรงความเป็นไทย

มาตรฐานการเรียนรู้ และ สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.4-6		ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี					
		ชั้น ป.4		ชั้น ป.5		ชั้น ป.6	
มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้	สาระ การเรียนรู้
1. รู้และเข้าใจ เกี่ยวกับพัฒนาการ การตั้งถิ่นฐานของ รัฐไทยในดินแดน ประเทศไทย ตั้งแต่อดีตถึง ปัจจุบัน	- พัฒนาการ การตั้งถิ่นฐาน ของรัฐไทยใน ดินแดน ประเทศไทย ตั้งแต่อดีตถึง ปัจจุบัน	- รู้พัฒนาการ การตั้งถิ่นฐาน ของรัฐไทย	- พัฒนาการ การตั้งถิ่นฐาน ของรัฐไทย	- รู้และเข้าใจ เกี่ยวกับ พัฒนาการ การตั้งถิ่นฐาน ของรัฐไทยใน ดินแดน ประเทศไทย ในอดีต	- พัฒนาการ การตั้งถิ่นฐาน ของรัฐไทยใน ดินแดน ประเทศไทย ในอดีต	- รู้และเข้าใจ เกี่ยวกับ พัฒนาการ การตั้งถิ่นฐาน ของรัฐไทยใน ดินแดน ประเทศไทย ตั้งแต่อดีตถึง ปัจจุบัน	- พัฒนาการ การตั้งถิ่นฐาน ของรัฐไทยใน ดินแดน ประเทศไทย ตั้งแต่อดีตถึง ปัจจุบัน